פרשת **וישלח** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתכ"ד שנה כ"ד

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים

ברחובות קריה בין שאון האנשים הסתובב לו איש רמאי רע מעללים מלובש בבגדים יקרים כשכל כולו מראה על אדם עשיר בן טובים ובחלקלקות לשונו היה צודה ברשתו אנשים תמימים וישרים.

יום אחד נזדמן לשם עובר אורח שבא ממקום רחוק ואין הוא מכיר בעיר זו, החל הרמאי לשוחח עמו ושאלו: אם נצרך הוא לדבר מה, אולי אינו יודע לאן לפנות בעיר הזרה, כי מוכן ומזומן הוא ללוותו לכל מקום אשר פניו מועדות, בהיותו בטל ממלאכתו ויש לו פנאי לסייעו ולהוליכו למקום חפצו.

שמח האורח על ההצלחה בלתי צפויה שהאירה לו פנים, הוא הודה בדברים חמים למארחו ובלבו הרהר: לא נכון הדבר אשר בפי בריות כי פסו בני אדם הגונים מקרב הארץ, הרמאי הוליך את האורח לביתו וכיבד את מארחו בסעודה דשנה כשבכל עת דיבר עמו בחלקלקות לשונו דברי ידידות וחנופה, אולם האורח הבחין לפתע שהמארח זומם רעה ותחת מסוה של ידידות הוא מתכונן לרצחו נפש ולשדוד לו את כל רכושו, האורח נבהל ולא ידע לשות עצות בנפשו איך להנצל מידי הרוצח.

וחנה עלתה עצה בלבו, באמצע הסעודה הוא החל לשבח את המארח ואת טעם המאכלים, וכך היה אומר: טעמה של הסעודה משובח מאוד, והוא דומה לטעמה של המאכלים שאכלתי בבית המלך על שולחנו.

המארח בשמעו זאת רפו ידיו וחשב לעצמו, אם כנים הדברים שהוא ידידו של המלך ושהוא מיסב על שולחנו, הרי שאני מסתכן בזה מאוד כאשר אבצע את זממי, פן תתעורר חמת המלך אשר ינקום בי ביד רמה על מות ידידו, ולכן מוטב לי שאמנע מלהזיק לו, ועל ידי תחבולה מחוכמת זו שעלתה בלבו, ניצל האורח ממות ונפשו היתה לו לשלל.

על פי משל זה מבואר בגמרא (סוטה דף מא:) את מאמה"כ שאמר יעקב אבינו לעשו "כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים", כי למרות דברי הידידות שהראה עשו כלפי חוץ בפגישתו עם יעקב, חשש יעקב שמא עשו הרשע מתנכל לו להרגו, לכן החליט להשמיע באזני עשו את קירבתו המיוחדת להקב"ה, וממילא לא כדאי להרע לו, כי הקב"ה אהבו ויעמוד לימינו של יעקב וינקום נקמת דם הקמים עליו, ובאופן זה ניצל יעקב ממזימותיו של עשו.

וחם הם דברי רש"י על הפסוק כאן שכתב: "ולמה הזכיר לו ראיית המלאך, כדי שיתיירא היזמנו ויאמר, ראה מלאכים וניצול, איני יכול לו מעתה", כיון שיעקב הוא אהובו ומקורבו של הקב"ה, ומי שיתנכל לו סופו יהיה מר ורע.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ג
קדו"ש יאל"ר כו' ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
לשכת הסת"ם ..... ו
חוקים להורותם ..... ז
פינת יקרת ..... ח
לוח ההילולא ..... ט
מאפילה לאורה ..... י
נועם שבת ..... יא
לפעמן ציון לא אחשה ..... יב
פשולחן מלכים ..... יד
דברות קודש ..... טו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

רק ע"י מלחמת היצר יקיים גם השס"ה מצוות ל"ת

עם לבן גרתי. וברש"י: **עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי.** יתכן שאדם יקיים את כל הרמ"ח מצות עשה, אבל כדי שיקיים את כל השס"ה מצוות לא תעשה, **זה שייך רק אם כשהיצר מסיתו לדבר עבירה, והוא כובש את יצרו ופורש את עצמו מן העבירה, ובזה מקיים הוא את אותו לא תעשה**, יעקב אבינו גר אצל לבן, משכן היצה"ר, ועי"ז יכול היה לקיים גם את כל השס"ה מצות לא– תעשה. וז"ש: **"עם לבן גרתי"** בזה שגרתי אצל לבן, עי"ז **"ותרי"ג מצוות שמרתי"**, ואילו לא גרתי עם לבן לא היה ביכולתי לקיים את כל המצות לא–תעשה.

אור יצחק (ראדוויל)

"ויצר לו" על שנכנס בלבו יראה מעשו

וירא יעקב מאוד ויצר לו. כשאדם עומד חזק באמונתו אז ה' עמו, ומורא לא יעלה עליו, וכפי שאמר דוד המע"ה בתהלים (קיח): **"ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם"**, כלומר, 'ה' לי' עימי, וסימן לכך, כי **'לא אירא'** שאינני מתייירא משום נברא בעולם, ואם כן **'מה יעשה לי אדם'** כי הרי ה' עימי. והוא מה שפי' האלשיך הק **"וירא יעקב מאוד"** שבא לו יראה מעשו, ולכן **"ויצר לו"**, כי יראה זו היא סימן שאין ה' עמו בצרתה לו ח"ו.

אמרות טהורות (להה"ק בעל "נועם מגדים" ז"ל)

יעקב הכין עצמו לקראת עשיו בג' העצות נגד היצה"ר

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי וגו'. וברש"י: "גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי" רבותינו ז"ל נתנו לנו (ברכות ה.) ג' עצות להלחם עם יצר הרע; **יעסוק בתורה, יקרא קריאת שמע ויזכיר לו יום המיתה.** והנה, ידוע דעשיו הוא היצה"ר מסטרא דסאבא (ראה זוה"ק ח"א קלו), ושלח אליו יעקב להודיעו שהוא אינו ירא ממנו, כי ערוך לקראתו בשלשה דברים אלו. וזהו שאמר: **"כה אמר עבדך יעקב"**, 'כה' מרמז על כ"ה אותיות שבפסוק "שמע ישראל"; **"עם לבן גרתי"** רומז על העצה של 'יזכיר לו יום המיתה' שהאדם מלובש אז בלבנים, **"ותרי"ג מצוות שמרתי"** הוא העצה של יעסוק בתורה.

עטרת ישועה, דזיקוב

יעקב נתירא שלא ידבק בו ממידת השקר של עשו

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו. עשיו הוא מקור השקר (במד"ר: 'עשו' הא שוא), ויעקב הוא מקור האמת (תתן אמת ליעקב) ובאמת רחוק ממדתו של עשו כמטחוי קשת. וירא היה פן ח"ו נכנם בו מדתו של עשו שאמר 'אני עשו בכורך' מחמת ההכרה, כשהוצרך לקבל הברכות, ומחמת כיבוד אם, וזהו: **"הצילני מיד אחי מיד עשו"** ממדת שוא **"כי ירא אנכ"י"** על מה שאמרתי **'אנכ"י עשו בכורך'** ונדבקתי ח"ו במדתו של עשו, שוא ושקר, ועי"ז **"פן יבוא והכני אם על בנים" ח"ו.**

דגל מחנה אפרים

'עצבות' בכאו"פ מתחבולות היצר לנצח את האדם ח"ו

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. הכתוב מבאר לנו כלל גדול בעבודת ה' **מה שאמר אא"ז הרח"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע** שלא יתעקש אדם לדאוג ולהתעצב על מכשול אחד ח"ו, **"כי זה העצבות היא עצת היצר, להפילו ולהכשילו יותר ח"ו, רק העיקר להזהר מכאן ולהבא שלא יקלקל עוד חלילה, ויוסיף בתורה ותפלה ותשובה בשמחה וחיות, וממילא יתוקן מה שעבר".** משל למה הדבר דומה, לסוחר שעומד בחנותו ביום השוק, והגנבים אורבים מבחוץ, ושולחים נער אחד משלהם, שיחטוף חפץ אחד ויברח, כדי שהסוחר ירדוף אחריו, ובתוך כך יבואו הם ויבזזו את כל החנות. אמנם סוחר שהוא פיקח ויודע תחבולות אלו, אומר אל לבו, יחזיק לו הלה מה שחטף ואינו רודף אחריו, אלא שומר חנותו מכאן ולהבא, ונושא ונותן ומרויח, וכך מתמלא ההיזק בכפלי כפלים. וכמו כן הוא עבודת ה'. המתעצב ומתעסק עם חטאיו ישאר בעירום ובחוסר כל. לא כן המשכיל בעבודת ה' ישוב מיד לעבודתו לעסוק בתורה ומצוות בשמחה, ובמשך הזמן יתוקן הכל.

וזהו שרמז כאן הכתוב: **"אם יבוא עשו"** היצר הרע **"אל המחנה האחת והכהו"** שיכשיל את האדם באיזה חטא ח"ו, "לא יתיאש עצמו ממה שעבר, רק יראה שיהיה **'המחנה הנשאר לפליטה'** להכשיר מעשיו מכאן ולהבא, וממילא יתוקן מה שעבר".

דברי ישראל

כשאדם קרוב לנצח את היצר, תחבולתו הוא לדחותו לזמן אחר, ונצחון האדם תלוי בזה שיהיה דוקא עתה

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. מעשה אבות הוא סימן לבנים. והנה כי כן ראינו שיעקב אבינו ע"ה, כשנאבק איש עמו ויאמר 'לא אשלחך כי אם ברכתני', ופירש רש"י שהמלאך בכה והתחנן לפניו "בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו" (הושע יב, ה) [שימותין לו עד שיבא לבית אל ושם יברכנו כחפצו] **כי זחו מדרכו של היצר ומתחבולותיו כשרואה שאינו יכול לו לאדם, על כל פנים רוצה הוא לדחות אותו על זמן מאוחר.** אבל יעקב אבינו לא הניח ליצרו להכשילו אפילו בזה, ואמר לו: **"לא אשלחך כי אם ברכתני".**

הרח"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע

תורה ותפילה

זהרורי אורה מספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמתן ידים בכוחות אלהיים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

התורה היא פתח השער ליראת שמים

מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים. הנה מצינו בגמרא (יומא עב:) "מכריז ר' ינאי, חבל על דלית ליה דרתא (שאין לו חצר) **ותרעא לדרתא** עביד (ועושה שער לחצר) ופירש שם רש"י ז"ל: **"שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה ליראת שמים, לכך צריך שתקדים לו יראת שמים".** וידוע שיעקב נטמן בבית עבר י"ד שנה ועסק בתורה קודם שהלך לחרן (מגילה יז.) **והנה, כל השנים הללו לא הרגיש עדיין יראה כמו זו שהרגיש עכשיו כאן בהר המוריה, מקום המקדש,** ולכן אמר: ממה שאני רואה 'מה **נורא המקום הזה',** יודע אני ואומר 'אין זה כי אם בית **אלקים',** זה היראה עיקר ביתי ודירתי, כמו (ישעי' נו, ז) "ביתי בית תפלה", 'וזה', פירוש תלמודי שיש בידי מבית שם ועבר, 'הוא שער השמים' לבד, שאינה אלא תרעא לדרתא.

בעל שם טוב הקדמ

ע"י לימוד תורה לאחרים ישלים ויזכה לנפשו

ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו. נראה לפרש בדרך מוסר על פי מה ששמעתי ביאור על מאמר המשנה: "אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמו מה אני ואם לא עכשיו אימתי", שבאמת אף אם יחיה האדם אלף שנים אי אפשר לו לגמור מלאכתו בעבודת ה' ובתורתו שהוא לאין סוף ותכלית. **אמנם אדם המלמד לבניו ותלמידיו תורה ומעש"ט ומורה להם את הדרך אשר ילכו בה, אזי אף אחר מותו כל מה שהם ישכילו בעבודת ה' יזקפו גם לזכותו.** וזהו שאמר התנא: **"אם אין אני לי"** אם אין אני עובד את ה' רק לעצמי, אלא אני גם מלמד לאחרים, אז **"מי לי"** כל 'מי' מתלמידי שיעשה איזה מצוה, שייך גם **'לי'.** ומפרש ואומר: **"וכשאני לעצמי"** אם אהיה עובד ה' רק לעצמי, בלי להורות לאחרים, **"מה אני" כמה אני כבר יכול להספיק, אף אם אחיה אלף שנים לא אגמור את המלאכה, "ואם לא עכשיו"** כשאני חי, **"אימתי"** הרי "לא המתים יהללו י–ה". אבל הלומד וגם מלמד לאחרים, והם ילמדו את בניהם ובני בניהם, אזי יתוספו לו תמיד מצוות ומעש"ט עד עולם. וזהו שאמר יעקב: **"הן עוד היום גדול"** אפילו אם יהיה היום גדול מאד **"לא עת האסף המקנה"** לא יספיק העת לאסוף ולקנות חכמה ומעשים טובים, באשר שאין להם סוף, רק העצה היא: **"השקו הצאן"** להשקות את הצאן קדשים בני ישראל חכמה ובינה, **"ולכו רעו"** להורות להם את הדרך אשר ילכו בה, **וממילא כל המצוות ומעש"ט שיעשו הם, יהיו שייכים גם לנו.**

מבשר צדק

תפילה

כח האמונה ברוממות קדושת תיבות התפילה

ויפגע במקום, תורתינו הקדושה באה ללמד לנו דרכי ה' לעבודתו ית"ש שהעיקר העבודה היא בתורה ותפלה להללו ולשבחו, וזאת צריך לידע שחלילה וחלילה לחשוב שהם פשוטי דברים ח"ו, **כי צריך לחשוב בעת עמדו בתפלה שבכל תיבה ואות ואף בנקודה קטנה תלויה אלפי אלפים עולמות אשר יש להם קיום וחיות מקדושת האותיות** וכו', ועי"כ [האמונה במחשבה בקדושת אותיות התפילה] **מדבק עצמו ברוחניות האותיות ומעורר מוחות עליונים** וכו'. **ועי"כ האותיות עצמן משתוקקים ומתעוררים עצמם למשוך ההארה הרוחניות** וכו'. וזה מרמז בפסוק ובפי' רש"י ז"ל **'ויקח מאבני המקום',** הם אותיות התפלה כידוע שאותיות מכונים בשם אבנים כמבואר בס' יצירה, **'המקום'** ר"ל שהם מקום של העולמות וכו', ומיד עשה הקב"ה אבן אחת היינו שמייחד כולם ע"י תפלת הצדיק וכו'.

מאור ושמש

תפילה הוא שער השמים להשיג אלקות ויראת שמים

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וגו' ויקץ יעקב משנתו וגו', איתא במדרש ויקץ יעקב ממשנתו והוא תמוה, ונ"ל דהנה ידוע שעיקר עבודת האדם לבוא לתכלית השלימות לעבודתו ית"ש להשיג אלקותו ית"ש הוא ע"י התורה והתפלה ולא יוכל להיות אחד בלי שני כי לא ע"ה חסיד וגם בתורה לחוד לא ישלים נפשו כמאמר חז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אף תורה אין לו, **כי בודאי ע"י עסק התורה לשמה יכול לבוא לקדושה גדולה כשלומד לשמה ומדבק עצמו בנפשו ורוחו ונשמתו באותיות התורה,** אמנם אעפי"כ **לא יוכל לבוא לעיקר היראה והאהבה והשתוקקות לעבודתו ית"ש ולהשיג אלקותו רק ע"י התפלה במס"נ ובהתלהבות כידוע מכל ספרי הקדושים.**

והנה ידוע מאמר חז"ל ויפגע במקום שתיקן תפלת ערבית, הנה לא ידע עד עתה סוד התפלה איך היא גדולה, וזה פי' המדרש הנ"ל **ויקץ 'ממשנתו'** ר"ל מתורתו שנתעורר ע"י התפלה הזאת, **'ויאמר אכן יש ה' במקום הזה'** ר"ל **דע"י התפלה הזאת יוכל להבין יותר התגלות אלקות ממה שהשיג עד עתה ע"י התורה לחוד, 'ואנכי לא ידעתי'** סוד זה, **'אין זה כי אם בית אלקים'** ר"ל **כי ע"י התפלה בהתעוררות והתלהבות יוכל האדם לבוא ליראת הרוממות** אשר נקרא בלשון חז"ל בית וכו', **כי התפלה היא עיקר שער השמים לבוא להשגת אלקות יראת שמים אוצר הטוב.**

מאור ושמש

ויאמר יעקב אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק. וצריך להבין דבפרשת ויגש על הפסוק ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק פירש רש"י חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם, ואם כן קשה מה נשתנתה תפילתו של יעקב כאן שהקדים להזכיר את אברהם. ויי"ל דבשולחן ערוך יורה דעה (סימן רמ"א) הובאה שיטת מהרי"ק דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו, וכתב על זה השאגת אריי לחלק שכל זמן שאביו קיים יש טעם לחייבו לנהוג כבוד באבי אביו, שהרי אתה ואביך חייבים בכבודו, משא"כ לאחר מיתת אביו אין בן חבן חייב בכבוד אבי אביו. ומעתה מובן היטב כי אז בלכתו לחרן היי יצחק קיים והיי יעקב חייב בכבוד אבי אביו לכן הקדים להזכיר את אברהם לפני יצחק, אבל שם בפרי ויגש מיירי שלא היי יצחק כבר קיים, וכבר לא היי חייב בכבוד זקינו, לכן הזכיר רק את יצחק אביו.

(ישמח משה)

☆

ויחץ את העם אשר אתו. יש לרמז על פי מה שאמרו חז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים הקב"ה שקליהן לשקליו, ופי' המפרשים כי מצות מחצית השקל בא להורות שידמה כל אחד בנפש כאילו הוא מחצה, ואיננו אדם שלם בלתי אם יתחבר יחד עם חברים כל ישראל למען יהיו כולם אגודה אחת ואז אין כל אומה יכולה לשלוט בהן, וז"ש ויחץ את העם שהורה להם להיות כל אחד חצי, אשר ביחד הם אדם השלם, וזהו שאמר הכתוב הצילנו נא מיד ר"ת המן, שזה עמד להם בימי המן גם כן.

(ויטב לב)

☆

עם לבן גרתי וגו' ויהי לי שור וחמור. פירש"י עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, ויתבאר לפי מה שידוע דאף ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא היינו דוקא שכר על גוף המצוה, אבל שכר על ההכנה שקודם למצוה איכא אף בהאי עלמא, וז"ש עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי", שהכנתי עצמי לקיים כל המצות ע"ד ואביו שמר את הדבר שהיה יושב ומצפה מתי תבא לידי ואקיימנה, ואמר ע"ז מאין מוכח מכון ויהיו לי שור וחמור וקשה הא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אלא ע"כ שהכנתי א"ע לקיים כל התרי"ג מצות ובא זה בשכרי.

(קדושת יו"ט)

☆

עם לבן גרתי. ופירש"י ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים וצ"ב למה הודיע זאת לעשו, יי"ל לפימ"ש בתפלי"מ עה"פ ואני כזית רענן בבית אלקים, דאיתא במדרש יפה תואר פרי זית קרא הי שמך, למה נמשלו ישראל לזית מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה אף ישראל וכו', ד"א מה שמן צף מלמעלה ואינו מתערב בשום משקה וכו', וכל אי מישראל יש לו הבחירה אם שיהיה נבדל מהאוה"ע בכל הענינים א"כ נתקיים בזה קריאת שם פרי זית שקרא הי שמו וא"צ לכתישה, משא"כ כשאינו נבדל ומתדמה להם א"כ בהכרח צריך לכתישה, וזהו ואני כזית ר"ל בזה נמשל איש הישראלי

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ה"ק עצי התמרים

נתיירא ממנו אלא על אשר נתעכב שם בשביל תשלום שכרו

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ויהי לי וגו'. והנה לכאורה קשה למה היה לו להודיע את כל זאת. ונראה דהנה לכאורה קשה למה נתיירא יעקב אבינו כיון שהשי"ת הבטיחו שישמור אותו, וגם יצחק אבינו בירך אותו, רק שאמר לו 'והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך', וכתב רש"י ז"ל דהיינו כשלא יעסוק בתורה, והנה באמת שמר את התורה כמו שאמר בעצמו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי'.

אמנם מצות כיבוד אב לא שמר כהוגן מפני שהיה בבית לבן, ואף שאותן הי"ד שנים שהיה בשביל נשיו עשה כדין, מפני שאביו בעצמו שלח לו לזה, אך מה שהיה שם בשביל ממונו לזה נתיירא, לכן שלח לו **'עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי'**, ואם כן אין לי להיות ירא ממך, רק בשביל **'ואחר עד עתה'** כדי **ש'יהיה לי שור וחמור צאן עבד ושפחה'**, לזה **'ואשלחה להגיד לאדני למצוא חן בעיניך'**. (ואף שמפורש בזה"ק עניינים נוראים שהי' לו ליעקב אבינו בעבודתו זאת כידוע, אמנם לפי ערכו חשב זאת לעצמו לפגם) **אחר זה שמעתי זאת מפי הרב הצדיק מאוהעל זלל"ה** (עיין ביש"מ בפרשתינו ד"ה עם לבן גרתי) **וברוך ה' שכוונתי לדעתו.**

אך פרי תבואה

לזית במה שהוא רענן מושרש בבית אלקים דהיינו מובדל ומופרש מאוה"ע וא"כ א"צ לכתישה ע"כ, וזהו ששלח יעקב לו עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, וא"כ הנני נמשל כשמן הטוב שא"צ לכתישה ויסורין, כי התבדל מלבן הרשע וא"כ אין לך לשנוא אותי כיון שא"צ לכתישה.

(דברי יואל)

☆

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. פרש"י עשו לבדו, ואבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד, ויתבאר בהקדם מה שכתב בתפארת שלמה בפרשתן לפרש דברי רשז"ל וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש, כי ידוע מזוה"ק שמכל מצוה ומצוה נברא מלאך והנה נגד השר של עשו עיקר התקנה נגדו הוא ק"ש להכניעו וז"ש והיה בית יעקב אש ובית עשו לק"ש ר"ת קריאת שמע כמ"ש במג"א על פסוק כה תאמרון לאדוני לעשו כה הוא ק"ש ויש לרמז בתיבת ממ"ש ר"ת מקבלת מלכות שמים היינו המלאכים היוצאים מכוונת ק"ש הוא העיקר להכניע שר של עשו, עכ"ד התפארת שלמה, וזהו כוונת רשז"ל ואותם ארבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו אחי"ד אחי"ד, היינו שהכניעם יעקב אבינו בכח קריאת שמע שלו, באמרו בכל יום תמיד פעמיים באהבה שמע ישראל הי אלוקינו הי אחי"ד.

(ברך משה)

☆

עם לבן גרתי. פירש"י לא נעשיתי שר וחשוב, ויבואר לפימש"פ מהר"י מבעלזא זי"ע הכתוב ואלה שמות בנ"י הבאים מצרימה, דיותר הול"ל אשר באו, דהנה דרך העולם כשאדם בא לארץ נכריה משתוקק כל רגע לצאת כי אין שם מקומו, אבל במשך הזמן כאשר נעשה תושב אז חן המקום על יושביו ולכך מרמז הפסוק שיעקב אבינו התפלל על ימי הגלות שיהיה לבנ"י הכח שיהו תמיד בבחי' הבאיים לשון הוה שבאים עכשיו ותמיד ירצו וישתוקקו לצאת, וזשה"כ הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, שיעקב אבינו השריש בלב ישראל שיהיו נקראים הבאים, ובזכות זה יציץ ופרח עליהם ישועות ע"כ, ומעתה כאשר התפלל יעקב אבינו להנצל מיד עשו הרשע נענה ואמר כה תאמרון לאדני ומבואר בנועי"א שכיון בדברים אלו תפילה להקב"ה, וביקש הצילנו נא מיד אחי ומיד עשו, בזכות אשר עם לבן גרתי ולא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, ובזכות זה יזכה לפעול ישועה ולהנצל מידי עשו הרשע.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבות ה"ק עצי התמרים

כיון שהגדיל ה' חסדו עמי כ"כ, ע"כ הנני רחוק עוד יותר מללכת בדרכיו, וזהו קטנת"י, מכל החסדי"ם

נאמר משמיה דהגאון הקדוש ה'ישמח משה' ז"ל דבר יקר, דיעקב אבינו היה מתירא יען כי הקב"ה הראה לו נסים הרבה, ועשה עמו חסדים גדולים ועצומים, והאדם מחויב להדמות לבוראו ולהידבק במדותיו מה הוא רחום וכו', וכמו שהרחיב בזה הרמ"ק בספר 'תומר דבורה'. והוא חשד עצמו שלא לקח לעצמו כלום לקנות שלימות המדות, ואם כן כל מה שנתוסף לו חסדי השי"ת, והוא לא למד מהם עשות כמוהם, אם כן לערך מעלת קדושתו חטא על ידי זה. וז"ש **קטנתי מכל החסדים וגו', דהיינו שעל זה יש לי לירא שגרם החטא, ואינני בערך החסדים שעשה לי השי"ת, וקטן אני מהם בערכם, שעל ידי החסדים נודע לי שקטנתי.**

אפסי ארץ

היכן 'איש' היינו גבריאל, והיכן הוא שרו של עשו, אמר רביה"ק זי"ע פי' מהרה"ק מצאנז זי"ע, במעשה שהיה

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ויאבק איש. ופירשו רז"ל שהוא שרו של עשו (רש"י). סיפר רבינו ז"ל שפעם בא חסיד עני, ושפך מר שיחו בפני מרן הדברי חיים ז"ל, שבתו בגרה, ואין לאל ידו לכלכל הוצאות החתונה, מרן ז"ל נתן לו מכתב המלצה ושלחו לאחד הגבירים בעיר אחרת, ובין השורות נקב מרן הדברי חיים ז"ל סכום מדויק שמבקש מהגביר שיתן עבור העני שמוסר את הכתב. החסיד העני נסע אל הגביר שאליו שלח מרן הדברי חיים את המכתב, כשנכנס לביתו לא הרגיש בו הגביר תיכף כי ה' טרוד בלימודו, ואח"כ כאשר הבחין בחסיד העני נתן לו שלום ושאל לו למבוקשו, החסיד הראה לו את מכתבו, וכאשר ראה הגביר שמרן הדברי חיים ז"ל דורש סכום מסוים, התחיל להתווכח עם החסיד העני, ואמר לו כי הסכום הנקוב גדול מדי ויתן לו קצת פחות מזה, אבל החסיד התעקש וטען שרוצה דייקי את הסכום שנקב מרן ז"ל, כה התווכחו ביניהם עד אשר יצא מבית הגביר בידים ריקניות, וחזר לצאנז וסיפר למרן ז"ל את כל הענין.

מרן הדברי חיים ז"ל נתן לו מכתב שני לחסיד אחר בעיר אחרת, וכשנסע לשם קבלו החסיד הגביר בפנים שוחקות, וכאשר ראה את דרישת מרן ז"ל נתן לו מיד את כל הסכום שביקש, והלה חזר לביתו בשמחה רבה. לימים כשנסע הגביר אשר דחה את החסיד, להסתופף בצל מרן הדברי חיים ז"ל, הוכיחו מרן הדברי חיים ז"ל ואמר לו: הנה כתיב בפ' וישלח **ויאבק איש עמו, ופירש"י ז"ל שהוא שרו של עשו, ובפ' וישב כתיב וימצאהו איש וגו' ופירש"י ז"ל זהו גבריאל שנאמר והאיש גבריאל,** ולכאורה מנא לי' לרש"י דאיש בפ' וישב הכוונה לגבריאל, ובפ' וישלח קאי האיש על שרו של עשו, הלא בשניהם נאמר איש ותו לא. אלא ביאור הענין **שאם עני דופק על פתחו של גביר לבקש עזרה, והלה מתחיל להתאבק ולהתווכח עמו, ואינו רוצה לעזור לו, בודאי הוא שרו של עשו, משא"כ אם הגביר שואל אותו, מה תבקש, ומושיט לו יד עזרה, הרי הוא מלאך גבריאל,** ודפח"ח.

מושיען ש"י, ח"ב

פנינים מתורתן של מרן רבי"ה ז"ע מתוך ספר "קדושת יוצא" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה (לב, ט). במדרש רבה (בר"ר עו, ג) על המחנה האחת והכהו, אלו מחיצו שבדרום, והיה המחנה הנשאר לפליטה, אלו מחיצו שבגלות. ולכאורה היה מתאים יותר לומר והיה המחנה הנשאר לפליטה אלו מחיצו שבצפון, שזהו דבר והפיכו, שהוא ההיפוך מחיצו שבדרום. ועוד קשה להפ מחיצו שבדרום הם גם בני גלות, ואם כן למה מלקק להדדי.

ויש לומר דהנה כתיב (ישעיה כט, יד) 'ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר', כי בדורות האחרונים יאבדו ויסתלקו חכמי ישראל. ולפי זה איך נזכה לצאת מן הגלות אם לא יהיה לנו זכותן של חכמי הדורות, אך ליתא במדרש (ילקוט בא רמז קצא) מי פורע לכם ממלכות רביעית, עטרונת. והיינו כי בזכות שיאבו ויחכו על הגאולה, ולא יעשו פעולות בזרוע כשר ליקח ממשלה קודם הזמן, בזכות זה יזכו להגאל לאחרית. וזהו ביאור המדרש אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו, אלו מחיצו שבדרום, ועל דרך אמרם ז"ל (בבא בתרא כה ע"ב) הרואה שיחכים ירדים. נמצא לחכמי ישראל מכוונים כשם דרום, וזהו שאמר כי בבוא הזמן שיאבו ויאבדו חכמי ישראל, באיזה זכות יזכו להגאל לאחרית, על זה אמר והיה המחנה הנשאר לפליטה אלו מחיצו שבגולה, היינו כי בזכות שישארו ישראל בגלות ויחכו על הגאולה מעמים, ולא ימהרו לעשות פעולות בזרוע כשר לפרוק עול הגלות, בזכות זה יהיו לפליטה.

(ס"ג וישלח תשכ"ה בבארא פארק יצ"ו)

ויותר יעקב לבדו (לב, כה). פירש"י שכח פכים קטנים וחזר עליהם. ומקור דברי רש"י ז"ל נובע מהגמרא במסכת חולין (דף קמ ע"ב), ומסיק שם על זה, מכאן לצדיקים שחזיר על ממונם יותר מגופם. וצריך ביאור להפ פירש"י בפרשת ויחי (ג, ה) שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן, ועשה מותו כרי, ואמר לעשו טול זה בשביל חלקך במערה. הרי לן מזה כי לא היה חשוב בעלו מעותיו כל כך.

ונראה על פי המבואר במדרש (עיין בר"ר עמ, יג) דלכן חיפש הכתוב בפרטיות את הבהמות שעלה יעקב לעשו, לפי שעתיד עשו להחזירם לו בכפלי כפלים ובפירי פירות, על כן חיפש כל אלו דממנו נדע מה שעתידין לקבל בחזרה לעתיד לבוא, ע"כ. וכמו כן יש לומר לענין מה שנתן יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן לעשו, כי לא נתנם לו בשביל שלא היה חביב בעיניו, אלא מדרכה בעבור שהיה חביב בעיניו נתן לו את כל, לפי שעל ידי זה יתרצו כל אלו לכפלי כפלים ולפירי פירות לעתיד לבוא. ובעבור זה הקפיד גם כן יעקב אדינו על הפכים קטנים ששכח, לפי שרצה לכלול בתוכחתו לעשו גם פכים קטנים הללו[13], כדי שאף הם יתרצו בכפלי כפלים ובפירי פירות, וממילא מוכח מיניה שפיר לצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם.

(בעיר שאמליא יצ"ו)

ויריץ עשו לקראתו ויחבקהו ויפל על צוארו וישקהו ויבכו (לג, ד). פירש"י אמר רשב"י הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו בשעתה ושקו בכל לבו. ויש לדקדק על מומרו הלכה, ללמדנו מזה דין נוגע הלכה זו.

ויש לומר על פי מה דהוה מרגלא בפומיה דכ"ק מרן מאמו"ר זללה"ה בכוונת הכתוב (תהלים קיט צח) מאויבי תחכמני מצותיך, כי בהזמן לחדש קפק בשום דבר אם הוא מצוה או עבירה, אז המצוה לזה הוא להתבונן במעשה הרשעים, כי הרשעים זה דרכם בכל זמן שבכל מעשיהם בקרבם ישימו לרבם להיזהר הדת, ובכן אם יאחז הרשעים בדבר יש להמנע ממנו כי בודאי עבירה היא, ולעומת זה כל מה שהם יתרפו ויגדפו שימנע מילתא כי מצוה רבה היא. וזהו שאמר מאויבי, היינו מתוך מעשיהם של רשעים, תחכמיני מצוותיך, מתחכם אני לדעת איך לקיים מצוותיך, עכ"ד.[1]

ולזה דקדק בלשונו 'הלכה' היש בידוע וכו', כי דבר זה נוגע בשמת להלכה ולמעשה, דבעת כשהאדם נצוך בדעתו אם לעשות שום דבר, אזי המצען הוא לשמוע מה הוא דעת הרבעים בענין זה, כי בידוע הוא שעשו שונא ליעקב ורוצה לקלקלו מקדמתו, ואם כן בודאי יאמרו לו לעשות ההיפך מרצון הש"ת, ומזה ידע את הדרך אשר יצכון בו הלור.

(פרשת תצוה תרצ"ד בדרשת פרידה מק"ק קראלי יצ"ו)

ויאמר מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי ויאמר למצוא חן בעיני אדוני (לג, ח). ויש לדקדק בתיבת לך דגראה כמיותר. ורש"י בבית בשם המדרש שפגע בו כימות של מלאכים, והיו דוחפין לומו ואת מנשיו ולומרים להם של מי אתם, והם לומרים להם של עשו, והן לומרים הבו הבו וכו', אמיו של יעקב הוא, לומרים להם אם כן משלנו אתם. ותמוה וכי היה יעקב קרוב לעשו כל כך, עד שיאמרו להם המלאכים בשביל זה משלנו אתם, ואף שאמרו כן בכדי להמציא ליעקב חן בעיניו, מכל מקום היה לומרו דבר שאינו אמת.

ויש לומר על פי מה שבארתי כי מלאכים הללו שמלת יעקב של עשו, היו מאומן המלאכים שנבראו לו ממה שהתנהג במדת השקר והרמאות בבית לבן הארמי, וקיים מה שנאמר (שמואל ב' כב, מ) 'ועם עקש תפתל'. ויתכן כי לומן המלאכים הן הם גם כן לומן המלאכים שהכו את עשו. ולפי זה מובן שפיר מה שאמרו לו משלנו אתם, דכיון שהם היו מלאכי שקר ומרמה, אם כן בודאי היה עשו משלהם, שהרי זהו דרכו של עשו מאז ומתמיד לגזל ולגרמות את הבריות. ולכן כשנפגש עשו עם יעקב היה מתמיה לפניו 'מי לך' כל המחנה הזה אשר פגשתי', מאין בא לך להשתמש במלאכים אלו שהם בעלי שקר ומרמה, והלא מדתך מדת האמת (זוה"ק ויצא קפג ע"ב), ככתוב (מיכה ז, כ) 'תתן אמת ליעקב', על זה אמר לו יעקב 'למעוז תן בעיני אדוני', והרי בעיניך לא ימצאו תן מלאכי אמת, על כן הוכרחתי לשלוח לך מלאכים כאלו שנבראו ממדת השקר והמרמה.

(ס"ג תולדות תשכ"ב, ליל שב"ק וישלח תשכ"ג, ס"ג ויגש תשכ"ה, וס"ג בלק תשכ"ה בעיר בני ברק יצ"ו)

יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי (לג, יד). ובמדרש רבה (בר"ר עח, יד) בפנים כרוכות אני מהלך, כמה דתימא (שמואל ב' כא, י) 'ותהי היא לוטה בשמלה'. ויש להבין כוונת המדרש בזומרו בפנים כרוכות אני מהלך. לומנם בעוונומינו הרבים יש לומר שהמדרש בא לרמז על הדור הזה שבר הגיעה הלוס, שהולרכו לכרוך הזקן בשמלה כדי שלא יכירו שאנו יהודים.[2]

(דרשה שבת זכור תש"ד בעיר דעברעצין יצ"ו
לפני גירוש היהודים מן המדינה)

ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות על כן קרא שם המקום סכות (לג, יז). ולכאורה קשה למה קרא יעקב שם המקום ההוא סכות, על שם הסכות והדיר שבנה לבהמותיו, ומי לא היה יאמר לקרותו בית, על שם הבית שבנה שם לעלמו. אך יש לומר דבמדרש יונתן בן עוזיאל פירש הכתוב ויבן לו בית, ובגי ליה בי מדרשא. וידוע (מגילה כט ע"ב) דעתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל. נמלא שבית זה שבנה יעקב שמה, עתיד גם הן לעלות לציון ברנה. על הן לא רצה לקרותו על שם בית זה, לפי שלא יאמר שם לעולם רק עתיד ליעקב ולהקבע בארץ ישראל, אלא קרא שם המקום ההוא סכות, על שם הסכות שיעשרו שם לעד.

(דרשה בחנוכת הבית לביהמ"ד מוזשאי בפלעטבוש יצ"ו)

---

1. וכמו כן הוא בדבר הנוגע אצלי כעת בענין ההליכה מכאן לעיר סאטמאר, שזה זמן רב שאני נבוך בדעתי אם לילך או לא, אבל מאחר שאני רואה שכל הרשעים ואינשי דלא מעלי שבכל מקומות מושבותיהם מתנגדים להליכתי לשם, ולעומת זה האנשים היראים רוצים שאלך שמה (לבד מהיראים שבכאן ק"ק קראלי), מזה אני רואה שרצון הבורא הוא שאלך לשם.

2. והנה יש שלקחו שערם בסם, וכמובן שהיה רק באונס והכאיב לבם עבור זה, אבל חוששני שבמשך הזמן שוב לא יכאב לבם על זה, רק יהיה תוכם כברם חלילה.

אוֹדְךָ בְקָהָל רָב

הזמנת כבוד

בְּעַם עָצוּם אֲהַלְלֶךָּ

באותות הוקרה ובשיר ושבח לה' מתכבדים אנחנו להזמין את כבודכם
ידידינו אנשי שלומינו והורי תלמידי מוסדותינו הקדושים
לקחת חבל לכבודה של תורה
אצל

סעודת הודאה

ביום הצלת רבינו הקדוש והטהור זיע"א

דינר השנתי

להחזקת אלפי תלמידים ותלמידות בליעה"ר

אודך בקהל רב בעם עצום אהללך

ביום רביעי לס' וישב יעקב בארץ מגורי אביו

כ"א כסלו תשפ"ב הבעל"ט

בשעה 6:30 בערב

Waterfront Square

500 Kent Avenue, Brooklyn NY 11249

נשיא המוסדות עטרת תפארת ראשינו

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ישא מדברותיו הטהורים בדבר ה' וחובת השעה עלינו ועל דורותינו
לשמור את דרך ה' בחינוך בנינו ובנותינו דורות ישרים ומבורכים זרע ברך ה'
בדרך הסלולה מאת מרן רבינו הק' והטהור זיע"א

מחכים אנחנו לקבל פניכם בכינוס לשם שמים זו ובזכות החזקת התורה תתברכו בשפע ברכה והצלחה
עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר

הנהלת המוסדות

בהתאסף כל קהלא קדישא "סאַטמאַר"
ביום הצלת רבינו הק' והטהור זיע"א

כ"א כסלו

WATERFRONT SQUARE
500 Kent Avenue, Brooklyn NY 11249

קומענדיגן מיטוואך וישב

בְּנֶעֱרִינוּ וּבְזִקְנֵינוּ נֵלֵךְ כִּי חַג ה' לָנוּ

דינער כ"א כסלו

וירא אליו ה'

יום הצלת רבינו הק'

לרוגם | לרוגם דרכי התורה והיראה בדרך תנועתו של בית רבן

מיטוואך וישב • כ"א כסלו • קענט עוו. קארנער דעווישאן עוו.

סיפורי צדיקים, גבי אזור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו

חסיד אחד מחסידי הבעש"ט הק' זי"ע שהיה מכיר היטב את נכד רבו הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע עוד משחר טל ילדותו, ואחרי פטירת הבעש"ט נסע פעם אל הרבי ר' ברוכ'ל, ויען שהיה זוכר ומכירו בעודו ילד קטן, והחסיד היה כבר אז בא בשנים, לא הכניע עצמו לפניו כיאות והתנהג לפניו בהרחבה, הקפיד עליו הרה"ק הרבי ר' ברוך ואמר לו: כתוב בתורה "וישלח יעקב מלאכים" ופרש"י מלאכים ממש, ולכאורה קשה האם היה יעקב אבינו ע"ה חסר עבדים שישלח אותם אל עשו, ולמה אם כן הטריח את המלאכים, אך יש לומר שאלו המלאכים היו מאלו שהיו רגילים לבוא אל אברהם אבינו ע"ה, ואחר שהיו חסידים של הרבי ר' אברהם היו מחסידי בנו הרבי ר' יצחק, וכשנפטר יצחק אבינו, נעשו לחסידי בנו הרבי ר' יעקב, והנה אצל אברהם אבינו היו מתנהגים בהכנעה ובאו בדמות "אנשים", כמו שנאמר "וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", אך אצל יעקב כיון שהכירו אותו מילדותו לא התנהגו אצלו בכבוד ודרך ארץ הראוי, ובאו אצלו בבחינת "מלאכים", לכן שלחם יעקב מאתו ואמר להם: לכו אל עשו...

עם לבן גרתי

סיפר הרה"ק בעל הבני יששכר זצללה"ה בשם הבעש"ט שאמר כי פעם אחד היה בבית עכו"ם והיה שמה עבודה זרה, וכשיצא משם אמר לתלמידיו שהוא בשמחה גדולה מחמת שבשעה אחת קיים כל התורה כולה כי עבודה זרה דינה כצואה, ואסור להרהר בדברי תורה במקום המטונף, נמצא במה שמשמר מחשבתו מבלי להרהר בשום דבר מדברי תורה נחשב לו כאילו קיים כל התורה, ובזה יש לפרש דברי יעקב עם לבן גרתי ופרש"י ותרי"ג מצות שמרתי, דלכאורה האיך קיים כל התרי"ג מצות, והלא יש ביניהן גם מצות התלויות בארץ וכדו', שלא כל אחד יכול לקיימם, אולם לפי האמור ניחא שהרי בית לבן היה מלא גילולים ותרפים וכששהה יעקב אבינו ע"ה בביתו היה מוכרח לשמור מחשבתו מבלתי להרהר שם בשום ענין מדברי תורה, ולזאת נחשב לו כאילו קיים כל התורה, וזה שאמר ותרי"ג מצות שמרתי, היינו ששמרתי מחשבתי מלהרהר בבית המטונף, ולכך נחשב לו כאלו קיים כל התרי"ג מצוות.

(צמח דוד)

והוא צולע על ירכו

פעם אחת באמצע לימודו, באו אנשים אל הרה"ק ר' אברהם דוב מחאמעלניק ז"ל ודברו אתו שצריך לראות להשיא את בתו, שהיא גדולה בשנים, אמר כתיב ויאבק איש עמו היינו היצר הרע לוחם עם האדם, ורוצה לבלבל אותו דווקא שצריך לעסוק בפרנסה, וירא כי לא יכול לו, היינו שאינו רוצה לבלבל את עצמו בשום אופן, אזי ויגע בכף ירכו אלו יוצאי יריכו, שהוא בא אליו בטענה שיש לו בנים גדולים, וצריך להשיאן ומוכרח להתבטל, ואז ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו, היינו שבזו הטענה התגבר עליו, ובוודאי הוא מוכרח להתבטל, אבל ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל, היינו כאשר זרח עליו אור השכל, כאשר עבר את פני-אל והתיישב בעצמו ואמר והוא צולע על ירכו בתמיה, רצה לומר אני אבלבל את עצמי בשביל הבנים, חס ושלום, ותיכף חזר ללימודו, והתחיל לומר "אמר אביי".

(אור הגנוז)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. אאמו"ר ז"ל הי"ד הי' רגיל לפרש בדרך צחות. דהנה רואים כמה פעמים דכשאיש ישראל מקבל פני צדיק אז עושה עליו רושם כל אחד ואחד לפי הדרגתו והשגתו שיתבונן במעשיו וייטיב דרכיו על כל פנים לזמן מועט, לא כן הרשעים שאף על פי שראה והסתכל עשו הרשע בדמות דיוקנו של יעקב אבינו שהוא אחד מרגלי המרכבה ונחקקה צורתו בכסא הכבוד, עם כל זה לא עשה עליו שום רושם דקדושה אף לזמן קצר אלא **וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה**, דרך עקלתון המורידתו לשאול.

כונת הלב

עם לבן גרתי ואחר עד עתה. פי' רש"י כלומר עם לבן גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים. י"ל **על דרך צחות,** על פי הגמרא (סוטה כג) דמצוה בעידנא דעסיק ביה מגינא ומצלא, תורה מגיני ומצלא בין בעידנא דעסיק בין בעידנא דלא עסיק. והנה יעקב בבית לבן לא היה יכול ללמוד כל כך שהיו שם טרדת לבן (שהחליף את משכורתו עשרת מונים, והיה צריך להתייגע בלעז מפיו), ולכן היה ירא מעשו דרק תורה מגיני ומצלא בכל עת ועידן. וזהו מה שכ' רש"י דאין הכי נמי **תרי"ג מצות שמרתי, אבל 'לא למדתי', ממעשיו הרעים,** ר"ל מחמת מעשיו הרעים לא יכולתי ללמוד, ולכך שלח מלאכים אל עשו.

פני מבין

וועד קרן הבנין בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

יברך את בית ישראל"ל

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, קדם ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כ"א בסבר פנים,

הרבני הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה ישראל שיף הי"ו

ראה"ק דקהילתינו הק' במאנסי יע"א

לרגל שמחת נישואי בתו הח' שתחי' למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

עב"ג הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר **זאב מייזעלס** הי"ו

בן ידידינו הנכבד והמפואר, מוה"ר **יוסף אשר מייזעלס** הי"ו, אב"י במאנסי יע"א

ושגורה בזה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שהזיווג יעלה יפה לשם ולתפארת, ויצמח כגפן אדרת, ויזכה לראות ולרווות מכל יו"ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולות הקדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא, ובשכר זאת יברכהו ה' באורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו
ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

"וועד קרן הבנין"
להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו וגו' עם לבן גרתי. פירש"י ותרי"ג מצות שמרתי, פליאה דעת היא מה לו לעשו אם כן שמר תרי"ג מצות או לא שמר, ונראה דלכאורה קשה למה לא שלח להודיעו שיש לו נשים ובנים, וי"ל כי לא היה איכפת לו שעשו יהא סבור שאין לו נשים ובנים, ולכך שלח להודיעו רק שיש לו שור וחמור וצאן וכו' ועדיין עוסק הוא באסוף הון ונכסים עוד ועוד, וכיון שאין לו יורשים יירשנו עשו לבסוף, וזו היתה כוונתו באמרו ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך, אולם עם זאת היה יעקב ירא, שמא כשיבוא ויראה נשיו ובניו אזי יקצוף עליו על שהעלים ממנו לכן שלח לו ברמיזה לומר תרי"ג מצות שמרתי, והלא בכללן מצות פריה ורביה ויאמר לו שהודיעו לו בזה שיש לו בנים ואשה, ואמנם כששאל אותו עשו מי אלה לך כלומר לא ידעתי מאלה, השיב לו הילדים אשר חנן לי אלקים כלומר על ידי המצוה שזיכני.

(כתב סופר)

☆

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה, ולכאורה יפלא מנין לו הבטחון שאם ילחם עמ ישאר המחנה השני לפליטה, אולי ח"ו ינצח עשו ויהרוג גם את המחנה השני, וי"ל דאי' במדרש דבין שני המחנות ה' רחוק מהלך יום, ועל הפסוק (ל"ג ג') "והוא עבר לפניהם" פרש"י אמר אם יבוא אותו רשע להלחם ילחם בי תחילה, הרי שיעקב הלך במחנה הראשון, עוד כתיב לעיל (כ"ג, מ"ה) שרבקה אמרה "למה אשכל גם שניכם יום אחד, פי' שם רש"י רוח הקודש נזרקה בה ונתנבאה שביום אחד ימותו כמו שמפו' בגמ' (סוטה י"ג) ולזאת נתחכם יעקב והרחיק את המחנות דרך יום שאם יבוא עשו ויהרגהו, כי הוא היה במחנה הראשון, ואח"כ ילך אל המחנה השני, אזי עד שיגיע לשם ימות, שהרי שניהם ימותו ביום אחד, ואם כן על כרחך "והיה המחנה הנשאר לפליטה".

(חנוכת התורה)

☆

וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו. נתן עיניו ביוצאי ירכו המה נדב ואביהוא. בילדותי שמעתי פירש נאה על המדרש הנ"ל דהנה המלאך הזה היה שרו של עשו שבא לערער על הבכורה, דשלא כדין לקחה יעקב דמן הדין לא קנה יעקב את הבכורה, לפי שמכרה עשו באונס מחמת זלעפות רעב ואעפ"י שבסוף היה ברצון, מ"מ סבר המלאך דתחילתו באונס וסופו ברצון כאונס נחשב ולא קנה יעקב את הבכורה ויעקב טען כנגדו זה דסופו ברצון אעפ"י שתחילתו באונס לרצון נחשב, והנה ידוע דנדב ואביהוא מתו בחטא אהרן שעשה את העגל והנה לכאורה קשה הא קבלת התורה היתה באונס דכפה עליהם ההר כגיגית ואף שלבסוף היה ברצון מ"מ אם נאמר דמתחילתה באונס אעפ"י שסופו ברצון לאונס נחשב א"כ חטא העגל לא חטא הוא שהם לא כפרו בד' רק שתפו שם שמים ודבר אחר ושיתוף אינו איסור לב"נ כידוע וא"כ למה מתו נ"א בעבור זה וע"כ דמתחילתו באונס וסופו ברצון לרצון נחשב, וז"ש וירא כי לא יכול לו כי יעקב טען דסוף המכירה היתה ברצון, וכרצון נחשב הכל, ולכן נגע ביוצאי ירכו זה נ"א כי לשיטה זו, יש חטא באהרן, ולכן שעשה את העגל ולכן מתו נ"א בעבור החטא הזה.

(דמשק אליעזר)

דורש טוב

ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו על ירכו, בני יעקב באו על החללים ויבוזו וגו'. **יש לדקדק** למה נעשתה ההריגה ע"י שמעון ולוי לחוד בלי השתתפות יתר השבטים, והביזה נעשתה ע"י השבטים, **גם יש להבין למה גער יעקב בשמעון ולוי על מעשיהם, במאי פליגי.**

ונראה דיעקב היה חושש **דאנשי שכם מלו את עצמם לשם שמים, והם גרים גמורים וא"כ אסור להרגם** [ואף שחטאו קודם הגירות הלא קי"ל בסנהדרין (דף ע"א) דבן נח שחטא ואח"כ נתגייר פטור, שנשתנה דינו] וכן סברו כיעקב השבטים האחרים מלבד שמעון ולוי. אך שמעון ולוי סברו **שלא מלו עצמם לשם גירות רק משום שרצו להתחתן ביעקב וכיון שגויים המה, הלא עכו"ם נהרגים על עוון גניבה ועוון דינים** וכו' כמבואר בראשונים, ולכן דייקא שמעון ולוי בעצמם עשו ההריגה.

ולענין הביזה דדייקא שאר השבטים בזזו ולא שמעון ולוי, **הוא ג"כ מהאי טעמא גופא,** דכיון ששמעון ולוי סברו שדין גויים לבני שכם, המה לא שללו את נכסי אנשי שכם, כי אמרינן בקידושין (דף י"ז) **שאף הגוי יש לו יורשים,** וא"כ אם יקחו נכסיהן הרי זה **גזל עכו"ם דאסור. אבל שאר בני יעקב** שסברו כיעקב אבינו שהיו גרים גמורים, **וגר אין לו יורשים ונכסיו הפקר** (שכשנתגייר הוי תינוק שנולד, ואין קרוביו הגויים נחשבים כבר לקרוביו) ע"כ דייקא בני יעקב - שאר השבטים - **באו על החללים ויבוזו** אותם כי לשיטתי' אין כאן איסור גזל כלל.

דברי אברהם, בשם רבו מרן בעל חת"ס זללה"ה

באותות הוקרה וחיבה, נשגר בזה ברכה מרובה, את מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, תומך נלהב לקהילתינו המעטירה, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, במידה מרובה וגדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים,

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר שמואל חיים בראך הי"ו

אב"י בבארא פארק יע"א

לרגל הולדת נכדתו תחי' למז"ט

אצל בנו האברך היקר והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר יחזקאל שרגא בראך הי"ו

יה"ר שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע שמחות,
עושר ואושר בבת אחת, וירווה רב תענוג ונחת דקדושה,
ובשכר מעשי הצדקה וההחסד יתברך בכל ברכאן דנפישא,

החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה

הנהלת הקהילה

פה בני ברק יצ"ו

מצות כתיבת ספר תורה (ז)

שאלה ז' – בענין שיעור גליון הספר תורה

1) כמה שיעור הגליון שמניח חלק בלי כתיבה בספר תורה, למעלה, למטה, ומהצדדין – בין העמודים, ובין היריעות?

2) שיעור גליון בתחילת הספר תורה ובסופו?

3) האם השיעורים הנ"ל הוא לעיכובא?

תשובה:

1. למעלה 3 אצבעות, ולמטה 4 אצבעות [כל האצבעות הכוונה על אצבע 'אגודל'][1]. והטעם שמשאירים חלק משום משמוש היד שלא יטשטש הכתב. ולכן משאירים חלק למטה יותר מלמעלה, מפני שלמטה המשמוש מצוי יותר מלמעלה[2].

ובין העמודים, 2 אצבעות. וכן בין היריעות צריך להשאיר 2 אצבעות וכדי תפירה.[3]

שיעור אצבע לשיטת הגר"ח נאה הן 2 ס"מ, ולשיטת החזו"א 2.4 ס"מ[4]

2. יניח בתחלת הס"ת ובסופו גליון חלק כדי לגלול על העמוד ועוד שתי אצבעות שישארו בין העמוד והדף[5].

3. כל אלו השיעורים אינם לעיכובא. ואינם אלא למצוה מן המובחר[6].

וראוי להזהר בזה כשקונים ספרי תורה לבדוק שהשאירו גליון חלק כשיעורו לכתחילה. [שהרי הרבה ספרי תורה איכא בשוקא שלא נזהרו בזה. ואינו מצוה מן המובחר. והדין בספרי תורה קטנים, ובמגילות אסתר במאמר מיוחד אי"ה].

---

1. שו"ע יו"ד סימן רעג ס"א. וז"ל השו"ע "שיעור הגליון למטה ד' אצבעו בגודל, ולמעלה ג'".

2. נמוקי יוסף הלכות ספר תורה.

3. שו"ע שם. וז"ל "ובין כל דף ודף שנים, לפיכך צריך להניח בתחילת כל יריעה וסופה רוחב אצבע וכדי תפירה, ונמצא כשתופר היריעות ביחד יהיה בין כל דף ודף בכל הספר רוחב שתי אצבעות".

4. נמצא המדות שיש להשאיר בס"מ. לר"ח נאה למעלה 6 ס"מ. למטה 8 ס"מ. ובצדדין 4 ס"מ. ולפי החזו"א למעלה 7.2 ס"מ. למטה 9.6 ס"מ. ובצדדין 4.8 ס"מ.

5. שו"ע שם. וז"ל השו"ע "טיניח בתחלתו ובסופו כדי לגלול על העמוד, ועוד שתי אצבעות שישארו בין העמוד והדף".

6. שו"ע סימן רעג ס"ה. וז"ל "כל אלו דהברים אינם אלא למצוה מן המובחר ואם שינה כשר".

הַלְלוּהוּ

בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר
בְּתֹף וּמָחוֹל

במקהלות רבבות אנשי שלומינו להודות ולהלל על הנסים ועל הנפלאות בימים ההם בזמן הזה, נגיל ונשיש בהודות והלל לה' על כל הטוב והחסד שעשה ועושה עמנו.

כִּי קוֹלֵךְ עָרֵב:

פרקי שירה
הרבני החשוב בנשגו"ק
הרב **שלמה זלמן הורוויץ** הי"ו

הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע:

נעימת קולו הערב של
הילד הפלא
"וַיַּעַן אֶחָד מֵהַנְּעָרִים יוֹדֵעַ נַגֵּן"

לְךָ עָנוּ "**שִׁירָה**" בְּשִׂמְחָה רַבָּה:
פרקי שירה וזמרה
על ידי מקהלות

פרקי חזנות:

החזן הנפלא
מו"ה **יואל אויש** הי"ו

וְהַמְשׁוֹרְרִים
בִּכְלֵי הַשִּׁיר:

צלצלי שירה וזמרה בכנורות
ותוף ומחול משמיעים להרים
בקול לשמחה על ידי המנצח על השיר:
מו"ה **מענדי הערשקאוויטש** הי"ו

נתנדב ע"י
לע"נ האשה החשובה מרת זלאטא ב"ר חיים ע"ה שהשלושים חל ביום כ"א כסלו
זכות החזקת המוסד עם אלפי תלמידים ותלמידות יעמוד לזכותה
ת.נ.צ.ב.ה.

בָּרוּךְ הוּא
אֱלֹקֵינוּ אֲשֶׁר
טוֹב גְּמָלָנוּ,
כְּרַחֲמָיו
וּכְרוֹב חֲסָדָיו
הִגְדִּיל לָנוּ,
אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה
יוֹסֵף עִמָּנוּ,
לְהַגְדִּיל
שְׁמוֹ הַגָּדוֹל
הַגִּבּוֹר
וְהַנּוֹרָא
שֶׁנִּקְרָא
עָלֵינוּ:

אַכְפְּרָה נַפְשִׁי בַּלַּיְלָה:

זקנים עם נערים, בעלי בתים, אברכים, ואלפי בחורי הישיבות
ימשיכו במחולות וריקדין
ברוב עם תיכף אחר המעמד למשך שעות הלילה.

ה' לְהוֹשִׁיעֵנִי וּנְגִינוֹתַי נְנַגֵּן כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ עַל בֵּית ה'

בהתאסף כל קהלא קדישא "סאַטמאַר"
ביום הצלת רבינו הק' והטהור זיע"א

קומענדיגן מיטוואך וישב

כ"א כסלו

WATERFRONT SQUARE
500 Kent Avenue, Brooklyn NY 11249

בְּנָעֳרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ נֵלֵךְ כִּי חַג ה' לָנוּ

מיטוואך וישב • כ"א כסלו • קענט עוו. קארנער דעווישאן עוו.

חוקים לתורתם
הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נו"נ ע"י הרב האאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

הלכות שמיטה (ח)

קיצור מגליונות הקודמים

איסור ספיחים - תבואה, קטניות, וירקות שצמחו בשנת השביעית אסורים באכילה, וזהו הנקרא "איסור ספיחים" וטעם האיסור הוא מחמת שגזרו רבנן משום עוברי עבירה שזורעים בסתר בשנת השמיטה, ויאמרו שצמחו מעצמם.

(רמב"ם פ"ד הל' א-ב, ובגמ' פסחים נ"ב הזכרה מחלוקת אי איסור זה הוא מדאו' או מדרבנן, ובתורת כהנים על הפסוק "את ספיח קציריך לא תקצור" מבאן סמכו חכמים על הספיחים שיהיו אסורים בשביעית, ועל הפסוק "הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתינו" אם אין זורעים מה אנו אוספים, א"ר עקיבא מכאן סמכו חכמים על הספיחים שיהיו אסורים בשביעית, וחכמים אומרים אין הספיחים אסורים מה"ת אלא מדרבנן, וברמב"ם מבואר דהלכה שאסורים מדרבנן).

מין הפירות לאיסור

איסור ספיחים חל רק על תבואה, קטניות, וירקות שהם גידולי שדה שנזרעים מדי שנה בשנה, אבל בפירות האילן שהם מינים שנזרעים אחת לכמה שנים אין בהם איסור ספיחים.

(שם ה"ג, דלא שייך בהם טעם האיסור, דליכא למיחש שמא יזרעו בשמיטה ויאמרו שצמחו מעצמם, כיון דהם אינם צומחים באותה שנה שנזרעו).

ולמעשה - על פי רוב הירקות שנקטפים עד לערך חודשי כסלו טבת, הם עדיין אינם בגדר איסור ספיחים דצמיחתם היתה בשנת השישית, והירקות הנקטפים אחר חודשים אלו, חל עליהם איסור ספיחים דצמיחתם היתה בשנת השביעית.

גידולים משדות של נכרים

גידולים שצמחו בקרקע של נכרי אין בהם איסור ספיחים, הן אם הם צמחו מעצמם בקרקע של נכרי, והן אם הם נזרעו בשמיטה על ידי נכרי בקרקעו.

(רמב"ם פ"ד הכ"ט, וטעמו משום שלא גזרו על הספיחים אלא מפני עוברי עבירה, והעכו"ם אינם מצווים על השביעית בכדי שנגזור עליהם).

וכל זה דווקא לגבי איסור ספיחים, אולם לגבי קדושת שביעית כבר כתבנו בגליונות הקודמים דנחלקו בזה הפוסקים, אי שייך קדושת שביעית בפירות נכרים, ולמעשה זה תלוי במנהג המקומות.

ספיחים בשדה הפקר

ספיחים הצומחים בשדה של הפקר גם כן אסורים.

(חזו"א סי' י' סק"ו, ולכאו' פשוט הוא, אלא דהוא בא לחדש דלא תימא דשדה הפקר נחשבת כשדה בור שאינה עומדת לזריעה ואינה בכלל איסור ספיחים, אלא בא לומר דיש בה איסור ספיחים כיון שבעצם היא טובה לזריעה ועומדת לזריעה).

ולכן יש ליזהר מאוד בשנת השמיטה [מחודשי כסלו טבת] שלא לקטוף ולאכול ירקות משדות אפי' של הפקר משום חשש ספיחים.

ספיחים בבננות

לפי המבואר לעיל גזירת ספיחים שייך בירקות ולא בפירות, אולם לגבי בננות אף שדינם כירק נקטו כמה פוסקים דאין בהם איסור ספיחים כיון דצמח הבננות נותן פירות רק כשנה וחצי לאחר תחילת צמיחתו ואינו דומה לירק שנותן פירות בשנת הצמיחה, וגם כיון שאת הבננות לא זורעים מדי שנה אלא הם מתרבים מעצמם שיוצאים צמחים חדשים משורשי הצמחים הישנים ואל שייך בהם גזירת ספיחים דשמא יזרע.

(מובא בספרים שכן פסק החזו"א, וכן פסק בס' שמיטה כהלכתה פ"ב ו').

אולם יש שנקטו דיש בהם איסור ספיחים.

(שו"ת מנח"י ח"ח סי' צ"ה, וכתב שם דכן נהגו בירושלים)

לזכות הילד מרדכי אהרן בן ריזל דבורה
לרפואה שלימה

סעודת הודאה, סעודת מצוה ואמירת תחנון ביום ההצלה כ"א כסלו

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

עומדים אנו בימים האלו סמוך ונראה להאי יומא בה' הידועה יום ההצלה כ"א כסלו, אשר בו ביום זכינו בחסדי שמו ית' אשר אבינו רועינו רבינו הק' זצוק"ל יצא ונחלץ מגיא צלמות ומגוב האריות הרשעים הגרמניים ימ"ש, וע"ז קהל עדתינו חוגגים מידי שנה שנה דור אחר דור את יום הצלתו - הצלת הדורות, בסעודת מצוה להודות ולהלל על הניסים והנפלאות מיד ולדורות, והזמן גרמא לעיין ולבאר מקור ענין זו אשר כל בעל נס עושה סעודת הודאה וגם נקראת סעודת מצוה, ובניהם ותלמידיהם הבאים אחריהם ממשיכים בשמחה זו מדי שנה בשנה בשיר וקול תודה.

מקור הראשון המובא בפוסקים הוא בס' ים של שלמה' על מס' בבא קמא (פרק ז' סימן לז) ובשו"ת 'חוות יאיר' (סי ע) מעתיק את לשון קדשו, "דנראה כל סעודה שאדם עושה שלא כדרך מריעות ושמחה אלא כדי ליתן שבח למקום או לפרסם המצוה או **לפרסם הנס** קרוי סעודת מצוה", עי"ש, וכן הפמ"ג (סימן תמ"ד-מ"ז סק"ד) האריך בגדר סעודת מצוה ובתו"ד כתב "וסעודה **שעושה למי שנעשה נס** או נותן ספר תורה וכלי הקודש הוה סעודת מצוה", עי"ש.

וידועים המה דברי ה'חיי אדם' בסוף הל' מגילה (כלל קנ"ה, סעי' מ"א): "מי שאירע לו נס וכל שכן בני עיר יכולין לתקן בהסכמה עליהם ועל הבאים אחריהם לעשות אותו יום לפורים, **ונראה לי דאותה סעודה שעושין בשביל הנס היא סעודת מצוה אף לפי דבריו, כמו שכתב ביש"ש ב"ק סי' ל"ז דכל סעודה שעושין לזכר נפלאות ה' היא סעודת מצוה**" ע"ש, ועי"ש מה שהאריך דהוא ז"ל עשה כן בעצמו כשהי' לו נס, ועיין שם באריכות הסדר בזה.

וכן כתב הרה"ק מקאמארנא זצ"ל ב'שלחן הטהור' (סימן קי"ט, סעי' ז): "העושה סעודת הודאה, **וכן בכל שנה** על נס, הרי הוא סעודת מצוה", עי"ש.

וכן איתא ב'שערי תשובה' (סק"ה) וגם מובא באריכות ב'כף החיים' (סימן רי"ח סק"ט) וז"ל: "ונתפשט המנהג וכן הוא בשל"ה שכמה גדולי ישראל שהיו בצרה וניצולו, שבכל שנה ושנה באותו היום מתבודדים עצמם בתפילות ושבחות להאל יתברך שמו על התשועה שהיה להם על פי הנס, **ואחר כך לשמוח קצת עם אוהביו ורעיו כפי השגת ידו והוא לפרסומי ניסא והוא מנהג נכון**, כי מי יודע אם יזדמן לו להיות באותו המקום שנעשה לו הנס ולברך שם וכו', ואני ראיתי בסוף שיטת [פירוש] ראש השנה להרמב"ם (בכ"י), שאומר שם שהרמב"ם קיבל עליו להתבודד ביום הצרה בכל שנה וביום שאחריו לשמוח, ולשון זה הביאו ספר חרדים יעו"ש, ועיי' מחזיק ברכה אות ד' שערי תשובה אות ה', ויש נוהגים **שאין ליפול על פניהם באותו היום שנעשה להם הנס** וכן הוא מנהג עי"ת באגדאד יע"א שנעשה להם נס ממצור של טמץ מלך פרס ביום י"א אב וט"ז טבת, שאין נופלין על פניהם באותם הימים", עי"ש. הרי מבואר שם המקור להמנהג שכבר נהגו תלמידי רבינו זצ"ל מאז ומקדם שלא ליפול תחנון ביום הנס, וכן מבואר ב'נוה שלום' על מנהגי מצרים (דיני נפילת אפים אות ח) וז"ל: "ופה נהגו שלא ליפול על פניהם ביום כ"ח לחודש אדר מפני הנס שנעשה בו בארץ מצרים, ורמזו הפרי חדש בדיני מנהגי איסור", עי"ש.

ועוד יותר מזה עיי' בשו"ת מהר"ם אלשקר (סי' מ"ט) ע"ד א' שבא ממקום שבה נהגו יו"ט לזכר הנס שהי' שם, דעליו לנהוג כן אף במקומו החדש ולא לומר תחנון באותו יום, עיי"ש.

ובספר 'יוסף אומץ' (סימן תתש"ט) איתא "כ' באדר הראשון [שע"ה] פורים ווינצעניץ קבענו אז [בפראנקפורט דמיין] למשתה ולשמחה, ושלא לומר תחינות בשחרית רק למנצח, ויקרא שמו בישראל פורים ווינצעניץ [הוא שם הרשע שגזר אז הגזירה על היהודים] על שם דברי הניסים שנעשו בערב יום ההוא וכו', לכן קבענו היום שאחריו למשתה ושמחה דוגמת ימי הפורים שקבעו אחרי יום מלחמה והנס", עי"ש, ומרן ה'חת"ם סופר' בשו"ת או"ח (סימן קצ"ח) דן אי יכולין ציבור או יחיד לעשות יו"ט לעצמו על נס שנעשו להם, ומסיק בסוף התשובה בלשו"ק "והנה מבואר בספר יוסף אומץ סי' תתש"ט מהנס שנעשה בק"ק פ"פ דמיין ביום כ' אדר הראשון וקבעו בו יום שמחה לדורותם וכן ראיתי ממ"ו הגאון מו"ה נתן אדליר זצ"ל מילידי ק"ק ההיא וכן אנו נוהגים אחריו הגם שאנו בריחוק מקום, ומיהו ביום שלפניו לא נהג להתענות כשלא הי' דעתו לחזור וטעמא בעי מ"ש, **וגם נפל על אפיו ביומו, ונ"ל משום שלא ישנה מפני המחלוקת, ומ"מ אני נוהג להחמיר לסיים ספר באותו היום כדי שיהי' הסעודה בהיתר בלי פקפוק ויאכלו ענוים וישבעו**", עי"ש.

ועיין בספר 'תולדות חיים' (חלק התשובות סימן ו) דהאריך לבאר המקור לזה דעושין סעודת הודאה למי שנעשה לו נס [ענין השאלה שם הוא בחולה שנתרפא], ובתו"ד ציין למה שכתבו המפרשים שלכן מביאים הרבה לחמים עם הקרבן תודה, וגם קיצרה תורה את זמן אכילת שלמי תודה שיאכלו ביום אחד ולילה, ולא בשני ימים ולילה ככל השלמים, **כדי שהבעלים יזמין לצורך**

יום כ"א כסלו - זמן מתן תורתינו

הנה כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בחידושי תורה (שנת תשט"ז לחג השבועות) מיישב קושית המגן אברהם (או"ח סימן תצ"ד) האיך אנו אומרים בחג השבועות זמן מתן תורתינו, והלא אמרו חז"ל (שבת פו:) דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל, ופסח במצרים הרי היה בחמישי בשבת, נמצא שקבלת התורה היה בשבעה בסיון ולא בששה בסיון. אך ביאור הענין דהנה איתא בגמרא (סוטה יב:) רב אחא בר חנינא אמר אותו היום שהשליכו את משה רבינו אל היאור במצרים ששה בסיון היה, ואמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מי שעתיד לקבל את התורה בהר סיני ביום זה ילקה ביום זה, עי"ש. אם כן כיון שביום ששה בסיון ניצל משה רבינו מגזירת פרעה ואם היה ח"ו נטבע ביאור אז לא היה תורה לישראל, שמשה רבינו היה כל כח התורה שהוא נתעצם עם התורה, ואלמלא הוא לא היה ח"ו תורה לישראל, ואם כן כיון שמשה רבינו ניצול ביום זה שייך לומר מתן תורה ביום ששה בסיון שהוא יום שניתן לנו משה רבינו שהוא מקור התוה"ק, עכ"ד.

ולפי זה יתכן לומר על יום כ"א כסלו, יום שניצל רועה הנאמן מרן דו"ז זללה"ה שהעמיד הדת על תילה, שהוא יום הצלת תורה הק' ויום הצלת כלל ישראל, ויום זה הוא בבחי' חג השבועות, יום זה הוא זמן מתן תורתינו, ועל כן מן הראוי הוא מידי שנה בשנה להתאסף וליתן שבח והודאה להשי"ת על חסדו הגדול שגבר עלינו ועשה עמנו נסים ונפלאות להציל רועה ישראל הנאמן. ועד היום זה אנו אומרים זמן מתן תורתינו ביום ו' דסיון שהוא היום אשר בו ניצל משה רבינו מלפני הרבה שנים, ובדבר זה לא שייך מרחק זמן ומקום, כי בענייני רוחניות וקדושה לא שייך כל אלו הדברים. ובכן בכל שנה ושנה צריכים אנו להוסיף שמחה ושבח והודאה לפני אדון הכל על זה, וכן מצינו בנס חנוכה שאמרו חז"ל (שבת כא:) לשנה אחרת קבעום, והטעם ידוע כי אז הרגישו כח הקדושה שהוא מוסיף והולך, ונס חנוכה היה הצלה לכלל ישראל ומתעוררת מידי שנה בשנה, **וכן הוא ביום הזה כ"א כסלו יום הצלת מרן דו"ז זללה"ה צריכים בכל שנה ושנה ליתן שבח והודאה על הנסים וחסדים הגדולים שעשה השי"ת עמנו להציל רועה ישראל הנאמן, כי זה מתעורר בכל שנה ושנה,** כי הצלתו היה הצלת התורה והצלת כלל ישראל שיוכלו להמשיך במסורת התורה הק' שניתנה למשה רבינו בסיני עד ביאת הגואל.

(כ"ק רבינו שליט"א, כ"א כסלו תשס"א)

אכילתם את אחיו ואוהביו לשמוח אתו וישאלו על מה היה תודתו ויגיד להם את הניסים והנפלאות שהשם עשה איתו, וירוממוהו בקהל עם, אבל אם היו נאכלים לשני ימים ולילה ככל קרבן שלמים היה הבעלים אוכלם לבד", עי"ש.

ובאמת הטעם הנ"ל מבואר גם ב'אברבנאל' פרשת צו, וז"ל שם "ועם זה נשיב גם כן למה הבדיל השם שלמי תודה להיותם נאכלים ליום ולילה ושאר השלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד כמו שמבואר בפרשה, כי הנה היה זה כדי לפרסם הנס, **וזה שהבעל שלמי תודה כשהוא רואה ששלמיו אינם נאכלים אלא ליום ולילה עד חצות הוא מזמין על שלמי תודתו אחיו ואוהביו ומיודעיו לאכול ולשמוח עמו וישאלו זה את זה על מה היה תודתו והוא יגיד להם הנסים והנפלאות שעשה עמו השם וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו**, ואלו היו שלמי תודה נאכלים כשאר השלמים לשני ימים ולילה אחד לא היה הבעל מזמין לשום אדם כי לשני ימים ולילה אחד בבית אחד יאכל, אבל בראותו הבשר והלחם רב בביתו ושלא יאכל אלא ליום ולילה אחד בהכרח יקרא רבים ממיודעיו ואחוזת מרעהו לאכול, וכן הוא ב'ספורנו' שם, וכ"כ האריך בזה הנצי"ב בחומש 'עמק דבר' שם.

ובס' 'תולדות חיים' הנ"ל (שם) גם ציין שם למש"כ הטעם לסעודת מלוה מלכה, שדוד מלך ישראל הי' יודע שזמנו למות הוא בשב"ק כמו שגילה לו הקב"ה, וכל מוצאי שבת הי' עושה **סעודת הודאה** על שניצול ממות לחיים, וע"ז נקרא סעודת דוד מלכא משיחא.

ובספר 'אוצר יד חיים' (בדפוס חדש דף רכ"א) איתא: "ענין סעודת הודאה לא מצינו בשו"ע ובאחרונים רק מקורו בגמ' ברכות (דף מו.) גבי ר' זירא שחלש שקיבל עליו ר' אבהו שיעשה יומא טבא לרבנן אי מתפח וכו', ומשמע דהוה סעודת מצוה, ואפשר שזה דוקא גבי ת"ח", עי"ש.

ועיי' בספר 'סגולות ישראל' [להרה"ג ר' שבתי ליפשיץ זמ"ל דומ"ץ אורשווא] (מערכת נ אות טו) שכתב: "דמי שנעשה לו נס, סגולה להסתים פי המקטרג ושלא ישלוט בו עיה"ר, שיעשה לו סעודת הודאה כמו"ש בשו"ת 'שדי הארץ' סימן ח באו"ח, וראי' מן הכהן הגדול שעשה יו"ט לאוהביו בצאתו לשלום מן הקודש", עי"ש.

ובקונטרס 'מגילת איבה' להגאון רבינו בעל התוספות יום טוב זצ"ל כותב שביום שיצא מצרה לרווחה אור ליום שני של ר"ח אדר עשה סעודה חגיגית והוא מצוה לבניו ולזרעו אחריו שגם הם יחוגו את סעודת ההודאה באור ליום א' באדר עבור הניסים שנעשו לו, וב'ארחות חיים' (סימן תרפ"ו אות ד) מביאו,

מכתב פלא שכתב הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל למרן ר' ביה"ק בעל הנס זצ"ל

יום א' מקץ יו"ט של כ"א כסלו לכל בית ישראל

יצחק געווירצמאן

מפשעווארסק

כעת באנטווערפען

אריכות ימים ושנים טובים ב' כלל ישראל
לכבוד קדושת הרב הצדיק הקדוש
והטהור רבם של ישראל שהולכים לאורו הגדול אספקלריא המאירה
ראש ומנהיג הדור עד ביאת משיח צדקינו בב"א

כקש"ת מוה"ר **יואל** שליט"א

אחרי קידה והשתחוואה מרחוק מול פני קדשו, באתי בברכת הדיוט באמת לברכו שיה"ר שיאריך ימים ושנים טובים עד מאה ועשרים שנים כמו שנעשה לכ"ק שליט"א נס ביום הזה מסוגל לברכו שהנס יהי' לאורך ימים ושנים טובים לפעול ישועות ורפואות עבור כלל ישראל ואבקש להתפלל בעדי לרפ"ש במהרה ולברהגו"נ ולעורר רחמים בעד נכדתי חנה פעסיל תחי' לרפ"ש ולישועה שלימה ב' כלל ישראל

עבדו הנותן צדקה לרמבעה"נ כל יום ויום בעד בריאת כ"ק שליט"א וז"ת

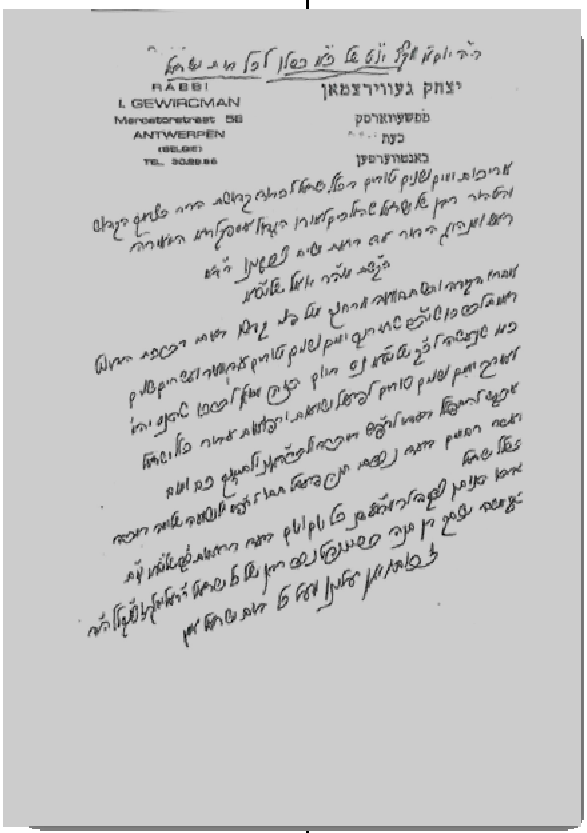
הק' משה יצחק בן חנה שיינדל

נכד רבן של כל ישראל ר' אלימלך זצוקללה"ה
זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

וכתב שם: "ואנחנו נכדי התוס' יו"ט מצווים מאבינו זקיננו בעל תוס' יו"ט במגילת איבה לעשות יום משתה ושמחה ביום ב' דר"ח אדר יום א' בחודש", עי"ש.

ופלא הוא לציין מה שכתב רבינו חיים אחי של המהר"ל מפראג ז"ל בספר 'פרנסה וכלכלה' ה"ה חלק ג' מספרו 'ספר החיים', וז"ל: "והקב"ה קידש את יום השבת, וביד ישראל לקבוע מועדים ולעבר שנים [וכדרש חז"ל (ר"ה כד.) על הפסוק (ויקרא כג,ד) "אלה מעדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם"]. וכשנעשה נס אף לאדם אחד, יכול לקבוע לו זבח משפחה ולהקריב קרבן, ולשבות ממלאכה [עיי' מה שכתב ה'חיי אדם' בהלכות פורים]. ולפי דעתי שעל שבת זה אמרו רבותינו ז"ל (פסחים קיב:) עשה שבתך חול ואל תצתרך לבריות. דלשון חול לא יתכן לומר על שבת קודש, ולא הוה ליה למימר רק סעודתך בשבת כסעודתך בחול, אבל על יום הקבוע לו לזבח שפחה שלו, שהוא רגיל לעשותו שבת, על זה אמר שיותר טוב שיבטלנו ולא יצטרך לבריות", עיי"ש.

ולסיומא דמילתא נעתיק תשובה מיוחדת בנידון דידן, אשר כתב הגאון רבי אפרים אליעזר הכהן יאללעס ז"ל (מלפנים דומ"ץ בק"ק סטרי משנת תרע"ו ועד שנת תרפ"א, ולאח"כ הגיע לארה"ב עוד קודם המלחמה והתגורר בפילאדעלפיא יע"א, ומשנת תש"ח שימש כאב"ד פילאדעלפיא ויסד את הישיבה דשם ושימש בה כראש ישיבה כל ימיו, וגם יסד מוסדות התורה והחינוך וביד"צ נכבד בעולם ההוראה, וכ"כ שימש כחבר הנשיאות דהתאחדות הרבנים בארה"ב וקנדא עד יום פטירתו בחודש מרחשון שנת תשמ"ט לפ"ק, ומנו"כ בהר הזיתים בירושלים עיה"ק ת"ו) **בשנת תשל"ד**, ונדפס בספרו שו"ת 'דברי אפרים אליעזר' (או"ח סימן י"ז)

RABBI
I. GEWIRGMAN
Meirstestraat 58
ANTWERPEN
(BELGIE)
TEL. 303866
יצחק געווירצמאן

שמשיב על שאלה זו, **"ע"ד שאלתך אם לומר תחנון ביום כ"א כסלו, יום הצלה ושחרור של מרן מאור הגולה הרב שליט"א** [זצ"ל], יש ללמוד מפסק הרמ"א (או"ח סי' רי"ח סעי' ו) דמברך על האדם כמו מברך על המקום. הגם שבמשנה ריש פרק הרואה מיירי במקום שנעשה הנס, כבר הביאו הראשונים לשון הירושלמי שם דגם ברואה את רבו שנעשה לו נס יש לברך. וכן כתב המאירי שם דאף שלא ראה מקום הנס, אבל ראה אותו שנעשה לו הנס מברך אם הוא אביו או רבו, והגם דהבעיא בירושלמי מהו לברך אנסי' דרביה לא אפשיטא, מכל מקום אפשיטא בתלמודא דידן, וגם בירושלמי שם איתא דאם הוא איש מסויים או שנתקדש שם שמים על ידו מברכינן. **אשר על כן, בנידון דידן דהרב שליט"א** [זצ"ל] **הוא רשכבה"ג, ונתקדש שם שמים על ידו באופנים שונים, ודאי שיש לברך, וממילא הוי יומא טבא לרבנן ותלמידיהון. וכיון שמבואר בספרי החיד"א בשם תשו' הרשב"א דבאותו היום שנעשה הדבר או הנס ניכר הרשימא בכל שתא ושתא ונתעורר מחדש, א"כ הוי האי יומא בגדר יום טוב לענין תחנון וכדומה"**. עיי"ש.

וכן גם כתב הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל במכתבו ששלח מאנטווערפן ביום כ"א כסלו לרבינו הק' בעל הנס זצ"ל, וציין את תאריך המכתב "יום א' מקץ **יו"ט של כ"א כסלו לכל בית ישראל"** (נוסח המכתב רצו"פ), וכ"כ שגור בפי החסידים, פסק הלכה משמי' דהגאון הגדול רבי דוד יונגרייז זצ"ל חבר בי דינא רבא בירושלים עיה"ק, אשר הורה לשואלים שלא לומר תחנון ביום כ"א כסלו, כי יום גדול ושמח הוא יום הצלת רבינו הק' זצ"ל.

זכות הגליון
בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני החשוב הנכבד
רודף צדקה וחסד

מוה"ר חיים סופר הי"ו

לרגל השמחה שבמעונו, רומעות קל בגרונו

שמחת נישואי בנו החשוב נ"י
בסימן טוב ובמזל טוב
בשעה טובה ומוצלחת

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות ממנו ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

בעתירת וברכת
המערכת

י"ח כסלו

הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוש זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תקי"ג (וי"א בשנת תקט"ז) לאביו הצדיק נסתר ר' יחיאל ולאמו האשה הצדקנית מרת אדל בתו של מרן הבעשטה"ק זכותו יגן עלינו, הרה"ק ר"ב הי' קדוש מרחם כפי שהעיד בעצמו, שפ"א כשבא מבית הספר שאל אותו זקינו הבעשטה"ק זי"ע מה הוא לומד בחדר, ענה בבא קמא, שאלו זקינו מפני מה דווקא בבא קמא, ענה הילד: כי בבא קמא ר"ת ב'רוך ב'ן א'דל ק'דוש מ'רחם א'מו, בעודו ילד קטן זכה ליצוק מים על ידי זקינו הק' הבעשטה"ק זי"ע שאהב מאד להשתעשתע עמו, פ"א הושיב אותו זקינו על ברכיו והאכיל אותו, ואמר: כשיגדל לא יאכל לכן הנני מאכילו עכשיו, כשנעשה בן ג' שנה הביאו אותו להחדר והראה לו המלמד האותיות א, ב, ג, כנהוג, שאל הילד מפני מה נדפס בהסידור סדר האל"ף בי"ת בלא שום נקודות, אמר לו המלמד אמור אתה, ענה הילד למען נוכל לומר האותיות כאשר יהי' ברצונינו, וסיפרו זאת ליזקינו הבעשטה"ק, נענה הבעשטה"ק ואמר: מזה נראה שיהי' אדם גדול, כשהי' תינוק הי' ישן עם זקינו, פ"א לא רצה כ"כ ללמוד אצל המלמד, וסיפר המלמד לזקינו שאינו רוצה ללמוד, ושאלו זקינו על זה, ענה הילד וכי איני יודע שאתה הולך ממני בחצי הלילה ואתה לומד עם אחיה השילוני, וגם אני רוצה ללמוד עמו, ומאז והלאה לא לקחו עמו לישן.

בשנת תק"כ נחשחכו העולם בעדו עם הסתלקותו של זקינו מרן הבעשטה"ק, אז עבר לתלמידו של זקינו ה"ה הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, אשר פתח אז בית מדרשו בעיר אוסטראה, ושם נתגדל ונתחנך, עם כי עיקר חינוכו הי' אצל הרה"ק מקאריץ, גם הסתופף בצלם של גדולי תלמידי זקינו הק' ה"ה הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש והרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" מפולנאה, זי"ע, בשנת תקל"ג אחר פטירת המגיד זי"ע הי' מעריצו של הרה"ק ר' מענדעלע מויטעבסק זי"ע, כל רבותיו העידו עליו כבר בהיותו ילד גדולות ונצורות, פ"א אמר הרה"ק בעל ה"באר מים חיים" זי"ע לאחד מבאי ביתו של הרבי ר' ברוך, באם הייתם מכירים את רבכם כמו שאני מכיר אותו הייתם יראים מלפניו כמו שאני ירא מפניו, וסיפר כי בהיות הר"ב ילד קטן הייתי אצל המגיד זי"ע ואמר לי המגיד בא ואראה לך "דבר חידוש" אשר לא ראית מעולם, הנה יש אצלי נכד הבעש"ט ה"ה הילד ברוך תראה אותו כי הוא דבר חידוש, ומדי דברי בו נכנס הילד אמר לי המגיד זה הוא הילד תביט בו כי הוא דבר חידוש, ולא הבנתי שום חידוש, אחר כמה שנים הייתי בק' אוסטראה אצל הרה"ק ר' פנחס ודברני ביחד, ובעודנו מדברים חלף מבעד החלון ר"ב עמד ר"פ ואמר לי לך במהרה ותראה את ר"ב כי הוא דבר חידוש אשר לא ראית מעולם, ונזכרתי בדברי המגיד והלכתי בחפזון לראותו, ואז ראיתי והבנתי שהאמת שהוא "דבר חידוש", פ"א ישן ר"ב על מטתו, אמר ר"פ מקאריץ למקורבים שלו בואו ואראה לכם עד היכן מגיע דביקותו של ר"ב בהקב"ה, ר"פ ניגש אל המזוזה וכיסה אותו בידו, מיד התחיל ר"ב להתונעע על מטתו כמקיץ משנתו, וכאשר לקח את ידו מן המזוזה, ישן ר"ב במנוחה, כך עשה כמה פעמים, אמר ר"פ: ראו עד היכן מגיע קדושת הר"ב שגם באמצע שנתו אינו מסיח דעתו אף רגע אחת מדביקות ה'.

ימי ההילולא

ט"ז כסלו

- רבי מנחם מאמשינוב ב"ר יעקב דוד מאמשינוב – תרע"ח

י"ז כסלו

- רבי דוד טבלי מווינא, חתן המהרש"ל - שכ"ז

י"ח כסלו

- רבינו אברהם החסיד בן רבינו משה (הרמב"ם) זצ"ל - ד"א תתקכ"ז
- רבי ברוך ממעזיבוז' ב"ר יחיאל מיכל ממעזריטש זצ"ל - תקע"ב
- רבי יוסף יצחק מאוריטש ב"ר מנחם מענדל מליובאוויטש זצ"ל - תרל"ז

י"ט כסלו

- רבי דוב בער (המגיד) ממעזריטש ב"ר אברהם זצ"ל - תקל"ג
- רבי שמואל יהודה לייב ב"ר גדליהו מליניץ - תקע"ח
- רבי ישעי' בנעט אב"ד קאליב ב"ר מרדכי בנעט אב"ד ניקלשבורג - תרכ"ו
- רבי אלעזר רוקח (אב"ד סקאהל) ב"ר שלום מבעלזא זצ"ל - תרמ"ב
- רבי מנחם נחום מטאלנא ב"ר מרדכי זצ"ל - תרע"ו

האיש מקדש

שמה באוסטראה נשא את זיווגו הראשון הרבנית בתו של הנגיד רבי טובי' קצקש ז"ל מאוסטראה, הרב מפולנאה הרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף"ה' השדכן, השידוך ה' נמשך שתי שנים ולבסוף נסעה אמו מרת אדל ע"ה עם בנה לאוסטראה, וה' על האכסניא, והרב מפולנאה הלך להצד השני וגמר עמהם, זמן קצר אחר החתונה נתדלדל הגביר, וירד מנכסיו, ונשאר הר"ב בלי משען, והי' בדוחק גדול, והי' שם הרה"ק רבי אהרן זי"ע הידוע בשמו "דאקטיר גארדן" מתלמידי המגיד זי"ע, וקיבל על עצמו מצוה זו לפרנס את ר"ב, וכל שבוע שלח עם חסיד אחד סכום כסף לאשתו של ר"ב, ור"ב לא ידע מזה, כשנפטר הדאקטיר גארדן, נתוודע לר"ב מן הדבר שעשה הדאקטיר גארדין, והי' לו קפידה על החסיד על שלא גלה לו מזה, שאם ה' יודע מזה ה' יכול לעשות לו טובה גדולה יותר מאשר נתוודע לו עתה, בזו"ש הי' חתן ש"ב בתו של הרה"ק ר' אהרן מטיטוב בן הרה"ק ר' צבי בן מרן הבעשטה"ק, זי"ע.

על כס הרבנות

בשנת תקל"ח עם עלייתו של הרה"ק רבי מענדעל מויטעבסק זי"ע לאה"ק, התחיל להתנהג באדמורו"ת, בשנת תקמ"א התיישב הר"ב בעיר טאלטשין, והקים את חצרו הק' בבחינת מלכות, הי' לו בית גדול ומפואר, והי' נוסע עם מרכבת שרים, ומטלאשין עבר לעיר זקנו מעזיבוש, ושם נהרו אליו אלפי חסידים, וגם צדיקי דורו הכניעו את עצמם תחתיו ויראו ופחדו ממנו יראת הרוממות, מסופר כאשר בא להתיישב במעזיבוש אמר: פה אשב כי אויתיה" (תהלים קל"ב) שזה מקום זקיני הק' הבעש"ט זי"ע, וכי תימא "ציידה ברך" מאין יקח ברוך מזון וצידה, "אברך אביוניה" אברך את העניים שיתעשרו, "אשביע לחם", וע"ז אקבל פדיונות ואתפרנס מכך לשובע, ואכן נהרו אליו אלפי חסידים והמון עם מי להסתופף בצלו לקבל רוחניות ומי להתברך ממנו בישועה ורחמים.

ימי ההילולא

כ' כסלו

- **רבי משולם פייביש מקרעמניץ ב"ר דוב בעריש** (משנת חכמים) - **תקל"ה**
- **רבי בנימין זאב וואלף הלוי מבאלטא ב"ר שמואל** (תלמיד הר"פ מקאריץ) - **תקפ"ו**
- **רבי דוב בעריש מאושפיצין ב"ר משה** (דברי צדיקים, תלמיד החוזה) - **תקצ"ח**
- **רבי ברוך מוויזניץ ב"ר מנחם מענדל - תרנ"ג**
- **רבי חיים משה צבי מראחמסטריווקא ב"ר מרדכי דוב מהארנאסטייפל - תרצ"ד**

כ"א כסלו

- **שמעון בן יעקב משבטי יה - ב"א שי"ד**
- **רבי יעקב מאניפולי** (חתן ר' צבי בן הבעש"ט) **ב"ר מנחם מן** (ר' מנלי) **מקארלין- תקצ"ד**
- **רבי יעקב מאיר פאדווא אב"ד בריסק ב"ר חיים - תרט"ו**
- **רבי נפתלי ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא - תרכ"ד**

כ"ב כסלו

- **רבי אליעזר אשכנזי** (מעשי ד') **ב"ר אליהו - שמ"ו**
- **רבי משה רוקח אב"ד זלאטשוב ב"ר אלעזר רוקח מאמסטרדם - תקי"ד**
- **רבי פנחס מאוסטראה ב"ר יעקב יוסף** (ייבי) **מאוסטראה - תקס"ו**
- **רבי יואל אשכנזי מזלאטשוב ב"ר משה דוד מטאלטשאווא** (שו"ת מהר"י) **- תרמ"ו**
- **רבי יחזקאל פאנעט מדעעש ב"ר משה** (כנסת יחזקאל) **- תר"ן**

כ"ג כסלו

- **רבי דוד טעבלי כ"ץ שיף אב"ד לאנדאן ב"ר זלמן** (לשון זהב)**- תקנ"ב**

תורה

הי' תלמיד חכם גדול ובקי נפלא, הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע אמר שר"ב בעת שהי' כבן י"א שנה הי' בקי בכל התורה, ש"ס בבלי וירושלמי וכו' וכשהי' בן י"ב שנה כבר הי' בקי בכל חדרי סתרי תורה, והוסיף ואמר ששני צדיקים היו בעולם שלא שכחו התורה ממעי אמם הרבי ר' ברוך והרה"ק מריזין זי"ע, מסופר שהרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטווקא זי"ע, כשעלה לא"י נתעכב בטערקיי אצל הגאון הגדול רבי דוד בכר זצ"ל בעמח"ס לדוד אמת, ודברי ונתפלפלו ביניהם בדבר תורה, ונתפלא הגאון על גדלותו בתורה של הרה"ק משפיטווקא, ושאלו אם השאיר בחו"ל עוד אחר כמותו השיב לו במעזיבוש נמצא צדיק אחד ושמו רבי ר' ברוך נכד הבעש"ט, אשר יודע כל התורה כולה כנתינתה מסיני.

עבודה

עבודתו שבלב זו תפילה הי' בהתלהבות ובתרגשות גדולה, פ"א באו אצל הרה"ק רבי ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע חסידים של הרה"ק ר"ב, הסב הפנים מהם ושאלם מאין אתם בודאי מפולין ובאתם לראות מופתים, ענו לו אנו נוסעים רק ליראת שמים, שאלו אותם מאין אתם יודעים שהרב שלכם הוא יראת שמים, ענו לו הגיד שאחורי האזן שידוע שזה לא דופק רק בשעת הגסיסה מחמת פחד המיתה רואים שהיא דופק, והגיד הזה דופק אצל רבינו כל פעם שהוא מתפלל, אז החזיר אליהם את פניו, וביקש מהם לישב, ידוע ומפורסם אמירת "שיר השירים" שלו בערב שבת קודש אחר הטבילה, שהי' בוער באש ובהתלהבות גדולה עד שלא יכלו לעמוד שם מחמת גודל כח הקדושה שהי' שורה שם, וידוע מה שסיפר

הרה"ק ר' צבי הירש מזידוטשוב זי"ע שפ"א החביא את עצמו בתוך החדר של הר"ב באותו שעה ביחד עם עוד חסיד אחד, והי' כאשר התחיל לומר שיר השירים בהתלהבות והשתוקקות אמר החסיד שאינו יכול להיות שם מרוב פחד, וכאשר הגיע להפסוק ודגלו עלי אהבה סמכוני באשישות וגו' כי חולת אהבה אני, ברח החסיד מהחדר כי לא הי' יכול לשאת האש הגדולה והנורא, ורצ"ה התחזק ואמר יהי' עלי מה הנני מוסר נפשי לה' באהבה לשמוע דברי אלקים חיים, עד שאמר הר"ב הכתוב כי עזה כמות אהבה וגו' רשפיה רשפי אש שלהבה י–ה, אז מפני גודל ההתלהבות והשתוקקות כמעט נתבטל במציאות וכמעט יצאה נפשו, וסיים הרה"ק מזידיטשוב, אבל ב"ה עזר לי הקב"ה שהתחזקתי עד סוף שיר השירים, וכל פעם שאני נופל בעבודתי מזכיר אני את אותו הרגעים ובזה אני מתחזק, ידוע שפ"א הי' ר"ב אצל המגיד ממעזריטש זי"ע, המגיד הי' ישן בחדרו, ור"ב הי' שם בהחדר החיצון והתחיל לומר שיר השירים, שלח המגיד לר"ב שיפסיק לומר שיר השירים שכל הפמליא של מעלה באים לראות איך שהוא אומר שיר השירים וזה מפריע לו לישון.

גבורה שבחסד

ידוע שר"ב הי' מסטרא דגבורה, ונהג עצמו בקפדנות דקדושה כל ימי חייו, ולפעמים התחיל לצעוק קולות על אדם ולפעמים גם חירף וגידף אותו, וידעו כבר שעל מי שהוא צועק או ששורה עליו דינים או פועל לו ישועה, פ"א בא לפניו איש עשיר אחד ור"ב התחיל לצעוק עליו ובזה אותו מאד וצוה שידחפו אותו החוצה, והי' שם הרה"ק רבי אברהם דוב מחמעלניק זצ"ל ואמר לר"ב מה נעשה עם הגמ' המלבין פני חבירו ברבים ופחד לסיים הסיום של המימרא, החזיר ר"ב אליו ואמר לו מה אומר הלמדן המלבין פני חבירו ברבים, מפני אינו מסיים אין לו חלק לעולם הבא, וסיים ר"ב ואמר ראיתי ששורה על האדם קטרוג גדול, הפקרתי את עולם הבא שלי כדי לעשות טובה לבר ישראל, כי בזה שבזיתי אותו בטלתי את הדינים ממנו, פ"א הי' אצלו אחיו הרה"ק בעל "דגל מחנה אפרים" והרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, וכבדם ביין שרף ושתו לחיים ור"ב בירך הרבי ר' אשר ואמר לו שיבוא משיח, ור' אשר בירך את ר"ב נלך לקראת משיח, והתחיל ר"ב לכעוס על ר' אשר וצעק לו איך תעיז פניך לומר להיפך נגדי, חזור בך, ואחר כך צעק לו עוד פעם חזור בך, ישלוכו אבותיך מקברם, בעל הדגל לא הי' יכול להתאפק ושאל את אחיו מקודם הבנתי דבריך, אבל עתה אינני מבין, מה לך ולאבותיו הקדושים, שאל אותו ר"ב מה הבנת מקודם, ענה לו, אמרת מקודם שיבוא משיח, והכוונה היא בין זכו ובין לא זכו בכל אופן יבוא, והוא אמר לך, נלך לקראת משיח, הכוונה היא שאם נזכה לכך, אבל מה שאמרת בפעם השני' אינני יודע, ענה ר"ב אמת הראשון הבנת טוב, אבל מה שאמרתי אח"כ היא ענין אחר לגמרי, להרבי ר' אשר אין בנים וברכתי אותו שיושע בבן זכר, וכפי שידוע באים האבות לברית (זוה"ק ח"ג רכ.) וברכתי אותו שיבואו אבותיו הקדושים מקברם אליו לברית, וכן הי' ולרבי אשר נולד בן זכר ה"ה בעל ה"בית אהרן" זצ"ל.

אשכבתי' דרבי

ביום י"ח חשון שנת תקע"ב נסתלק ר"ב לגנזי מרומים, מסופר שבשעת הסתלקותו מצאו אצלו את ספר הזוה"ק פתוח באותו דף בו נאמר: (זוהר כרך א (בראשית) פרשת וישב דף קפד עמוד א) אית רוגזא ואית רוגזא, אית רוגזא דאיהו מברכא מעילא ומתתא ואקרי ברוך, נטמן בחלקת זקינו הק' הבעשטה"ק, אשר כבר הי' טמון שם אחיו בעל ה"דגל מחנה אפרים", ולאחר זמן נטמן שם גם הרה"ק מאפטא שהי' דר בערוב ימיו במעזיבוש, ליקוטים מדברי תורתו נדפסו בספר "בוצינא דנהורא".

י"ט כסלו

הגה"ק הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע

צור קודש מחצבתו

המגיד הק' ממעזריטש נולד בשנת תס"ח בעיר לוקאטש לאביו הרה"ק ר' אברהם שהי' נצר קדוש לאחרון הגאונים רב האי גאון והתנא ר' יוחנן הסנדלר מצאצאי דוד המלך. מסופר, שכשהי' ילד קטן בן חמש נפלה דליקה בבית אביו וראה הילד את אמו בוכה, שאלה כלום יש על מה להצטער כל כך על אבידת הבית, ענהו אמו לא על הבית אני מקוננת אלא על שריפת מגילת היוחסין שלנו המתחלת מר' יוחנן הסנדלר, ענה לה הילד: "אל תצטערי אני אמצא לך שלשלת יוחסין חדשה שתתחיל בי, ואכן קיים הבטחתו ויצר שלשלת יוחסין חדשה לאות ולמופת".

מתולדותיו

כבר מילדותו ראו בו סימני קדושה וטהרה, ועשה לילות כימים בעבודת הקודש בקדושה ובטהרה, בלוקאטש קיבל תורה מפי המרא דאתרא הגאון ר' שלמה דוב בער שניהל ישיבה במקום, ובהדרכתו השתלם במעלות התורה, וגדל מיום ליום עד כי הפך לת"ח גדול, כעבור מספר שנים עבר לעיר לבוב אצל ישיבת הגאון בעל ה"פני יהושע" שחיבבו וקירבו מאוד והחשיב לו כתלמיד חבר.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא את בתו של ר' שלום שכנא מטירטשין זצ"ל ועבר לגור שם בטירטשין ליד חותנו, וחותנו העמיד לו בית מיוחד כדי שיוכל לישב שם ולעבוד את בוראו באין מפריע כאשר עם לבבו, לימים התמוטטה פרנסת חותנו וכבר לא הי' יכול לפרנס אותו כי פרנסתו הי' מצומצמת מאוד ובגלל זה הי' חי חיי צער בדחקות נוראה, ופע"א נגע דחקותו לנפשו ונאנח אנחה, וגילו לו מן השמים, היות כי מדקדקים עם צדיקים כחוט השערה, ובגלל אנחה זו אבד חלקו בעולם הבא,

כשמוע המגיד הכריז בשמחה גדולה ואמר: "מעתה אעבוד את ה' באמת שלא על מנת לקבל פרס", וגילו לו מן השמים שבגלל שעמד בנסיון קשה כזה מחזירין לו את חלקו בעוה"ב רק מהיום והלאה יהא נזהר שלא יעשה כזאת כי אין לך רחמנות מרובה מרחמנותו ית"ש.

עקב מצבו הדחוק נאלץ לעבור לכפר הסמוך ולהתפרנס שם כמלמד דרדקי, וכל תלמיד שהביאו אליו העמידו על במתי התורה בהשגה גדולה, ומסופר שכל ילד שבא אצלו ללמוד שאל אם עוד זוכר מעמד הנבחר של הר סיני שהי' שם כל נשמות ישראל, ובשאלתו צלל למעמקי נשמת הילד עד שנזכר הילד במעמד הנבחר, ואחרת לא הי' מקבל את הילד כתלמיד.

אח"כ עבר להתגורר בעיר קאריץ, שם נתמנה למגיד מישרים, ומשם עבר לכהן במגידות ראוונא, ומני אז התחיל לנדוד על פני ערים ועיירות להוכיח את העם ולקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים.

לאור שבעת הימים נסע ונלך

כשהתחיל להתפשט שמו ודרכו של מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע, וגם הוא המגיד הק' שמע את שמעו של הבעש"ט וכל העם נוסעים אליו, והנה בהיותו חריף גדול ובקי בש"ס ופוסקים וגם הי' לו עשר ידות בחכמת הקבלה, והי' מתמיה מאוד מדרכו של הבעש"ט ורצה לנסוע אליו לראות ולהווכח מסמוך, אבל היות כי הי' מתמיד גדול בכל פעם תיכף כשהתחיל לנסוע ביום א' או ב' התחרט על נסיעתו כיון שמתבטל מלימודו, עד שלבסוף בא אל הבעש"ט ע"י מעשה שהי': דהנה דרכו של המגיד הק' היתה להתענות ז' או ח' פעמים משבת לשבת רצופים, וחלה מאוד, פע"א בא ר' מענדל מק"ק באר לק"ק טארטשין, ונתאכסן אצל פרנס החודש, והמגיד הי' דר בבית קטן סמוך להפרנס, ונכנס ר' מענדל לפרוזדור להבעל הבית שלו, ושמע דברי המגיד שלמד עם תלמיד אחד, והוטבו בעיניו הדיבורים שלו, ונכנס אליו וראה שהוא חולה מאוד, ואמר לו: האם לא שמעתם שיש בעש"ט בעולם, יסע מעלתו אליו וירפא אותו, והשיבו: טוב לחסות בה' מבטוח באדם, וכשבא ר' מענדל להבעש"ט, סיפר בשבחו של המגיד, ואמר: "הייתי בק"ק טארטשין וראיתי כלי יפה", אמר הבעש"ט: "ראיתי אותו מכמה שנים, ויש לי געגועים אליו שיבוא אלי".

ואכן לבסוף החליט המגיד לנסוע להבעש"ט כדי לנסותו וכשנכנס אליו סיפר לו סיפורי מעשיות מופלאים כגון איך שנסע דרך כמה ימים ולא הי' לו עוד לחם ליתן להערל שלו בעל העגלה, ונזדמן לו גוי עני אחד עם שק לחם וקנה ממנו הלחם כדי לפרנסו, ועוד סיפורים כאלו, וכך הי' שני ימים שהי' שם, ויהי ביום השלישי כשבא לבית מלונו אמר למשרתו שהוא חוזר הביתה, בחצות הלילה כשהכין לנסוע שלח הבעש"ט את משרתו אל המגיד שיבוא אליו, והלך אל הבעש"ט, ושאלו הבעש"ט אם הוא יכול ללמוד, וענהו כן, אמר לו הבעש"ט וכן שמעתי עליך שאתה יכול ללמוד, שוב שאלו הבעש"ט: האם יש לך ידיעה בחכמת הקבלה, ענהו כן, נטל הבעש"ט ספר עץ החיים, והראה לו מאמר אחד שיפרש אותו לו, המגיד עיין בו ואמר איזה פשט, אמר לו הבעש"ט הק' אינך יודע כלום, חזר ועיין בו, ואמר הפשט שאמרתי נכון הוא, ואם יודע מעלתו פשט אחרת יאמר לי, אמר לו הבעש"ט הק' עמוד על רגליך, ועמד, והנה במאמר הזה הי' כמה שמות מלאכם, ומיד נתמלא הבית כולו אורה, ואש הי' מלהטת סביבותיהם, וראו בחוש המלאכים, ואמר הבעש"ט הק' אמת הפשט היא כמו שאמרת אבל הלימוד שלך היא בלי נשמה, ותיכף ומיד ציוה המגיד למשרתו שיסע הביתה, והוא נשאר שם ללמוד אצל הבעש"ט הק' חכמות גדולות ועמוקות עד שנעשה ונהי' גדול תלמידי הבעשטה"ק.

מרן הבעש"ט הראה לו חיבה יתירה ועיכבו אצלו למשך תקופה ארוכה, בכל פעם שרצה לחזור לביתו מנע ממנו זאת, וכששאל אותו המגיד למה הוא מעכבו, ענה לו: שמוחו הוא כמעין הנובע, והמעין יותר ויותר ששואבין ממנו הוא נובע יותר, והבעש"ט אכן מסר לו ממעיינות חכמתו ולמד אתו סודות שמות הק' ויחודים וגם ספר "מעין החכמה" למד אתו, ואמר לו פירוש על כל תיבה וגם הראה לו בספר רזיאל אותיות וכתב מלאכים, וכן למד אתו שיחת עופות ודקלים.

רק שתי פעמים ביקר המגיד הק' אצל רבו הק' במעזיבוז, ובנסיעתו השניה שהה למעלה מחצי שנה בבית הבעש"ט, ובכל ערב שבת היו הבעש"ט והמגיד הק' מתיחדים בחדר סגור כמה שעות, וכשנפרד ממנו בירכו הבעש"ט, ואח"כ הרכין הבעש"ט את ראשו שיברך אותו ולא רצה, ולקח הבעש"ט את ידו של המגיד ונתן על ראשו ובירך אותו.

על כס ההנהגה

אחרי פטירתו רבו הבעש"ט הק' הוסכם בין גדולי התלמידים כי התלמיד שיספר איזה עובדא מרבם אשר שום תלמיד לא יודע מזה הוא יהי' המנהיג, עמדו וסיפרו בזה אחר זה עובדות אך איש אחד לא חידש כלום, עד שעמד המגיד וסיפר כי במו עיניו ראה בכל ערב שבת לפנות ערב כשהבעש"ט הק' זי"ע הכין עצמו לכבוד שב"ק, שהי' מתפשט מגופו ומתלבש בגוף אחר של שבת, וראה על הקיר למעלה ממטתו של הבעש"ט תלוי גופו של הבעש"ט, כמו שאחד תולה כתנתו על הקיר, והי' תלוי ועומד עד מוצש"ק, ולא נמצא מבין התלמידים אשר ידעו מענין המופלא הזה, מיד דבקו בו התלמידים, והכתירוהו כמורם ורבם, אבל בעיניו הי' זה לעונש מן השמים שהוצרך להתגלות שלא הי' יכול יותר לעבוד את בוראו בהצנע לכת, ופע"א נצטער על זה מאוד וגילו לו מן השמים, שפע"א נסע בחול המועד דרך שלא הי' צריך כל כך והיות כי הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, לכן חשבו לו זה כמבזה את המועדות ולכך נענש ונעשה מפורסם. וידוע שהרה"ק מפולנאה אמר פעם: כיון שנסתלק הבעש"ט הק' נטלה השכינה את מקלה ואת תרמילה ונדדה לבית מדרשו של המגיד הגדול למעזריטש.

אחרית ימיו

חדשים ספורים לפני הסתלקותו עבר לאניפולי, על סיבת עזיבתו את עירו מסופר כי לאחר שפרצה מגיפה רח"ל במעזריטש וכן בכל הסביבה גזר הדוכס מושל העיירה אניפולי שלא יתנו להכנס לאיש באניפולי, משום שבה לא שלטה המגיפה, הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שהי' גר באניפולי שכר עגלה שהסיע את המגיד ממעזריטש לאניפולי בכדי להוציאו ממקום המגיפה, ומאחר שהעגלון חשש לנסוע בגלל איסור המושל והשמירה הרבה שהקיפה את אניפולי הפציר בו הרבי ר' זושא והבטיח לו כי איש לא ידע על כך, ובוודאי לא יזיק לו הדבר ולא יצא חלילה שום רע מזה, ואכן כך הוה, אלא שמלשין אחד שנודע לו הדבר מיהר להלשין ולמסור למושל, הלה הזמין את הרה"ק ר' זושא ושאלו אם הוא יודע על גזירתו שלא יבוא שום אדם, וכשענה לו שידע, שאלו שוב אם האמת היא שהבאת את רבכם לכאן, והודה לו על כך, חזר המושל ושאלו: האם ידעת שגזרתי כי העובר על כך יתחייב בעונש מיתה ר"ל, נענה הרבי ר' זושא ואמר: הנני מבטיח לך שאם חלילה ינזק איזה אדם באניפולי אזי תעשה כמו שגזרת, ואף הוסיף: בכוונה תחילה הבאתי לכאן את מורי ורבי בכדי שיגן בזכותו על העיר, המושל פטר אותו לשלום, ומסורת הי' בידי זקני אניפולי כי בכל אותה תקופה שבה גר המגיד באניפולי עד הסתלקותו לא מת שם אדם, ויהי לנס, ולעומת זאת המלשין והמוסר כשהגיע שוב להמושל, גירשו הלה בטענה שריחו רע ואינו יכול לשהות במחיצתו, והועד כי דבקה בו ובזרעו קללת חכם של הרבי ר' זושא, ואיש לא היה יכול לעמוד בקרבתם בגלל הריח הרע שהי' נודף מהם.

בתקופה זו גברה המחלוקת על רבותינו הק' המגיד ותלמידיו, והגיעו מים עד נפש כאשר הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע שכיהן כרבה של פינסק גורש ממקום רבנותו, ובכך לא הסתפקו הרודפים אלא הציקו למשפחתו, באותה שעה נסע הקדושת לוי לרבו הגדול, ובני ביתו שלחו אליו אגרת, ובה פירטו את הרדיפות, כשנודע הדבר להחבריא קדישא החליטו כי בסעודת יום השבת יקרא הרה"ק ר' לוי יצחק את האגרת לפני המגיד, וכן עשה אלא שהמגיד שתק ולא הגיב מאומה על כך, במוצאי שבת נתוועדו החבריא קדישא והחליטו לעשות כדין וכהלכה ולהפוך את החרמות שהחרימו אותם הרודפים עליהם, מאחר שהחרמות היו שלא כדין, נמנו וגמרו לצרף אליהם בתור עשירי (כי אז היו רק תשעה תלמידים) את הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זי"ע, אמנם כיו שחששו שלא יסכים עמהם, פנו אליו בשאלה להלכה מה דינם של אלו הרודפים את חבירם רבה של פינסק, וכשהשיב שבוודאי חייבים לנדותם, אמרו לו: קרינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא, ולכן הצטרף לנידוי שהטילו על הרודפים אותם, בלילה ההוא שכבו התלמידים לישון ובתוכם גם הרה"ק הבעל התניא זי"ע, אך הוא הבין שבוודאי יתחדש כאן משהו הערב, ולכן לא נרדם והמתין לקראת הבאות, בתוך כך נשמעו פסיעותיו הכבדות של המגיד (שבסוף ימיו חלה ברגליו והלך עם קביים) מיד עשה עצמו כאילו הוא ישן, רבם הגדול נכנס ובידו נר, וכך עבר מתלמיד לתלמיד והסתכל בפני כל אחד מהם, וכשהגיע אליו אמר כמתפלא: יהודי קטן זה (הוא הי' הצעיר שבחבורה) עתיד להיות רבה של רייסין וכו', בינתיים הקיצו התלמידים, ואז נשאלו על ידו מה עשו הלילה, והשיבו כי כשל כח הסבל ולכן עשו מה שעשו, נענה המגיד זי"ע ואמר: "תדעו כי שבכך הפסדתם ה"ראש" שלכם כי נגזרה הגזירה על הסתלקותו, אך זאת הרווחתם שבכל עת שתהי' מחלוקת בין החסידים ומתנגדיהם תהי' יד החסידים על העליונה".

הסתלקותו לחיי העוה"ב

ואמנם באותה שנה ביום י"ט כסלו תקל"ג עלתה נשמתו הטהורה של המגיד הק' למקרומים, לפני שנסתלק מן העולם התעטר עצמו בתפילין, ופניו היו בוערים כלפיד אש, והחבריא קדישא הקיפה את מיטתו ודממה שררה בחדר, ואילו בחוץ הי' קולות של יללות ותחנונים שהתחננו לחייו, ודבריו האחרונים היו: "בניי ראו והשגיחו אשר אהבה ואחווה אמיתית תשרור ביניכם ובכח זה תתגברו על הכל, ואז יקויים הכתוב (איוב כ"ג, י"ג) והוא באחד ומי ישיבנו, היינו אם תהיה ביניכם אחדות אזי לא תשוב עבודתינו לאחור, אלא נלך בכל עת רק לפנים, כלומר, מעלה מעלה".

כ"ב כסלו

הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי [בעל "מעשי ה'"] זי"ע

מתולדותיו

הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי זי"ע בעל מעשי ה' נולד בשנת רע"ג לאביו ר' אלי' הרופא ז"ל, גדול בענקים היה בדורו שהיה דור דעה כהבית יוסף והרמ"א המהר"ל מפראג ועוד, מסכת חייו מאחדת בתוכה מזרח ומערב, כיהן ברבנות בקהילות רבות בכל רחבי העולם היהודי דאז, החל ממצרים, פוזנא, וכלה בקראקא, כמה השערות נאמרו על סיבת נידודיו ברחבי תבל, והוא בעצמו כותב וז"ל: "וכבר בימי חורפי נכספה נפשי לראות קצת מן הישוב, ורעי ומיודעי אשר ידעו כן שאלוני אם ראיתי או שמעתי אמתת ענין נהר שבתיון".

ואלה תולדותיו למסעותיו בשנת רצ"ט בהיותו בן כ"ו שנים עבר למצרים ונתמנה לרב ולדיין, ושפט כל קהילת מצרים כ"ב שנה, עד שהיה צריך לנדוד משם מפני עלילות דברים, והרבה אגדות נאמרו בסיבות ועלילות אלו.

ובס' ליקוטי חבר בן חיים מביא סיפור הדברים כפי ששמעם מרבו מרן החת"ס זי"ע, וז"ל: וסיפר לנו מרן זצוק"ל כי הגאון בעל מעשי ה' היה מהשרים הראשונים למלך מצרים בימיו ונתן לו המלך טבעת יקרה להראות אהבתו, ויהי היום יום הולדת המלך הלך להביא להמלך את ברכתו, וכשהלך על גשר אחד פגע בו אחד מהשרים, ושאל אותו השר אם לא שכח הטבעת בביתו, והראה לו אותה על אצבעו, והבליעל שלח ידו ורצה להשליכו אל נהר נילוס וכמעט שלא נפלה, תפסה הגאון

באוויר ובבואו אל המלך נתכבד ביותרת הכבוד יותר משאר השרים, ובהגיע זמן הסעודה הלך לביתו ולא מצא מנוחה לאמור כי יש "שבר גאון" מאחריו, ולקח אבנים טובות ומרגליות וישב על ספינה קטנה וברח אל הים, וכן היה כי בלילה הזאת הלשינו עליו השרים לפני המלך, ושלח המלך לתופסו ולהענישו ולתת אותו בבית הסוהר, ועל ידי הרגשתו צדיק מצרה נחלץ.

אמנם בעברו על הים נשברה האניה ובנס גדול שט על קרש אחד עד חוף קאנסטאנטינאפל, ובבואו שם בעירום ובחוסר כל פשפש במעשיו ותלה הכל בביטול תורה, וחיפש אחר דירה קטנה ולחם צר לעסוק בתורה, ואלמנה אחת לקחה אותו אל תוך ביתה והאכילתו מלחמה העוני.

ויהי היום הכריזו מבית המלך אחרי כי מת חברו של המלך המשחק בכל יום עם המלך בשחוק שקורין שאך, ומי שבקי בחכמה הזאת יודיע עצמו, והגאון הלך לשם, וכראות המלך רוב חכמתו בשחוק זה, הלבישוהו בגדי כבוד והלך אליו הגאון מדי יום ביומו לשחק איזה שעות, והיה נזהר למלאות שעות אלו בלילה בעסק התורה, ומחמת מניעת השינה בלילה אירע לו פעם אחת אשר בעת זמן המלך בעצה איך לשחק, נרדם הגאון מול פני המלך, ולא לבד אשר המלך לא קצף עליו, כי אם מיד לקח ממיטתו כר אחד ונתנו תחת ראש הגאון ועזב את החדר, וכשהקיץ הגאון וראה זאת, התנחם שוב לאמור: "אין כאן רק למעלה", ועזב את העיר.

אח"כ נתקבל לאב"ד בעיר פוזנא, ואח"כ עבר לקראקא שם שימש כאב"ד עד יומו האחרון יום כ"ב כסלו שמ"ו ונטמן שם בקראקא.

כ"ב כסלו

הגה"ק ר' יואל אשכנזי זי"ע אבדק"ק זלאטשוב

מתולדותיו

נולד לאביו הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי זי"ע אבדק"ק טאלטשווא (חותן מרן הייטב לב זי"ע) בערך בשנת תק"ע, ונתעלה בתו"ש על ברכי אביו, וכשנתגדל יצק מים על ידי רבו הגה"ק ר' יעקב מליסא זי"ע בעל חוות דעת וממנו סלל לו דרך בלימוד לברר האמת לאמיתו. רבו ראה בו כלי מחזיק ברכה, ובחר אותו לחתן לבת חתנו הגאון ר' צבי הירש תאומים זצ"ל האבדק"ק קאליש, והי' סמוך על שולחן חותנו כמה שנים אחר חתונתו, במשך שנים אלה עלה ונתעלה עוד יותר, ונתפרסם מאוד בתפוצות ישראל לגאון עולם. גם הי' כוחו גדול בחכמת הקבלה, חכמה זו קיבל מהרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע.

על כס הרבנות

בשנת תקצ"ה נתקבל כרבה של גאליגארי, ובערך בשנת תרכ"ה נתקבל לאב"ד בעיר חאדרוב לאחר מכן בשנת תרט"ו נבחר לכהן כרב ואב"ד זלאטשוב, עיר רבת מסורת של גאונים וצדיקים ומלאה לומדים מופלגים, ועל שם העיר הזאת נקרא, ושמו יצא למרחקים כגדול בתורה ומנהיג לעדתו, הקדיש את עצמו ללמוד וללמד, ובחורי חמד נהרו אל ביתו לשמוע לקח מפיו, והוא השמיע לפניהם את שיעוריו שהצטיינו בבהירותם ובצלילותם ובעמקותם, ולא פסק ישיבה מביתו. אחד המיוחד שבתלמידיו הי' הגאון הגדול ר' שלום מרדכי הכהן שוואדראן זצ"ל רבה של ברזאן המפורסם על שם ספרו שו"ת המהרש"ם, ומרבו זה קבל גם התרת הוראה.

קולו ברמה נשמע

הי' נחשב מגדולי המשיבים בדורו, ונודע בספרו שו"ת מהר"י אשכנזי, בנו הגאון ר' אשר אנשיל זי"ל כותב בהקדמתו שהרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע אמר שכמו שפוסק המהר"י אשכנזי כן פוסקים בשמים. רבנים גדולים וגאונים מופלגים שבדורו העבירו אליו שאלותיהם, מספרו אנו רואים שפלפל עם שלשה גיסיו הגאונים ר' אברהם תאומים מח"ס שו"ת חסד לאברהם, הגאון ר' יוסף יואל דייטש אב"ד מאניסטשארץ, וכן עם גיסו מרן הייטב לב זי"ע וגם בא בדין ודברים עם הגאון ר' מרדכי זאב איטינגא זי"ע מלבוב, וגם ישנם תשובות בשו"ת דברי חיים המופנות אליו.

זרעו אחריו

הניח אחריו דור ישרים רבנים צדיקים, הגאון ר' ישראל שהי' אב"ד סערעט שלא על מנת לקבל פרס. הה"צ ר' אשר אנשיל זצ"ל שהי' חתן הרה"ק ר' חנוך העניך מאלעסק זי"ע (חתן מרן הק' השר שלו' מבעלז זי"ע) ר' משה דוד אב"ד בכמה קהלות ודיין בסערעט, ר' אפרים יוסף דוב מלא זמן מה את מקום אביו בזלאטשוב עד שעלה לאה"ק, ונפטר שם בצפת.

שמו הנערץ

מבין בנותיו היתה מפורסמת בתו הגדולה מרת חנה שהיתה אשת חבר של מרן הגה"ק בעל קדושת"ט זי"ע – ואת שם בנם ה"ה רבינו הקדוש"ט זי"ע קרא אותו אביו על שם חותנו המהר"י אשכנזי שהתפרסם בכל אפסים בשמו הנערץ והנקדש יואל זי"ע.

אשכבתי' דרבי

בשנת תרמ"ב כ"ב כסלו השיב נשמתו הטהורה ומנוחתו כבוד בעיר זלאטשוב, העיר שכיהן בה בתור רב ואב"ד למעלה משלושים שנה. השאיר אחריו הרבה כתבי ידות וממנו נדפס ספרו שו"ת מהר"י אשכנזי כששהה רבינו הקדוש פה באר"י בא אחד ובידו תכריך מאת מהר"י אשכנזי והציע להר"ר יוסף אשכנזי הי"ו משמש בקודש אצל רבינו הק' שיקנהו מאתו מאחר שהוא נכד המחבר, וכן עשה וכשאמר לרבינו שקנה כתבי ידות מזקינם אמר לו רבינו שגם הוא רוצה להיות שותף בזה ונתן לו מעות ע"ז והודפס לאחרונה בשם ספר מהר"י אשכנזי עה"ת.

קדמו עיני אשכמדות לשיח באמירתך
(תהלים קיט, קמח)

כולל בוקר

שלמי יהודה

שע"י קהל יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

לעילוי נשמת הרבני הנכבד המפואר

מוה"ר **שלמה יהודה בראך** ז"ל

כ"ר יחזקאל שרגא ז"ל

נלב"ע ה' מרחשון תשפ"א לפ"ק

כולל אשמורת הבוקר

כולל צפרא דשבתא

חיי"ם וברכה למשמרת שלום

מריחוק מקום וקירוב לב, נשגר בזה ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, אל מעלת כבוד ידידינו הרבני הנכבד והנעלה, **חיי"ם** שיש בו כל מידה ומעלה, נודע לשם ולתהילה, תוך אמוני עם סגולה, הוא הגבר הוקם עולה של תורה, בהתמסרותו למען הקהילה והמוסדות ברוח נדיבה ומסורה, זוכה לב' שולחנות תורה וגדולה גם יחדיו, אוהב תורה ולומדיו, רחים ומוקיר רבנן ותלמידיהון, ואיהו גופיה חד מנהון, **ושמוא"ל** בקוראי שמו בגילת ורנן, יחיד מומחה במשנתו של הרמב"ן, מרביץ תורה, בתוככי קהילתינו בבארא פארק המעטירה, מגיד שיעורין במסגרת חבורת יסודי התורה, ובמיוחד ידוע בשער בת רבים, בשיעוריו המתוקים ברמב"ן עה"ת רבות בשנים, איש האשכולות, פה מפיק מרגליות

הרבני הנגיד הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר **שמואל חיים בראך** הי"ו

לרגל שמחת הולדת נכדתו שתחי'

אצל בנו האברך החשוב ברוך הכשרון, בהכשר וביתרון,

הר"ר **יחזקאל שרגא** ני"ו

בסימן טוב ובמזל טוב

וצרופה בזה ברכתינו, בשם רבני ולומדי כוללינו, שיזכה להמשיך במעשיו הטובים ובפעולותיו הכבירים, ובשכר זאת לרב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, מתוך הצלחה מרובה והרחבת הדעת, תמיד בכל עת.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התורה והברכה

הנהלת הכולל - רבנן ותלמידיהון

גם אני מצטרף לברכה, ש"ב אוהבך ומוקירך, דושה"ט ושמה בשמחתך

שמעון יואל בראך

ראש הכולל

בהתקרב עלינו היום הגדול כ"א כסלו, יום הצלת אבינו רועינו מרן רבנו הקדוש והטהור בעל דברי יואל זי"ע, אשר הצלתו היתה הצלת דורו וכל דורות זרע ישראל עד עולם, לב מי לא ימלא רנה דיצה וחדווה, באשר הוא היה המלאך המושיע והמציל את ישראל בדור האחרון מרדת שחת ח"ו, והעמיד להם את עמוד האמונה הצרופה על תלה, והאיר אותה באור מופלא רום מעלה, עד שהזריח את אורה הבהיר בלבבות בני ישואל, ויחד כולם הודו והמליכו ואמרו השם הוא האלוקים, אין עוד מלבדו.

גם בהיותו בתוך החשיכה האפילה, בין שיני האריות ובין ציפרני הרשעים הארורים ימש"ו, הרבה מרן זי"ע פעלים להזריח את אור האמונה בלבבות ישראל, והתאמץ בכל כוחו להשפיע לבני ישראל רפואות וישועות מתוך החשיכה, ועליו יש להמליץ את דבריו הקדושים של התפארת שלמה (שמות ב יא): ויגדל משה ויצא אל אחיו. יבואר עפ"י מ"ש בתנא דבי אליהו פרק ד' מפני מה זכה משה וכו' מפני שכל ימיו היה מתאנח על כבודו ית"ש ועל כבודן של ישראל. כאשר ידוע כי מראשית בריאת העולם ה' הכן רצונו ית"ש שיהיה צדיק הדור אשר על פיו יצאו ויבואו כל השפעות טובות לעולם וז"ש (תהלים קב, ד) חנון ורחום וצדיק. האמנם כי הקב"ה הוא חנון ורחום צריך ג"כ עוד לצדיק ועיקר מעלת הצדיק כשהוא מקושר באהבת ישראל שיהיה כל או"א מבנ"י נדמה לו באחיו. וכמ"ש (ויקרא ז' י), וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה לכל בני אהרן תהיה אש באחיו. ופרש"י בלולה בשמן זה מנחת נדבה וחריבה זה מנחת חוטא. לכל בני אהרן שהם הממשיכים חסד בעולם בבחי' צדיק הדור. שצריך להיות כל אחד באחיו אף אם הוא חוטא צריך לכפר עליו ולהשפיע עליו טובות וז"פ הפ' ויגדל משה זה הוא גדולתו של משה במה שיצא אל אחיו שהיה כל אחד מבנ"י בעיניו כאחיו ממש לחוס עליו כנ"ל. עכל"ק.

אשר על כן אמרנו, לרעות בגנים וללקט שושנים, כמה עובדות וסיפורי מופת, אשר הזריח אור בחשכת הצרות והתלאות, למען ידעו דור אחרון צדיק מה פעל.

ועד בשחק נאמן

אחד מני אלף מסופר בספר תפארת ישראל, שחיבר נכדו של הרה"ח ר' ישראל בעקמייסטער ע"ה, וזאת היא גופא דעובדא, תיכף אחרי מלחמת העולם נכנס יהודי אחד בקו"פ אצל רבינו, והזכיר את עצמו בפתקא ופדיון, וגם שאל את חוות דעת קדשו בענין קשה ומסובך שהזמן גרמא, אך רבינו ענה לו כדרכו בקודש בענוותנותו הקדושה, מה אוכל לענות לך ומי אנכי שאוכל לחוות דעה בענינים מעין אלה.

אבל היהודי לא נתן לו מנוח, ואזר עוז בנפשו, ואמר לרבינו כדברים האלה, יהודי אשר יש לו דעה בשמי מעל בוודאי שיש בכוחו לחוות דעה בעניני העולם הזה, ונענה אליו רבינו ואמר לו, אם תוכיח לי בהוכחה ברורה שיש לי דעה בשמי מעל, אענה לך גם בענין הלז ששאלת אותי.

או אז התחיל היהודי לספר לרבינו עובדא אשר בדידיה הוה, וכה סיפר, היה זה בתקופה האחרונה של מלחמת העולם אשר הנאצים הארורים כבר ראו את סופם, וכידוע עשו אז הנאצים מה שביכלתם להרוג כמה יותר יהודים, ומצד השני גם הגבירו את הרעב אצל הבאראקן, והפסיקו כמעט מלתת להם אוכל.

באותן הימים נתוודע לי בדרך לא דרך על מקום מסוים, שיש שם תפוחי אדמה, והחלטתי אני וחברי שנלך לשם יחד באישון לילה לקחת כמה תפוחי אדמה להחיות את נפשינו היבשה, וכן עשינו, ולשמחתינו הגדולה מצאנו את המקום ולקחנו כמה תפו"א לנו ולחברינו ויצאנו חזרה להבאראק שלנו, אך תיכף כשיצאנו מהמקום ההוא תפסו אותנו הנאצים ואת חברי הרגו תיכף, אבל אותי הותירו בחיים, כי אמרו לי שאודות קשרים טובים שיש לי עם איזהו מהנאצים נותנים לי עוד יום אחד לחיות ולמחרת יוציאו אותי להורג, וכמו"כ אמרו לי שאוכל לבקש מהם בקשה אחת לפני מותי ח"ו.

ואמרתי להם שהיות שאמי הזקנה נמצאת קרוב להבאראק שלנו, על כן רצוני עז לראותה עוד לפני מותי, ובקשתי שיוליכו אותי אליה להפרד ממנה, בתחילה לא הסכימו ע"ז, אבל לבסוף גם הסכימו לבקשתי זאת והוליכו אותי לשם, בהיכנסי לאמי אמרתי לה תיכף ומיד, שהיות שהולך אני עכשיו בדרך כל האדם, ע"כ רצוני להפרד ממנה, אמי בשמעה דבר זה התעלפה מיד, והנאצים כשראו זאת רצו להוליך אותי משם, ולא לחכות שתקום מהתעלפותה, אבל התחלתי להתחנן לפניהם שיניחו אותי עוד כמה מינוטין עד שאמי תקום, ולפלא הסכימו אז, כשעבר רבע שעה קמה אמי מהתעלפותה, ואמרה לי, בני אל תפחד תישאר בחיים, עוד לא הספקתי לשאלה מהיכן יודעת זאת והנאצים כבר לקחו אותי משם בכח מאת ה' היתה זאת ובדיוק באותם רגעים התחילו הראפלאנען של אמעריקא וענגלאנד להפציץ את הבאראקן שלנו, וכמובן שהנאצים ברחו לנפשם תיכף ומיד ועזבו אותי, וברחתי משם למקום מחבוא מסוים, ולא ארכו כמה שעות וחיילי אמעריקא וענגלאנד נכנסו לשחררנו, כמובן תיכף ומיד הלכתי לאמי הזקנה ושאלתי אותה מהיכן ידעה שאשאר בחיים.

התחילה אמי לספר כך, כשהתעלפתי חלמתי שעליתי לשמי מעל, וראיתי אז קבוצה של יהודים אשר ראו עליהם שהם בני עליה, אבל אני הכרתי רק את אחד מהם, והוא הרבי מסאטמאר שליטיא (ז"ע) ואזרתי עוז בנפשי, והתחלתי לבכות לפניו ואמרתי לו רבי העלף מיר מען גייט הרג'ענען מיין זון, ענה לי הרבי דער אויבערשטער וועט העלפן ער וועט בלייבן לעבן, ותיכף ומיד קמתי, אז הבנתי שבוודאי הלוא דבר הוא ותשאר בחיים.

והפטיר היהודי את דבריו לפני רבינו ואמר, הרי הוכחה ברורה שיש לרבינו דעה בשמי מעל, ודבריו עושים רושם למעלה ולמטה, ובכן מוכרח רבינו לענות לי על שאלתי, ולפלא היה שרבינו הסכים עמו וענה לו מה לעשות בענין, ויהי לפלא.

מהותו של מנהיג ישראל

פעם ביום כ"א כסלו, יום שחרורו והצלתו של מרן זיע"א, נסעתי עם הגה"צ רבי דוד יונגרייז זיע"א לבני ברק, לחוג שם את חג ההצלה, במשך כל שעת הנסיעה מירושלים לבני ברק לא הפסיק הגר"ד יונגרייז להפליא את חסדי השי"ת ששלח לדור הזה את מרן זיע"א, אשר גם בדורות הקודמים היה לנס.

כשהגענו לבני ברק לפני שירדנו מהמכונית, סיים הגר"ד יונגרייז את שיחתו במילים קצרים, ואמר לי: עיין בחתם סופר פרשת תשא, כיצד הוא מגדיר את מהותו של מנהיג ישראל, ותדע משם ערך גדולתו של מרן שליט"א (זיע"א).

חפשתי ומצאתי כדברים האלה: "זהו המדרגה היותר גדולה להיות דבוק בה' תמיד, ובכל זאת באותה שעה לנהל עדת ה' צאן קדשים, גם בעניני עוה"ז, ולאו כל מנהיג ורועה יזכה לזה, כאשר יעסוק בעניני עוה"ז להיות בכל זאת במדרגה העליונה בתכלית הדביקות".

ובזה - ממשיך החתם סופר - יש לפרש הפסוק, וראה כל העם אשר אתה בקרבו - שאתה "ביניהם" תמיד, עי"ז יראו ויבינו את מעשה ה' כי נורא הוא.

ויעקב אבינו בשובו מלבן אמר לו המלאך, "כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל" - לאמור היה יעקב דבוק בה', גם בעת שהיה עסוק עם אנשים, ולא ירד ממדרגתו ונשאר בחיר האבות שצורתו חקוקה תחת כסא הכבוד, בני חת שבחו את אברהם במדרגה היותר גדולה באמרם אליו "נשיא אלקים אתה בתוכינו" - הגם שאתה מעורב עם הבריות ועוסק בדבריהם, מ"מ נתעלית להיות גם נשיא אלקים וזה, נשיא אלקים אתה "בתוכנו" - הגם שאתה בתוכנו.

"ודיבר ה' עם משה פנים אל פנים ושב אל המחנה" - כל זה היה ברגע אחד, ד' דיבר עמו ושיבתו אל המחנה, כולו בחד דרגא, ולא היה צריך הבדל והכנה בינתיים.

"איש כזה - מסיים מרן חתם סופר - נאה לו להיות מנהיג ורועה נאמן"! עכ"ל החתם סופר.

הגדרתו הקולעת של החתם סופר הולמת את דמותו וקומתו של מרן זיע"א, דבוק בה' מבואו לעולם - י"ח טבת תרמ"ז - עד צאתו מעולמו - כ"ו אב תשל"ט - ובעת ובעונה אחת "וראה כל העם אתה בקרבו", מנהיג את דורו, מלמד תורת חיים לגדולים ולקטנים מזדקק לכל נושא הנוגע לשמירת התורה וגדריה, מתפלל לה' בחזקה על כל צרה שלא תבוא ידו פשוטה לכל לב שבור ומר נפש, ועינו פקוחה על כל המתרחש ומתהוה בקרב כל שבטי ישראל ברחבי תבל, ואור השפעתו זורחת בכל פינות העולם, ואין לך קיבוץ או קהלה במלוא העולם שלא קרנה עליהם אור תורתו והדרכתו של אדונינו מרן הקדוש זיע"א, ואף אלה שעיניהם טחו מראות את קרני הודו, אלה שלא זכו להתחמם לאורו, גם עליהם זרחה שמש גבורתו, ומתחת להכרתם ניזוני מאוד גנוז זה, אין נסתר מחממתו...

(עולמות שחרבו)

המגיד מראשית

בימים האחרונים בטרם שניצל רבינו, דאג רבינו לכל בני המחנה ונתן לכל אחד ואחד הוראות ברורות איך לסדר את כל הזקנים והחולים וכדו' שהיו שם, כדי שיהיו מוכנים לצאת משם בבוא העת, וכה מתאר לנו הרה"ג רבי בן ציון יאקאבאוויטש ז"ל בספרו הנפלא זכור ימות עולם:

הנה גר בעירינו (בני ברק) יהודי חשוב אחד אשר מוצאו מק"ק וועדבוי (במדינת פלאוואקיי) הוא תלמיד הנאמן של הגאוה"צ המפורסם רבי יצחק וויים זצ"ל הי"ד אב"ד דשם, שמו של יהודי זה ר' יעקב מ. ועד היום לא הכרתיו כי הוא איש צנוע, והיום (כ"ג כסלו) הכרתיו עפ"י סיבה. גם יהודי חשוב זה היה עם משפחתו (ילדים קטנים) במחנה, בהיותו איש מסודר הטילו עליו את החזקת נקיון החצר שלא יראה ולא ימצא אפי' בדל של סיגאריי והוא שמר על זה, כי אם ימצא המפקד הרשע ימ"ש לכלוך הכי קטן היה ח"ו אחת דתו. רבינו ז"ע באופן כללי בכל בוקר מוקדם מאוד עשה טיול במחנה ובימים האחרונים שלפני השיחרור הצטרף אל הטיול ד"ר פישער והוא בתוד קרבתו אל המארגן של 'רכבת ההצלה' היה מנהל המחנה מטעם היהודים. ר' יעקב הנ"ל בידו כלי הנקיון הולך אחריהם

סיפר הרה"ח ר' מרדכי בלויא ז"ל שלפני הרבה שנים זכה ובא בנסיעה מירושלים עיה"ק ביחד עם האי גאון אדיר שכל רז לא אניס ליה ה"ה מוהר"ר דוד יונגרייז זצ"ל, ובא אז לכינוס וסעודת כ"א כסליו שחגגו אז כאן בבני ברק, ובדרך דיברו הרבה על גודל הנס וכוחו של אותו צדיק יסוד עולם, וכשהיגעו לכאן לפני שירד מהמכונית אמר להשומעים הנה אגיד לכם דבר אחד בענין זה, שהב"ח שהיה שמו ר' יואל סירקיש ז"ל, והיינו שר' יואל (הב"ח) מקשה קושיא למה כהיום לא ממשיכים מה שנאמר בחז"ל (עיין מס' שבת דף נ"ו ע"א שמות רבה פט"ז) על שמואל הנביא שהיה הולך ממדינה למדינה מעיר לעיר ומכפר לכפר וכו', להפיץ תורת ה', וללמד את בני ישראל המעשה אשר יעשון ולעוררם לילך בדרך הטוב והישר וכדו', ולמה אינם נוהגין כן היום, (אולי י"ל כוונתו היה לדברי הב"ח בטוחו"מ סי' ט' סעי' ח' בסוף דבריו במש"כ מיהו האידנא וכו' עיי"ש)

אמת שהר' יואל !! מתרץ תירוץ טוב לפי שיטתו, אבל אותו ר' יואל טייטלבוים !! סאטמערער רב תירוץ טוב יותר דהיינו שבאמת כך עשה הלכה למעשה שהלך ונסע מעיר לעיר ומכפר לכפר להפיץ תורת ה' ולחזק בני ישראל השבורים והרצוצים ולעוררם לתשובה שלימה ולהכניסם תחת כנפי השכינה וכדו', וכך בכוחות עצומות לימוד את עם ישראל פסקיו והוראותיו בכל דברים הנחוצים השייכים לבתי בני ישראל להנהיג את ביתם, ועי"ז ידעו והכירו איך לעשות לנהל את ביתם כבית יהודי כשר וצנוע, הנה ניצוץ אחד יוצא מפיו דרשה אחד שאמר בהתלהבות אש, תורה אחד שאמר בשלש סעודות, התעוררות אחד ביום הושענא רבא, תפלה אחד שמע ישראל אחד יוצא ושורף כל אלופי עשו שעמדו במלחמה כבידה נגד בני ישראל הכשרים שומרי תו"מ, וחצץ בעדם שלא יכנסו הדיעות כוזבות בתוך לבות בני ישראל ולא לטמטמם מוחות עם ישראל בטומאתם הנורא רח"ל, ובפרט לאלה יושבי ארצינו הק' אשר הם היו בראש המלחמה בשורה ראשונה שסבלו הרבה והיה קשה מאד לעמוד מנגד כל המסיתים והמדיחים אלה אשר לחמו נגד יראים ושלמים כידוע מכל השנים, אשר ערכו מערכות כבידות בענינים אלו וביסודות הדת ובשיטה הק' אשר בזה הצליח כ"כ להעמיד חיילים נאמנים ללחום נגדם ולהחזיק מעמדם להמשיך בדרך האבות.

כי מאד רוצה לשמוע מה נושא השיחה, וזה הדבר אשר שמע, רביה"ק אומר בפשטות גדולה למנהל הנ"ל ש"תוך זמן קצר מאד נצא מהמחנה". הלה משיב "זה לא יתכן, כי אם כן נבון הדבר הלא הוא צריך להיות ראשון שיודע מזה ולו אין שום ידיעה", רבינו לא הגיב אלא הסיב את השיחה לענין אחר.

ויהי ממחרת שוב שניתּ מצטרף הנ"ל אל רבינו, והתייחס למה שאמר רבינו אתמול, ושואל בתמיה "מאיפה יודע הרבי, כי לו עדיין אין שום ידיעה, הכי הרבי 'חלם חלום"?. רבינו משיב בפשטות "לא כי אין זה חלום אלא זה הדבר אשר אמרתי יהיה בעזהש"ת מציאות, והדבר קרוב מאדי. הנ"ל מתרגש ושואל "א"כ מה עלינו לעשות?" משיב רבינו "צריך להתארגן מיד שאפי' חולה אחד לא ישאר במחנה כי הרשעים ימ"ש יכולים להודיע על השיחרור ויאמרו שתוך שעה או שעתיים נהיה כולנו מוכנים, ואם לא נתארגן מראש יהיה בהלה זה פונה לכאן וזה פונה לכאן, והחולים המדותקים למיטתם עלולים ח"ו להשאר, הלא הצעירים במחנה הם נתמנו לשוטרי המחנה בכדי להחזיק ולשמור על הסדרים, ע"כ כל שוטר יקח על עצמו חולה אחד, וזאת כבר מעכשיו, וכאו"א יגש לאותו חולה שקיבל על עצמו ויגיד לו ממה המדובר" זו חדא.

עוד זאת אמר רבינו 'שיעבירו קול במחנה שמעתה לא יכבסו הנשים בגדיהם רק דברים קטנים הצריכים מאד כי יש לחשוש שכאשר יכריזו על השיחרור יהיו נשים שיתחילו לטפל בבגדים הכבוסים כי עלול שיאחרו את השעה וישארו במחנה ואח"כ סופם מי ישודנו'.

ר' יעקב מספר שהוראות הללו היה בעיני כולם פלא, אבל כל ההוראות נתמלא בקפדנות ובזריזות יוצא מן הכלל, ואכן זמן קצר אחר זה (ר' יעקב לא זוכר בדיוק, אבל נדמה לו שהשיחרור היה עוד באותו יום) הכריזו הרשעים ימ"ש את קול "השיחרור" בצירוף פקודה שתוך שעה או שעתיים יהיה כל אחד ואחת מוכן לנסיעה, ולא יאוחר.

לשומר אוהביו בדין

גם עובדה זו תעיד על ידיעתו הברורה של רבינו על שיחרורו הקרב ובא שסיפר הרה"ח ר' ליפא פישער מעיר בארא פארק יע"א עובדא נוראה בגודל זהירות רבינו אף גם בימי שנות הזעם בתוך החשכות הגדול אשר גם שם מסר רבינו זי"ע את נפשו על קוצו של יו"ד ודייקא באותה חשכות נוראה ראו את האור כי טוב האיך שנתקיימה במילואה הבטחת חז"ל "אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים".

אחד מהדברים אשר נזהר רבינו היה בענין האכילה והשתי' היתה על חליבת הפרה שיהיה כדת וכדין עפ"י ההלכה, וע"כ סידרו שבכל יום יעמוד יהודי אצל חליבת הפרה כדי שיהיה עבור רבינו חלב ישראל, וככה נמשך הדבר כמעט עד סוף הזמן שרבינו ישב בעמק הבכא, עד שביום מן הימים צוה ראש המחנה שמהיום והלאה לא יעמוד שום יהודי אצל חליבת הפרה כשהשמועה הגיע לאזני רבינו, ענה ואמר שמהיום והלאה לא ישתה עוד חלב, הרבנית הצדקנית ע"ה כששמעה זאת, דאגה עלתה בלבה בידעה שהחלב הוא הדבר היחידי אשר מחזיק את רבינו בחיים חיותו, כי לא הכניס שום דבר בפיו מחשש כשרות ועכשיו כשיפסיק רבינו בשתיית החלב הרי נשקפת ח"ו סכנה גדולה לחייו.

כשראתה הרבנית ע"ה את החלטתו של רבינו זי"ע גמרה אומר להושיב בי"ד מיוחד, וקראה את רבינו לדין תורה בתביעה וטענה שהוא מסכן את חייו בכך שאינו רוצה לשתות החלב, כראב"ד שימש אז הגה"צ רבי יונתן שטייף זצ"ל אשר היה ביחד עם רבינו זי"ע בהלאגער, לאחר מו"מ מצד רבינו וצד הרבנית ע"ה יצא הפס"ד לטובת הרבנית ע"ה והבי"ד חייבו את רבינו שהוא מחויב לשתות מן החלב, אפילו כשיהודי אינו עומד שם בשעת החליבה כי יש סכנה בדבר, ויהי כאשר יצא רבינו מהד"ת ענה ואמר שהלכה פסוקה היא שדין תורה מחוייבים לצייית עד עבור שלושים יום, ולאחרשלושים יום אם לא ימצאו חלב אחר או אז יקיים פסק בי"ד וישתה מן אותה החלב.

ולפלא ראו אז כי מאמר חז"ל "אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים" התקיימה במילואה, והמסבב כל הסיבות סיבב אשר יום השלושים חל ביום כ"א כסליו תש"ה יום בו ניצל רבינו מגיא ההריגה, ורביה"ק צוה להמשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי זי"ל שיקח אתו עמו אל רכבת ההצלה מהחלב, כדי שאם יעבור יום

לא השבית לנו גואל

בתקופתינו אנו ימי הרת עולם אימה וחשיכה גדולה נפלה עלינו כי בעוונות נתקיים בנו ואנכי הסתר אסתיר וגו' צוררי ואויבי ה' וישראל העלו על אש מוקדה העידית שבעידית מכנסת ישראל (לא תקפ"ץ) נאלמנו דומי' החשנו מטוב וכאבנו נעכר ואיחלה לאור ויבוא אופל בקום עלינו מלכותא בלא תגא ויאמר לא' סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו ודין גרמא דנזיקין כי כמעט פסקה אמונה מישראל כי משנאיך ה' נשאו ראש נכרים מקרקרים בהיכלו נרכים משתעבדים בבניו ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתי', ומקוים לאור ואין, עלינו לשבח לאדון הכל כי לא יטוש ה' עמו ולא השבית גואל מישראל זרח בחושך אור לישרים הארץ האירה מכבודו של אור מופלא רום מעלה בהשאירו לנו אור פינת יקרת אחד המיוחד מהצדיקים שבדורות הקודמים ז"ל ה"ה קדוש ישראל ותפארתו איש אלקים קדוש הגאון הא'לוקי מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע והגאב"ד דפיעה"ק ת"ו הוא האדם הגדול בענקים, המלאך המושיע אשר גנון והציל הדור בפעולת צדיק לחיים, בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי' הוא הקדוש ככרכא דכולי' בי' הורה והדריך העם הקדוש אשר תרועת מלך בו איזה דרך ישכון אור בהשרשת האמונה והצרופה בה' וביעודי הנביאים, ואורו באור נוגה הולך ואור עד נכון היום, שירו לו זמרו שיחו בכל נפלאותיו, חיובא רמיא עלינו כי יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם, ולומר בכל יום ברוך ה' יום יום ולהתבונן היטב במה רבו מעשיך ה', בהחסד הגדול שעשה עמנו ה' נסים, המתחסד יתברך שמו ויתעלה אשר בגודל אהבתו יתברך לבני בחוניו יפרח בימיו צדיק אור האורות משרידי בני היכלא של רבותה"ק נבג"מ, ששימש כמגדל אור להנצל מפח יוקשים פגמי הזמן וללכת באורח לצדיק מישרים ישר מעגלי צדק תפלס, רבינו הקדוש זי"ע בגאון עוזו ריבה וקיבץ פעלים לתורה, דן ידין עמו כהלכתא בטעמא רוחא לבסומי, נחית לעומקא דדינא ודן דין אמת דינא רבתא וזוטא, ושבחוהו רבנן ורוממוהו על גפי מרומי קרת בחילא לאורייתא בהלכות גדולות בכל מקצועות התורה, וכל העם ענו אחריו מקודש, ואחרי החורבן הנורא זכה לעמו גבור כארי לקומם מזבח ה' ההרוס בהקימו מחדש ג' עמודי עולם, תורה עבודה גמ"ח, בבנותו מהמסד ועד הטפחות יהדות חרדית עולמית לשם ולתפארת ולתהלה מבוססת במסודות תורה וחסד, ועתירה בנכסי צאן ברזל במעשה צדקה להפליא כנודע בשערים.

(הגאון בעל מנחת יצחק זצ"ל גאב"ד ירושלים ת"ו
בהסכמתו לס' מושיעין של ישראל)

השלושים ישתה מהחלב כדי לקיים פסק בי"ד ולפלא שהגיעו עוד לפני שנגמר יום השלושים, ומרן זי"ע לא היה צריך עוד לשתות החלב.

חסיד כהלכה

וכן מצינו שרבינו הבטיח הבטחות ברורות שעתידין להתקיים לאחר השיחרור, שמסופר שגם בעמק הבכא לא רצה רבינו לוותר על מנהג ישראל לטבול פרוסת המוציא בדבש בראש השנה, ואחרי חיפוש רב עלה בידי המשב"ק למצוא איש אחד שהיה בידו קנקן דבש, והיה מוכן לתתן במתנה לרבינו, אולם דרישה אחת היה בפיו שאחרי שבעזהשי"ת יעזור הקב"ה וינצלו מגיא ההריגה יעניק לו רבינו בתורת מתנה את כובעו, וסיפר בעל העובדא הנ"ל שכמה חדשים אחרי שחרורו של רבינו בא אליו המשב"ק ר' יוסף אשכנזי להחזיר את החוב הכובע כתמורה על הדבש שנתן לרבינו על ר"ה.

נגילה ונשמח"ה בו - שמחה נצחית

על זאת השמחה שנתאספו יחד ליתן שבח והודאה לשי"ת על הצלת רבינו הקדוש זו היא שמחה אמיתית ונוכל לומר באמת זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, וכמו שמפרש המדרש נגילה ונשמחה בו, בו בתורתו בו ביראתו שרק זה היא שמחה באמת ששומחים בו בתורתו בו ביראתו, שידוע שתיבת זה בכל מקום למעוטי, והיא למעט שזלת זה אין נקרא שמחה וכו'.

ומובן היטב בזה ששמחה עם המדינה אין זה שמחה, ולשמחה מה זו עושה שאדרבה הם נגד התורה הקדושה, ומנין שיש לו שייכות עם המדינה אינו מנין, רק זאת היא השמחה האמיתית ומנין שחשוב מנין מי שיש לו שייכות עם שיטתו הקדושה והברורה של רבינו הקדוש זולת זאת קשר של רשעים אינם מן המנין שזה יכולים להגיד כל אחד ואחד וידוע ומפורסם לכל מסוף העולם ועד קצהו שהצלת רבינו הקדוש שניצל ברוב רחמיו וחסדיו בעזהשי"ת זה הצלה לכל כלל ישראל והצלה להתורה הקדושה שלכל בני ישראל הי' אור במושבתם ע"י אור התורה הקדושה והכניס אותנו תחת כנפי השכינה אחר החורבן הנורא שעשו הרשעים ימ"ש וזכרם והעולם הי' חושך עד שבא רבינו הקדוש והאיר העולם במוסדות התורה אשר העמיד בכל קצוי תבל הישיבות והת"ת שהעמיד עד דרך ישראל סבא, כפי שיטתו הקדושה והברורה וע"כ היא השמחה האמיתית שנגילה ונשמחה בו, בו בתורתו בו ביראתו.

ע"כ כמה אנו צריכים לשמוח וליתן שבח והודי' להשי"ת על הצלת רבינו הקדוש וזה הוא שמחה נצחיות שזה מורה הלשון שמחה וכמו שמפרש הישמח משה ז"ל החילוק בין ששון לשמחה ששון יתפרש על שמחת ארעי וזמניות אבל שמחה יתפרש על שמחה נצחיות לכן בשמחתינו יכולים לומר זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, שהרי הוא שמחה נצחיות כיון שאנו שמחים בו בתורתו בו ביראתו שהוא הדריך אותנו והאיר אותנו ואת כל העולם כולו בשיטתו הקדושה והברורה למען לא ניפול ח"ו בדעות שוא וכזביות של המדינה ושלא יהי' לנו שום שייכות ונגיעה עמהם ולהתרחק מהם ומשמחתם, ששמחתם היא שמחת שקר והוללת שרואים את זה בחוש כעת שצריכים רחמי שמים להנצל כי מרשעים יצא רשע, ממילא לא יכול להיות שמחה אמיתית מהם רק שמחה של תורה הקדושה היא השמחה אמיתי ולא יותר, כמו שאמרנו שזה הוא מיעוט שרק זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, היא השמחה האמיתית ושמחה נצחיות שנגילה ונשמחה בו בתורתו בו ביראתו.

(כ"ק בעל עטרת יהושע זצ"ל גאב"ד ירושלים ת"ו)

שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם

סיפר אחד מאנ"ש בעיר בני ברק עובדה ששמע מפי בעל המעשה. שהיה לו בית חרושת באונגארין לעשיית נרות. ובכל ערב חנוכה היה סובב והולך לצדיקי הדור בערי אונגארן, גאליציע ורומעניא, והיה מביא להם מנחת ביכורים שמונה נרות משעוה שידליקו בהם בלילות חנוכה ויעמידו אותם לשמש להנרות

היה זה בתחילת ימי הזעם כאשר פרצה המלחמה הנוראה, וריח השריפות כבר נתנה אותותיה, אבל היהודי הלז מסר נפשו להביא הנרות להרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע לעיר פעסט והרה"ק מבעלזא בירך אותו בברכה ארוכה שלא כדרכו בקודש. משם נסע לרבינו הקוה"ט זי"ע לעיר סאטמאר.

ויהי כאשר נכנס לרבינו ובידיו הנרות על ימי החנוכה נעמד רבינו בהתרגשות ובירך אותו באותה ברכה ארוכה אשר שמע בפעסט מפי הרה"ק מבעלזא זי"ע ויהי לפלא.

היהודי הנ"ל עבר בשלום את ימי הזעם וניצל מתחת ציפרני הנאצים הרשעים וברכותם של הני צדיקי הדור התקיים במילואן. וממשיך לספר כי בשנת תשנ"ה הגיע אותו יהודי לירושלים להתברך מפי כ"ק הגה"צ גאב"ד ירושלים רמ"א פריינד זצ"ל. ויהי כאשר לקח הגאב"ד ז"ל את הקוויטל מידיו ענה ואמר לו בלה"ק: "וואס קומסטו צו מיר נאך א ברכה, דו האסט דאך צוויי צדיקים וואס באגלייטן דיר א גאנצן לעבן".

ניבא וידע מה ניבא

וכן סיפרה האשה החשובה מרת ר. רובינפעלד מהעיר צירין, שהיתה יחד עם רבינו במחנה בערגן בעלזן, שרבינו הבטיח לה בהבטחה גמורה שתצא לחפשי, ונעתיק לשונה מה שכתבה לזכרון בקונטרס "זכרונותי מהעבר":

לאחר משא ומתן ממושך, ושוחד עצום, שהאצים קבלו משוויץ, היו אלה מוכנים לשחרר את הקבוצה שלנו, לשווייץ. זו היתה הרכבת הראשונה במשלוח המפורסם של קסטנר, שחדר לבסוף להיסטוריה. היו שני משלוחים, בראשית נסעו 350 איש שהאצים בחרו, ונסעו ברכבת לכיוון שווייץ. יום אחד נקראנו כולנו ומפקד המחנה הקריא לנו מרשימה את שמות האנשים, לפי סדר אלף בית שעומדים לבצע את הנסיעה. הייתי בטוחה שלא אמצא בין המאושרים הללו. הייתי צריכה הרי לשמור על שני הילדים. מה יקרה ליצחק באב"ד בלעדי? לפתע שמעתי לקרוא בשמי.

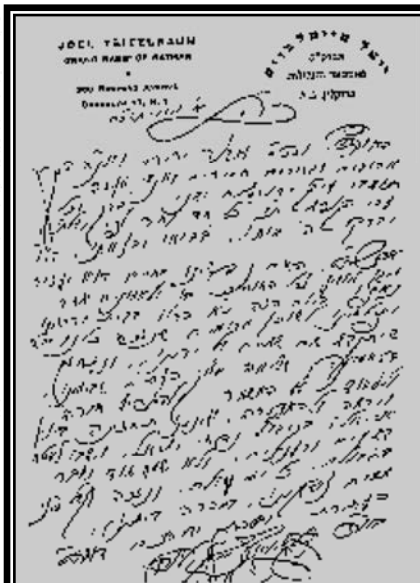
אנו שנבחרנו היינו צריכים לעמוד בצד אחד ואחר כך הודיעו, "מי שקרוב משפחה לפרוידיגר שיצא מהשורה". שמתי לב שכל הקרובים שלי זזו מעט הצידה דודי פנחס י. בלאו, בנות דודותיו שרייבר ואולמן. ואז נעמדתי גם אני לידם היינו בערך 10 בני אדם. המפקד צרח בקולי קולות: "אתם עשרה בני אדם תפנרו עוד היום בברגן בלזן". הוא רצה באיום זה להתנקם ממישהו, אבל אינני זוכרת את הפרטים.

באותו יום הבאתי לרבי שלש או ארבע פרוסות לחם, שנשארה ממנת החולים. "כבוד הרב, מחר כבר לא אוכל לזאבוני להביא לכבודו יותר לחם. האצי אומר שאנחנו נמות עוד היום "לא" ענה הרבי בצורה מוחלטת ביותר, "אף אחד לא ימות היום, ואת תסעי מחר". חשבתי בלבי, הרבי מבולבל לחלוטין. הלכתי נרגשת לרבנית ואמרתי לה: אוי מסכן, הוא אינו יודע מה שהוא אומר".

הרבנית נזפה בי ואמרה: "מה, הוא אינו יודע מה שהוא אומר? זה מה שאומרים אם הרבי אומר" הוא יודע היטב, את מה שהוא אומר". באמור לא היה לי כל מושג, מה משמעות של רבי, צדיק, וקדוש, ואלו נסים יכולים להתרחש בזכותם, בעזרת ה' יתברך.

בלילה דפקו על חלון הצריף שלנו, גם הפרוידיגרים היו אצלנו. הייתי בטוחה שעכשיו באים לקחת אותנו לגרדום. המפקח בא ואמר, רויזה פירסט (רובינפעלד בהיום): "ארזי את חפציך, והתיצבי מחר בבוקר בשעה שש במקום חלוקת הלחם. הייתי היחידה מהקבוצה שלנו, שהלכה עם המשלוח הזה, האחרונים הלכו מאוחר יותר. אחד לא זכה לחיות הוא נפטר. אני משוכנעת, שלא הייתי מסוגלת לשאת יותר את העינויים. הייתי בסוף כוחותי. בכן הייתי רק מספר חדשים בברגן בלזן. מאחרי שבועות עד אלול תש"ד.

בבוקר קבלנו בחלוקת הלחם יותר מאשר חלוקה רגילה. זה היה אמור להספיק לארבעת הימים, שבהם נהיה בנסיעה לשווייץ. לאוד זאת הלכתי מיד לרבי, בדי להפרד ממנו.

מכתב קודש

להסעודת ההודאה כ"א נסלו בארה"ק ת"ו

ב"ה א' וישב תשכ"ח

החוה"ש וכט"ס לכבוד ידידי ואנ"ש היקרים אהובים וברורים, חסידים ואנ"ש תושבי עיה"ק ירושלים ובני ברק וכל ערי הקודש ת"ו כל חד וחד לפום מעלתו, יברך ה' אותו בבואו ובצאתו הי"ו.

אדש"ט, השם נפשינו בחיים הוא יעזור וינן ויושיע לכל החוסים בו, ולאמונים אשר נאספו ביום כ"א נסליו בבית מדרשינו.

ותפלתינו לשוכן מרומים שנזכה כלנו יחד שיתקדש שם שמים על ידינו, ונתחזק בהאמונה שלימה בצוק העיתים שבימינו, ולעמוד על המשמר להגדיל תורה ולהאדירה, ועינינו תחזינה בבנין אריאל, בקיבוץ נדחי ישראל, וישבו לבטח דשנים ורעננים, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם, כל ימי עולם, ונזכה לקבל פני משיח צדקינו במהרה בימינו.

בעתירת וברכת ידידיכם דושה"ט באה"ר

הק' יואל טייטלבוים

דברים חוצבים להבות אש בענין הצלת מרן רביה"ק זי"ע

מאת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע

חול המועד פסח שנת תש"ל לפ"ק

... נאך דער מלחמה וועט עס איז געשען דאס גרויסע אומגליק פאר'ן כלל ישראל, און אזוי פיל גדולי תורה וואס זענען דעמאלס געווען, א טייל זענען אוועק בדרך כל הארץ, און דאס רוב האט דער רשע אומגעברענגט, - זענען מיר געבליבן אזוי ארעם, אז עס איז נאך קיינמאל נישט געווען אזוינס, און פונקט אין אזא צייט, איידן זענען געווען אין די לאגערן אויף צרות, איז געשען מעשה שטן הצליח, עס איז געגרינדעט געווארן די מדינה אין ארץ ישראל.

עס איז באמת טאקע געווען א געוואלדיגע סכנה, דאס וואס די צדיקים און א דור פריער האבן פאראויס געזען, איז מקויים געווארן אויף אזא אופן אז מען האט זיך דאס נארנישט געקענט פארשטעלן, וועל דאס געשעט אין א צייט פון גדולי התורה ערליכע איידן און רוב איידן יראים ושלמים זענען דא, וואלט עס נישט געווען אזא גרויסע סכנה, אבער פונקט האט זיך דאס אויפגעשטעלט אין אזא צייט וועל דאס כלל ישראל איז געווען אזוי בשפלות ברוחניות ובגשמיות בשפל המצב פונקט אין אזא צייט איש געשען אזא גרויסער נסיון, וואס דער שטן האט באקומען א כח אויפצושטעלן א מלוכה אין ארץ ישראל וועל איידן האן זיך דעקענט איינרעדן אז עס איז ח"ו עפעס א ישועה און עס וועט העלפן.

איז טאקע געווען דעמאלס א געוואלדיגער עת צרה היא ליעקב, אבער דעמאלס איז געשען דאס גרויסע נס, אזוי ווי דער חתם סופר ז"ל זאגט פשט אין דעם וואס מיר זאגן ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו, פרעגט ער, אז מ'זאגט ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, פאסט זיך דאס אויף דעם צו זאגן הוא יפתח לבנו בתורתו, ווייל אויף דעם וואס דער אויבערשטער האט אונז געגעבן א תורת אמת פאסט מתפלל צו זיין אז ער זאל עפענען אונזער הערצער בתורתו, וואס קומט אבער אריין דער וחיי עולם נטע בתוכנו אינצווישן.

זאגט דער חתם סופר ז"ל אזוי, ונתן לנו תורת אמת, דער אויבערשטער האט אונז טאקע געגעבן א תורת אמת, אבער מיר וויסן דאך וויפיל מאל איז שוין פארגעקומען אז מען האט משנה געווען די תורה און מען האט מגלה געווען בתורה פנים שלא כהלכה, און מ'האט אויף דעם געזאגט אז דאס איז דרך התורה, - וויל איז דער וואס קען זאגן וועלכעם עס איז די ריכטיגקייט פון דרך התורה, דאס זענען די צדיקים פונעם דור, וואס באלייבטן די אויגן פון איידן אז מ'זאל נישט אריינפאלן אין דרך השקר, איז דאך לפי זה נאך נישט געווען וואס דער אייבערשטער האט אונז געגעבן תורת אמת, וויל עס איז דאך דא און יעדן דור אזעלכע כופרים רשעים, וועלכע זענען מסלף דברי אלקים אמת, ר"ל, אויף דעם לויבן מיר דעם אויבערשטן, אז צו דעם וואס ער האט אונז געגעבן תורת אמת, האט ער אונז בכל דור ודור געגעבן צדיקים, וועלכע שטייען אויף דעם וואך, און זיי באלייבטן די אויגן פון די איידן, אז אין די תורת אמת זאל נישט אריינפאלן קיין שקר. פאר דעם זאגן מיר, ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת, אבער דאס וואלט נאך נישט גענוג געווען, נאר וחיי עולם נטע בתוכינו, ער האט אונז אנגעפלאנצט א צדיק יסוד עולם וואס ער פירט אונז, מיר זאלן קענען מקבל זיין און מיר זאלן קענען גיין אין דרך התורה, אין דעם תורת אמת וואס השי"ת האט אונז געגעבן.

יעצט אז עס קומט זיך צוזאמען איידן – בליעה"ר אלפים איידן – דארף מען דאנקען דעם בורא כל עולמים, שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, און וחיי עולם נטע בתוכנו וויל מיר קענען זיך נישט מעלה זיין על הדעת וויאזוי עס וואלט ח"ו אוסיגעזען אן דעם.

טאקע פאר עטליכע און צוואנציג יאר, וועל עס איז געשען דער נסיון אויפ'ן כלל ישראל, עס איז אופיגעשטאנען א מלכות אין ארץ ישראל, אין אזא מצב ודור שפל בגשמיות ורחניות ווי פריער געזאגט, און זיי האבן געהאט אזא אפאראט דעמאלס, - היינט איז שוין דער ראש הכופרים בזוי ומשוקץ, גארנישט מיט גארנישט, עס האט זיך ארויסגעשעטעלט וואס ער איז, אבער פאר צוואנציג יאר וועל עס וואלט נישט געווען דער צדיק אמת, דער זה לעומת זה עשה אלקים – פונקט ווי ביי בלעם הרשע איז געווען משה רבינו – וועל נישט דאס, וואלט זיך דער ראש הכופרים ערקלערט פאר משיח און עס וואלטן געווען זייער א סאך נביאי השקר וואס וואלטן עס אנגענומען.

אבער דער אייבערשטער האט אונז געהאלפן, אז מיר האבן געהאט די זכי' אז "וחיי עולם נטע בתוכנו", מיר האבן געהאט וועל עס זאל אונז דערלייכטן די אויגן, ער זאל אונש וועייזן דעם חילווק פון דרך התוהו צום דרך הישר ודרך התורה, ממילא אז איידן קומן זיך צוזאמען, דארף מען דאנקען דעם בורא כל עולמים פאר זיין גרויסן חסד אז ביים דעם גרויסן חשכות וואס עס איז געווען, האט ער אונז איבערגעלאזט דעם גרויסן אור.

איך האב געהערט אמאל פון פעטער זאל מאריך ימים זיין, פארוואס דער רבינו גרשום הייסט מאור הגולה, עס איז דאך געווען בימיו נאך גדולים פון די ראשונים וואס הייסן נישט מאור הגולה, האט ער געזאגט בדרך מליצה, אז רבינו גרשום האט דאך געמאכט א תקנה אז מ'טאר נישט נעמען קיין שתי נשים, און ער האט אויך געמאכט א גזירה אז מ'טאר נישט גט'ן בעל כרחך, זענען דאס געוואלדיגע גרויסע תקנות, וואס דער רבינו גרשום

האט מתקן געווען פאר'ן כלל ישראל, ווייל מיר ווייסן דאך אז אין כמה דורות טרעפט זיך ל"ע אז אידן גייען אוועק פון דרך התורה ר"ל, ממילא קען דאך ווערן א קטרוג אויף כלל ישראל, אז דער אייבערשטער זאל אונז ח"ו פארטוישן מיט אן אנדער פאלק, השי"ת איז אבער שומר משמרתה של תורה, איז אז דער רבינו גרשום האט מתקן געווען אז מ'טאר נישט נעמען קיין שתי נשים און מ'טאר נישט מגרש זיין בעל כרחה, און אז מיר זענען די אידן, וואס השי"ת האט אונז מקדש געווען, און מיר ווילן זיך נישט גט'ן פון השי"ת, איז נישט קיין מציאות אז דער בורא כל עולמים זאל דאס טוען, ווייל דער רבינו גרשום האט דאך דאס געזאסן, פאר דעם הייסט רבינו גרשום "מאור הגולה", ווייל ער האט דערלייכט די אידן אין גלות אז מיר זענען געבליבן מקושר צו הקב"ה.

איז אזוי, דער בורא כל עולמים האט זיך טאקע נישט געקענט אפשיידן פון כלל ישראל, דאס איז זיכער, ווייל דאס אז דאך א חרם דרבינו גרשום, און הקב"ה איז דאך שומר משמרתה של תורה, פון דער אנדערע זייט איז אבער נישט געווען קיין גאראנטי אז אידן זאלן זיך נישט וועלן אפקערן ח"ו פון הקב"ה, כאטש עס שטייט כי לא תשכח מפי זרעו, אבער מיר ווייסן דאך אז די בחירה איז דאך חפשי, - מיר ווייסן דאך אז דער ראש הכופרים, הערצל ימח שמו וזכרו, האט דאס געוואלט, דאס איז געווען זיין ציל אפצושיידן כלל ישראל און זיי אפקערן פון השי"ת, דאס איז געווען זיין גאנצער ציל און שיטה, און דאס וואלט טאקע ח"ו גרינג געקענט פאסירן ביי דער גרינדונג פון דער מדינה.

דער בורא כל עולמים האט אונז אבער געהאלפן, אז מיר האבן געהאט דעם מאור הגולה, וואס ער איז נישט בלויז דער מאור הגולה, נאר דער מאיר פון גאנצן כלל ישראל, וואו זיי זענען, דורך אים ווייסן מיר און מיר פילן זיך זיכער אין דער אמונה אין דער הייליגער תורה, און אין ביאת המשיח, און אין אלע יעודי הנביאים.

האבן מיר צו פארדאנקען דעם בורא כל עולמים, אויף דעם גרויסן חסד וואס ער האט אונז געטאן, אז ער האט אונז איבערגעלאזט דעם מאור הגולה, וואס האט אונז גלייך געווייזן דעם וועג וויאזוי מ'זאל זיך פירן, - היינט, נאך צוואנצג יאר וואס עס שטייט די מלוכה, זענען דא א סאך אידן וואס זענען שוין וואס פאר א גרויסן אומגליק עס האט געברענגט פאר כלל ישראל, מ'זעט עס יעדן טאג, אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, עס שטייען דארט צוויי מיליאן אידן אין א גענואלדיגע גרויסע סכנה בגשמיות, און אויך ברוחניות איז א פחד אז די ממשלה וועט וייטער עוקר זיין יעדן זיק פון דת ישראל – אבער דער מאור הגולה האט דאס גלייך געשריגן נאך פון גאנץ אנפאנג, ווען אנדערע האבן דאס נאך נישט פארשטאנען.

אויך פאר 10 יאר ווען ס'איז ארויסגעקומען דער ויואל משה, האט מען דעמאלם נאך נישט געקענט פארשטיין וואס דאס איז אזיינס, וואס מיט אזא מסירות נפש און וויטאג מ'זעט אין יעדע שורה און אין יעדן אות וואס ס'איז דארט געשריבן, היינט נאך צוואנציג יאר פון דער הקמת המדינה זעט מען וואס פאר א רוח הקודש עס ליגט אין דעם ספר.

עס איז באקאנט וואס דער צאנזער זיידע שרייבט אין א תשובה אין דברי חיים (יו"ד סימן ק"ה), עס איז געווען א שאלה אויף א מלמד וואס האט געזאגט אויפ'ן אור החיים הקדוש, אז עס איז נישט געשריבן מיט רוח הקודש, פרעגט מען אן צי דער מלמד איז אן אפיקורס, צי נישט, זאגט דער זיידע ז"ל אז ער איז אן אפיקורס גמור, ברענגט ער די גמרא פון בבא בתרא (י"ב ע"א) מיום שחרב בית המקדש אף על פי שניטלה נבואה מן הנביאים, לא נטלה מן החכמים, די גמרא ברענגט דארט כמה ראיות, מ'זעט אז צדיקים וחכמים, ערליכע אידן האבן רוח הקודש, זאגט דער זיידע ז"ל, מ'זאל נישט מיינען אז נאר אין די דורות הקודמים האט מען געהאט רוח הקודש, נאר שפעטער אויך.

ווי מיר ווייסן טאקע אז הופיעה רוח הקודש בבית המדרש, ווי דער ראב"ד זאגט דאס אליין אויף זיך, ביים רמב"ם איז אויך געווען רוח הקודש, ביים רא"ש אין אויך געווען רוח הקודש, ביים בעל שם טוב הקדוש, איז אויך געווען רוח הקודש, דער לובלינער איז אויך געווען א חוזה, און אזוי ווייטער, דער דברי חיים פירט דאס אויס, אז בימינו אין אונזערע טעג איז יעדער מחבר וואס איז מכוין לאמיתה של תורה, ער איז זיך מייגע בתורה מיט יראת שמים, ער איז מחבר א ספר, דאס איז רוח הקודש בימינו איז אויך דא רוח הקודש.

וואלטן מיר געקענט מיינען אז דאס וואס דער דברי חיים זאגט, אז אויך בימיו איז געווען רוח הקודש, איז אויך נאר בימיו, אבער דער אמת איז, אז מיר זענען רוח הקודש אויך בימינו, דער וואס קוקט אריין אין ספר ויואל משה זעט ממש ווי יעדעס ווארט איז רוח הקודש אינגאנצן, ווייל ווער עס קוקט אריין מיט אמת'ע אויגן, קען זען ווי ממש יעדעס ווארט איז רוח הקודש, זייט עס איז ארויסגעקומען דאס ספר איז שוין דא מער ווי צען יאר, און זייט דעמאלם איז שוין געשען פארשידענע שינויים, - זייט דעמאלם איז שוין אויך גרעסער דער כח פון די סטרא אחרא, זיי האבן אריינבאקומען די מערת המכפלה, כותל מערבי און קבר רחל, וואס מען זעט ערשט יעצט ווי די סטרא אחרא ווערט אלץ שטארקער און גרעסער.

מיר האפן נאר, אז דער ערליכער איד, דער צדיק פון דעם דור, וואס דאס איז דער פעטער זאל מאריך ימים זיין, וואס עס טוט אים אזוי ווייי און ער איז אזוי מתפלל אויפ'ן צער פון כלל ישראל, און ער בעט אז די מדינה זאל בטל ווערן אויף אזא אויפן אז עס זאל חלילה נישט שאדן פאר קיין שום אידן,עס זאל בטל ווערן נאר דורך השי"ת אליין, דורך די גאולה שלימה, אזוי ווי ער ברענגט אין די הקדמה, - די תפלות וועלן אוודאי נתקבל ווערן, און דער בורא כל עולמים וועט אונז העלפן, אז אזוי ווי מיר האבן געזען דעם גרויסן שפלות און עלבון התורה, וועלן מיר אויך די זכיה האבן צו זען טאקע דעם התרוממות פון כלל ישראל, און פון די תורה הקדושה, אין דער בורא כל עולמים וועט אונז העלפן אז מיר וועלן זוכה זיין צו גיין מיט'ן פעטער בראשינו אקעגן משיח צדקינו בב"א.

חלק מהוצאות הגליון
נתנדב
לעילוי נשמת

האה"ח

מרת שרה ביילא

בת הגה"צ ר' שלום יעקב שמחה

ברייטשטיין

ע"ה

נלב"ע כ' כסלו

ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י בנה

מוה"ר צבי עקיבה ברייטשטיין הי"ו

מנהל המוסדות ויו"ר הנהלת הקהילה
בבית שמש יצ"ו

ישא ברכה מאת ה' ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל טוב סלה

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

ערבית ליל שבת קודש (ב)

ביאור פסוקי ושמרו ◇ שמונה עשרה

ביאור פסוקי ושמרו

בשבת השי"ת בא להשרות שכינתו בתוכנו

"ושמרו בני ישראל את השבת כו' לדורות"ם" ודרשינן בש"ס לשון דירה, היינו שיכין דירה נאה לכבוד שבת ונר דלוק, וצריך ג"כ להכין דירתו, הוא מחשבתו ומוחו ולבו "לכבוד השבת" הוא שמא דקוב"ה, שישרה שכינתו בקרבו, כי ר"ת ב'ני י'שראל א'ת ה'שבת, אותיות ביא"ה, וביאה, אותיות ב"א י"ה, **שבשבת בא השי"ת לשרות על האדם, ולזה צריך להכין עצמו בכל מיני** קדושות.

(עבודת ישראל - פרקי אבות פ"ג מ"ד)

בשבת כתיב ושמרו כו' לעשות את השבת. פי' ושמרו לשון המתנה כמו אביו שמר את הדבר, **שצריך להיות השתוקקות האדם בימי המעשה להשבת, ועי"ז יש התקשרות ימי המעשה להשבת**, ועל ידי זה נתקן העשי' ג"כ.

(שפת אמת – פרשת כי תשא שנת תרמג)

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם

ושמרו – על האדם להמתין ולצפות במשך ימות החול לשבת, ולהכין **את** עצמו ליום זה (ושמרו מלשון ואביו שמר את הדבר), היינו שיש לקיים מצוות מתוך אמונה פשוטה שמלא כל הארץ כבודו. אז, כשיבוא יום השבת, יוכל לעשות את השבת באמת, שיראה וירגיש שהכל בטל במציאות נגדו יתברך והוא לבדו הוא, היה הוה ויהיה. לדורותם – **בכל שבוע ושבוע יש לנו שבת קדש, אך אין שבת אחת דומה לחברתה, ובכל שבת יש לראות ולהרגיש יותר את האמת, שהוא לבדו הוא ואפס זולתו.**

(מאמרי הרה"ק בעל התניא - פרשיות עמוד שעז)

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם, היינו **שבכל דור ודור מוטל על הצדיקי הדור להמשיך קדושת השבת אף על אנשים פחותי ערך** אשר הם עוסקים בעניני העולם הזה וטרודים במלאכתם כל ימי החול שאף הם יהגישו גם כן קדושת שבת.

(מאור ושמש - פרשת כי תשא בד"ה ונראה)

ביאור הפסוק לעשות השבת "לדרתם" חסר כתיב

בשבת כתיב 'לדרתם' חסר, כעין דירה, מכיון שקידש היום, דירתם של ישראל צריכה להיות בנר דולק ושולחן ערוך ומטה מוצעת, ודירתם מתוקנת כדירת חתן לקבל בו את הכלה, כי השבת היא כלה, ולעולם אין מכניסים אותה אלא בדירה מתוקנת לכבודה כפי הראוי לה בו', ולכן צריך היכר קדושה בבית, ולכן כתוב לדורותם בשבת ובציצית, שבהם יש היכר קדושה בדירתם.

(עפ"י הזוהר חדש פה.)

מי שעשה הכנה טובה לשבת יעלה עמו גם אחרים

'לדורותם' כבר פירשנו על עניני הכנת שבת בעבודת הבורא, **שזה שהכין עצמו יצף עמו אף אותם שלא הכינו לעצמם**, וזה 'לדורותם', היינו שיעלה עמו בני דורו.

(עבודת ישראל - פרקי אבות פ"ג מ"ד)

הנשמה היתירה מעולם האצילות, ולכן צריכה שמירה יתירה

ושמרו בני ישראל את השבת. **הנשמה היתירה הניתנת לכל יהודי ביום השבת באה מעולם האצילות**, עליו נאמר (תהלים ה, ה) לא יגורך רע. ומכיון שנשמה זו דרה עמנו ממש (לדורותם לשון דירה), **צריכה זהירות ושמירה יתירה ביום זה.**

(אור התורה, להתניא - שמות עמוד תתקסא)

לדרתם לדור בתוך השבת

לעשות את השבת לדרתם, 'לדרתם' לשון דירה, היינו שצריך האדם **לדור בתוך השבת שהשבת יקיפו מכל הצדדים, ושיכנס לתוכו בכל אשר לו, כמו שנכנס לדירה.**

(חידושי הרי"מ - פ' תשא)

לעשות את השבת לדורותם. איתא בשם חידושי הרי"ם, לעשות היינו 'מען זאל אריין טיהן דעם שבת אין זיך' ולהכנים את השבת לתוך עצמו], ועל ידי זה יהיה נשאר שמירת וקדושת השבת לדורותם, **שגם הדורות אחריו ישמרו השבת קודש.**

(קרני ראם - צנצנת המן עמוד סז)

'ביני ובין בני ישראל' יהיה סוד הדברים האמורים ולא ידעם אדם בעולם, והוא מאמרם ז"ל (ביצה טז.) שאמרו נשמה יתירה לא אודעינהו, כי אין חפץ לה' שידעו האומות סתרי א–ל חי וכו'.

(אור החיים הק' – פרשת כי תשא בד"ה ואומרו ביני)

בשב"ק צריך להיות דבוק בקדושה ורוחניות

ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם. השבת הוא אות על עוה"ב שלו דהיינו דביקות שלו בהש"ת. אדם שבש"ק כל מחשבותיו ועיניו בהקב"ה בתורה ובישראל הר"ז אות שהוא בן עוה"ב, כלומר דבוק בה'. משא"כ אם מפנה לבו בש"ק לעניני עוה"ז, הרי מרחיק הוא את עצמו מן הקדושה ומדביקות בה' שהיא עוה"ב.

(דברי שמואל, ילקוט השבת פרק ראשון אות צג)

ע"י שמירת שבת אנו יכולים לשנות הטבע לטובה

אות ברית היא לעולם. שבת ברית ואות עולם בין השם ובין ישראל. אמר הכתוב ושמרו בני ישראל את השבת וגו' ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם וגו', לומר כי **השבת אות על הישאר באומה דבר מה מן חקשר האלקי נקשר בה מה שאי אפשר להכחישו, שעל ידי חקשר החוא תשיג האומה הצלחה הנצחית לנפש והדבקות בשם עד שישנו חסידיה השומרים את השבת את הטבע, וזהו אות ברית.**

(ספר העיקרים - מאמר שני פרק י"א)

ביאור דרשת חז"ל 'כיון ששבת וי אבדה נפש'

שבת וינפש, כיון ששבת וי אבדה נפש. (ביצה טז.) והקשה שהיה צריך לומר זה הפסוק במוצ"ש, ולא בערב שבת. וגם למה מזמרין אותו בניגון נאה. וביאר, כי מי שהוא חולה לגמרי אינו מרגיש בשום כאב. כי אין לו אבר אחד בריא, שאותו אבר ירגיש את הכאב. אבל האדם הבריא, ואבר א' כואב לו, כל האיברים מרגישים בכאב האבר המיוחד וכדומה. והאדם כל ימות החול הוא חולה כל איברי נפשו, ואינו מרגיש כלל מטעם הנ"ל. **ובשבת שמתחיל קצת להתרפא אזי מרגיש בכאב גדול כובד חולי נפשו. וזהו כיון ששבת, שמרגיש קדושת שבת, וי אבדה נפש, שיודע ומרגיש מכאוביו וחליו. [ועולה ומשתוקק לשוב לקדושתו ית' וכמו שרמזו בר"ת שבת ש'ב ת'שוב].**

(אמרי פנחס,קאריץ - שער השבת אות כא)

שבת וינפש, ווי אבדה נפש (ביצה טז.). בשם הרבי מלובלין זצ"ל, כשבא שבת קודש הנפש אבדה את ה'וי' שהרגישה כל השבוע, ואמר **על כל פנים כשבא שב"ק צריך כל אחד לחשוב בעצמו מה עשה כל השבוע, ויצעק על נפשו וי אבדה הנפש.**

והוא אמר כך, כיון שבא השבת אזי יכול האדם לזכור שבכל השבוע היתה הנפש אבודה, כי בימות החול הוא טרוד ואינו זוכר כלל, וזה שאיתא בזוה"ק (ח"ג דף כט.) **צדיקים כולי שתא שבת, שלהם יש תמיד חשבון הנפש.**

(חשבה לטובה - פרשת כי תשא בד"ה וביום השביעי, ופרשת ראה בד"ה ראה אנכי)

שמונה עשרה

אמר עם הספר

בליל שבת לא יעשה כמו בחול, לחבק ידים ולסגור העינים (כמו שצריך להיות עפ"י סדר של דברים בתפילת ערבית דימוה"ח), ובשלמי חגיגה (דף קצד עמוד ד) בא באזהרה דהתיקון הוא אמר עם הספר, יעויין שם, ובלאו הכי כדי שלא יטעה ויתחיל של חול, והוא סימן לא טוב כו', **בעבור חששא זאת צריך לתפוס סידור תפילה בידו, כדי להתפלל בכל השלש תפילות של שבת.**

(כף החיים, פאלאגי - סימן כח אות ו)

אתה קדשת נגד שבת בראשית

מה שתקנו בשבת ג' ענייני תפלות 'אתה קדשת' 'ישמח משה' 'אתה אחד', וביו"ט לא תקנו אלא אחת 'אתה בחרתנו', מפני שאלו ג' תפלות תקנום כנגד ג' שבתות, **א) 'אתה קדשת' כנגד שבת בראשית, כמו שמוכח מתוכו. ב) 'ישמח משה' כנגד שבת של מתן תורה, דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה. ג) 'אתה אחד' כנגד שבת של עתיד.**

(טור - או"ח סי' רצב)

קיום העולם ומעמדו

אתה קדשת את יום השביעי לשמך תכלית מעשה שמים וארץ, וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים, וכן כתוב בתורתך ויכולו השמים והארץ וגו'. ז"ל טעם על מה שכל תענית מהארבע תעניתים החל בשבת נדחה, עפמ"ש אור החיים (פ' בראשית) כי העולם נברא להתקיים רק ששת ימים, ובשביתת שבת הקנה בו נפש המקיימו, וז"ש כי בו פי' באמצעות

שבת בשבתו
ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

גדול מעלת מנחה של עב שב"ק אשר בו מתעלין נשמות ישראל ומכניעין הסט"א

כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני אולי ישא פני, ז"ל ע"ד המוסר דהנה מנחה של ערב שבת היא שעת העלאת נשמות הקדושים ומכניע מקודם הסט"א ודינין המתערין בימי החול, ואח"ז זוכה אדם לקבל פני שבת, וזה שאמר יעקב **'אכפרה פניו'** היינו פנים טמא של הסט"א [**'במנחה ההולכת לפני'** היינו במנחה הקודמת לקדושת שבת], ואח"כ **'אולי ישא פני', ר"ל שאזכה שישא לי פנים ואזכה לקבל פני שבת.**

(רביד הזהב)

יום זה, שבת מכל מלאכתו, **כי באמצעות יום שבת משפיע בכללות העולמות רוח המקיימת עד ששת ימים. נמצא בכל דור ודור, לולי שבת היה העולם כלה ולא היה עוד זה היום, אך מכח ששומרים ומענגים שבת מקיימין העולם, על כן בדין הוא שידחה מפניו יום התענית למחרתו.** וז"ש אתה קדשת את יום השביעי לשמך תבלית מעשה שמים וארץ, תבלית של מעשה דייקא, ר"ל סיבה התכליתות המקיימו, וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים, ר"ל אפילו מימים וזמנים שהיה בו מה שהיה חורבן בית המקדש וכדומה וניתן להתענות, **אפילו הכי שבת מבורך ומקודש יותר עד שנדחה התענית למחרתו, הטעם כי וכן כתוב בתורתיך ויכולו השמים והארץ וגו', לולי שבת היו כלים ולא היה יום התענית בעולם, ועל כן בדין שידחה מפני שבת המקיים העולם.**

(ייטב פנים - יפה לעינים אות יא)

ע"י האמירה תתעורר השמחה בלב

'ישמחו במלכותך שומרי שבת' אומרים שלש פעמים בשמו"ע ביום השבת, כדי שע"י האמירה פעמים הרבה תתעורר שמחה גם בלב, כי הפה קולמוס הלב.

((הרה"ק בעל יסוד העבודה ז"ל, תורת אבות – שבת אות קכו)

פירוש נפלא על 'ישמחו במלכותך', לשמוח בקדושת שבת

'ישמחו במלכותך שומרי שבת', יש כתה שכל השבוע הם עובדים במלאכתם, וכשבא שבת קודש מחכים ליציאתו, כמו ואביו שמר את הדבר, ועוד יש כתה שהם **'קוראי עונג', אז סיקומט שבת מאכט מען א גוטין קוגיל**, ועוד מאכלים טובים, ואמנם יש עוד כתה **'עם מקדשי שביעי'**, היינו שהם מקדשים את השבת בתורה ועבודת השם, אעפ"י **ש'כלם ישבעו ויתענגו מטובך'**, כיון שכולם שומרים את השבת, מכל מקום **'ובשביעי רצית בו וקדשתו'**, הקב"ה רוצה בכתה זו שהם מקדשים את יום השביעי.

(ברכת אהרן - דברי ישראל דף קמה ע"א)

ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג וכו'. אמר הרה"ק ר"מ מקאברין זי"ע בשם המגיד ממעזריטש זצוק"ל **'ישמחו במלכותך שומרי שבת'** המחהלים ומצפים כל השבוע על שבת קודש, **'וקוראי עונג'** הנקראים אל העונג בביאת שבת קודש, הגם כי בכל השבוע לא ירגישו את השבת אך בבוא אתערותא דלעילא בשבת קודש אזי מרגישים קדושת שבת, **'עם מקדשי שביעי'** גם אפילו 'עם' היינו אנשים הפשוטים אף בבוא שבת קודש גם אז לא ירגישו שום עונג מקדושת שבת קודש אך **'מקדשי שביעי' בעשיית מלאכה ולענגו במאכל ומשתה מפני ציווי השי"ת, רבש"ע 'כולם ישבעו ויתענגו מטובך', יהי רצון שכולם ירגישו נועם קדושת שבת קודש וטוב הגנוז בה.**

(אור ישרים – דף קנו)

עם מקדשי שביעי כולם ישבעו ויתענגו מטובך. אין תענוג גדול יותר מהתקרבותו והתדבקותו של החלק בשרשו העיקרי, וע"כ אין תענוג כתענוג הדביקות של איש יהודי בו ית' כי חלק ה' עמו (דברים לב, ט). והעיקר שבכל מצוה וכן בש"ק הוא לעורר את גודל התענוג הזה, ואילו היה האדם זוכה לתענוג זה היה עומד תמיד בנסיון ולא היה נמשך אחרי תענוגים אסורים, אבל גם אם לא זכה זאל ער לכל הפחות זיך ציען דער צוא. ודבלל בזה, כי הנמשך אחר תענוגי עוה"ז אינו מרגיש תענוג רוחני, **וכל שממעט יותר מתענוגי עוה"ז מרגיש ומשיג יותר ויותר תענוגי שבת ומצות.**

(דברי שמואל, סלונים - שבת אות קכה)

ליל שב"ק עיקר השמחה בבית הכלה, ובבוקר אצל החתן, ובעת רעוא דרעוין שניהם יחד, וזה העיקר

נראה שבליל שבת אומרים **'וינוחו בה'** ככלה בבית אביה, שעיקר השמחה היא בבית אביה, ובשחרית בשבת אומרים **'בו'** ככלה בבית חמיה, שעיקר השמחה בבית החתן, ובמנחה אומרים **'בם'** שאחר זה שנים יחד עיקר.

(שיירי כנסת הגדולה - סי' רסח סק"א)

שבענו מטוביך

שבעינו מטובך, הגם כי בודאי הקב"ה עושה טובות בכל עת, כאמרינו ועל ניסך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת והבן, רק שאין אנו מרגישין בהם כמבואר במסכת שבת (דף יג:), ואם כן אף בהטובות שאנו מקבלין, מכל מקום הלא סומא אין לו שובע משום שאין רואה, וכמו ששמעתי לפרש בפסוק (במדבר יא, ו) בלתי אל המן עינינו, לכך אין לנו שביעה מהטובות. וזה בקשתינו **שבעינו מטובך, דהיינו שיהיה לנו ניסים גלוים, והיינו ושמחנו בישועתך, כי מי שאינו רואה אינו יודע לשמוח.**

(ישמח משה - פ' תשא)

שבת מסוגל ל'וטהר לבינו לעבדך באמת'

ומובן ממילא אשר בשבת קודש יכולין בנקל יותר להנצל מדם [מהחיצונים, ומפניות וגאות], כי כד עייל שבתא איהו אתייהדת ואתפרשת מכטורא אחרא, וכל דינין מתעברין מינה וכו', **וע"כ אנו מתפללין בכל שבת בשמ"ע וטהר לבנו לעבדך באמת. כי שבת הוא מסוגל לזה.**

(תפארת בנים, מונקאטש - פרשת בראשית בד"ה ויברך אלקים)

אופן תפילת 'וטהר לבינו'

וטהר לבנו לעבדך באמת, **יתפלל במחשבתו בשברון לב מאוד מקרות לבו להבורא יתברך שמו, שיטהר רעיונו ולבו בעבודתו הקדושה, שיהיה עבודתו רק לשמו הגדול.**

(יסוד ושורש העבודה - שער ח פרק ד)

המחשבה והחרגשה הנכונה בברכת 'מקדש השבת'

ובחתימת הברכה ברוך אתה ה' מקדש השבת, יכוין במחשבתו בזה הלשון: **אני נותן לך יתברך שמך שבח והודאה גדולה על המתנה הגדולה שנתת לנו עם קדוש, היא שבת קודש, ואף שיד שכלי קצרה מהשיג הטובה הגדולה, ומתנה מרובה זו עד תכליתה,** אני מאמין באמונה שלימה ואמיתית בדברי חז"ל במה שכתוב בגמרא הקדושה (שבת י:) אמר הקדוש ברוך הוא למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם עד כאן, **ויתן הודאה זו במחשבתו בשמחה עצומה.**

(יסוד ושורש העבודה - שער ח פרק ד)

הטעם שאין אומרים אתה חונן בשבת

איתא בירושלמי (ברכות פ"ה ה"ב) רבי אומר תמיהני האיך ביטלו חונן הדעת בשבת, אם אין דעה תפילה מניין ע"ש. כמו שמתפללים על טהרת הלב, וטהר לבנו. ונראה **כי שבת עצמה היא הדעת דכתיב** (שמות לד, יג) **לדעת כי אני ה' מקדשכם, ושבת קביעא וקיימא ואינה זקוקה להתעוררות שלנו.**

(אמרי הרי"מ – מע' שבת דף צב ע"א)

בשבת אנו מפנים לבינו רק לעניני הנשמה

וטהר לבנו לעבדך באמת ובאמונה. [היינו] תפילת זה היום, שהיא עבודה שלימה בזמן הפנאי, ושאין בה שום שאלה וזכרון מצרכי בני האדם שהם עניני הגוף. (ספר התמיד).

(אוצר פירושי הראשונים – תפלת ערבית של שבת עמוד 576)

הטעם שנתקנה בכל תפילה בשב"ק תפילה אחרת

ועל דרך זה נתקנה תפלות השבת [חלוקות זו מזו], **מה שאין כן בשאר תפלות של ימים טובים,** שבכניסתו נתקן אתה קדשת, והקדושה היא שהוא נבדל בענינו משאר הימים, והוא יום שביתה, רמז לשביתת הנפש בעולם המדע שכולו קדוש. והושק לאותו מעלה, **צריך שיקדש עצמו מן התאוות גשמיות ועולמיות, ושיהיה שמח מחלקו זה, כי כן שמח משה במתנת חלקו וקראו הש"י עבד נאמן,** דכתיב עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, ושמחה זו למה, לפי שיש בה תוספת רוה"ק מוסף בנפש, לכן מוסיפין תפילת מוסף, והעד הקרבן, וכאשר יזכה לזה, אז יתעלה להשיג אחדות הבורא בשלימות, כלשון הכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, וזהו אתה אחד ושמך אחד, **נמצא לפי זה שחלוק התפילות נתקן כדי שישוב האדם אל לבו ערב ובוקר וצהרים קדושתו ומעלתו** [של יום].

(אמרי שפר, לרבי יהודה במהר"מ חלאוה – סדר קידוש והבדלה עמוד מז)

ולא מנעו [מלומר בשבת] ברכות אמצעיות של שמונה עשרה כי אם מפני שהיא רחמים ותחנונים. והטעם, כי התפילה עבודה נכונה לכבוד הא"ל יתברך וצריך להזכיר בכל יום ענינא דיומא, **ובבא יום שבת ויום טוב צריך לחיות שמח ונעלז ולהודות לא"ל אשר נתן מנוחה לעמו ישראל שבתות ומועדים לשמחה, לא שיהיה יום תענית וזעקה ויגון. ולא יאמר בהם אלא הדברים הנאותים והמשמחים, ולהזכיר נפלאותיו אשר עשה עם אבותינו ולנו.**

(תשובות הרמב"ם - סי' קכח)

✧ טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים ✧

"ישמחו במלכותך, נישט מיט קיין קיין שאף און רינדער, נאר במלכותך נאר במלכותך"

פעם אחת בא משולח מארה"ק בערב שב"ק, והיה שבור ורצוץ מטירחא דאורחא, ובליל שבת קודש בשעת עריכת שולחנו הטהור (של הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע) היה שכוב על המיטה בחדר הסמוך למקום עריכת השולחן, וכשהגיעו בזמירות שב"ק בפנים ההיכל לזמר ולשורר 'ישמחו במלכותך', נתעורר המשולח ברשפי אש התלהבות מהרגש קדושת שבת, וקפץ מהמטה ונכנס לביהמ"ד עם הפוזמקאות והתחיל לרקד בקול חזק 'ישמחו במלכותך', וצעק "**ישמחו במלכותך' נישט מיט קיין ווייב און קינדער, נישט מיט קיין שאף און רינדער, נאר במלכותך, נאר במלכותך**". ויש אומרים מימרא זו בשם הרה"ק רבי אורי סטרעליסקער זללה"ה.

(אור ישרים עמ' ק"ע, תורת אבות, ועוד)

הועתק ללה"ק מספר "על נאולתינו" הי"ל ע"י נטרונא

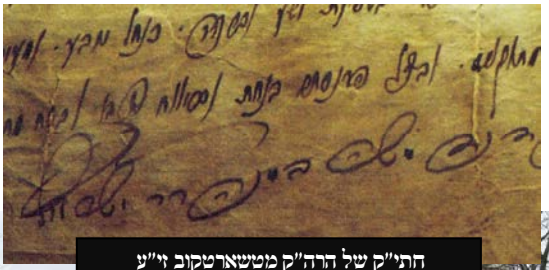
הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע

"למורת רוח כל ציוני..... ובתוכם גם אנוכי הכותב"

בשנת תר"ס לפ"ק יצא לאור ספר בשם "על הציונות" ע"י תומך ציוני דתי, שקיווה להכניס 'תיקונים' בתוך תנועת הציונות בתבעו שמנהיגי הציונות יתחשבו עם שומרי תורה ומצוות.

ובין היתר מתאונן על מכתבם של הגאוה"ק מטשארטקוב, באיאן, וסאדיגורא זצ"ל, שנתפשטו בקרב ישראל בדברים חוצבים נגד רעיון הציונות, וכה כותב:

"הן זה מקרוב יצא מכתב אדמו"ר הקדוש מליבאוויטש אל כל שלומי אמונה להתנגד אל הציונות בכח חזק ואדיר, כי מנהליה חותרים תחת אישיות הדת, אשר בכחו לעשות רושם נורא על אלפי רבבות ישראל לבלתי גשת אל הציונים, וכן האדמו"ר מטשארטקוב בגאליציען שליט"א [זי"ע] ואדמו"ר הקדוש מסאדיגורא, וכן מכמה גאונים וזקני הרבנים אשר קולם נשמע מקהל רב, הפיצי מכתבים מחרידי לב כאלה, לדאבון לב ולמורת רוח כל ציוני מפלגת האמונה ובתוכם גם אנוכי הכותב".

חתי"ק של הרה"ק מטשארטקוב זי"ע

קלקלו את הגאולה

גם בנו ממלא מקומו הגה"ק רבי ישראל טשארטקוב זצ"ל התבטא אודות הציונים, ומביאו הרב שמואל הלפרין ז"ל (ספר ביאורים לפירוש יעב"ץ על תהילים) **"שמעתי בעצמי מפיו קדשו ז"ל אצל שפת הים בטראוויע מינדע שנת תרפ"ח, דהרבה פעמים היה התעוררות הגאולה, אבל נתקלקלו בעוונות, עוד בזמן הבית היה התעוררות הגאולה, והגיעו אותו האיש הנוצרי וקלקלו, בשנת ת"ח היה התעוררות הגאולה אבל שבתי צבי קלקלו, וגם בימינו אלה היה התעוררות חזקה בשמים להביא את הגאולה, ובעווה"ר הגיעו הציונים וקלקלם, השי"ת ירחם עלינו".**

ציון הקדוש של הרה"ק מטשארטקוב זי"ע

הגה"ק מרן רבינו בעל הקדושת יו"ט זיעועבי"א

באותה תקופה של ראשית התייסדות הציונות היה הקדושת יו"ט זי"ע מראשי ומנהיגי הדור, וכשראה אז תחילת התפשטות הציונות נחרד עד למאוד בהכירו את הסכנה הנוראה שהכפירה יכולה להביא על כלל ישראל, הוציא חרב מנדנדה, והתייצב בראש מערכות ישראל ללחום נגד הכת הלזו, ולהרחיק את בני ישראל מהשתייכות אליהם, וכתב לכמה מקומות בבני ישראל שחלילה לא יתחברו אל הרעיון לא מיניה ולא מקצתיה.

המכתב החריף לווייטצען

באונגארן יצא לאור באותו זמן ירחון בשם "תל תלפיות" שנדפס בעיר ווייטצען, ושם נתפרסמו דברי תורה שונים ופלפולי ופסוקי הלכה מרבנים וחובבי תורה מכל העיירות מסביב.

בשנת תרנ"ח, שנתיים לאחר התייסדות רעיון הציונות, נדפס ע"י עורך הקובץ מאמר ארוך הנוגע לענין הציונות, בעין טובה, ומדבר מפעולות הציונים לקנות שדות בארץ ישראל וייסוד מדינה יהודית לפני ביאת המשיח, ובאמרותיו מסיק מסקנות, שבגלות דידן צריכים היהודים לעשות השתדלות בדרך הטבע כדי שיזכו לגאולה שלימה,

כשהקובץ הגיע אל רביה"ק בעל הקדושת יו"ט זי"ע, הכאיבו עד למאוד, וראה בזה דברי כפירה ומינות שאי אפשר לעבור על זה בשתיקה, ושלח מיד מכתב חריף אל הגאון רבי ישעי' זילבערשטיין זצ"ל אב"ד ווייטצען רב ומח"ס מעשה למלך, שהירחון היה תחת אחריותו, ועוררו על הדיבורים הנוראיים שנתפרסמו בה'תל תלפיות' והמכשול הגדול שהוא ליהדות.

התנצלות הקובץ 'תל תלפיות'

מכתבו של הגה"ק הקדושת יו"ט זי"ע השיג את מבוקשתו, ועורר סערה גדולה גם בגדלי ישראל האחרים לצאת בחריפות נגד קליפת הציונות, ובפעם ההוא נתקיים המאמר "מעז יצא מתוק", מכיוון שע"י המאמר גילוי הרבה מגדולי ישראל דעת תורתם הברורה.

העורך של תל תלפיות יצא בהתנצלות, וכה כותב: **"אמר העורך: מכתב זה ערוך אל הה"ג אב"ד נ"י [זצ"ל] הגיענו אחר הדפסת כל הנ"ל, ומי האיש אשר לא ישמע לקול קדוש אחד מדבר חוצב להבות אש המגלה לנו סוד כמוס צפון בלב עוזבי תורה אשר לא ידענו, וסוד ה' ליראיו, ושיחת חולין מפעוט כמונו בטלין ומבוטלין נגד כל הני רבותי האונים הי"ו [זצ"ל]"**, גם הגאון מווייטצען התחיל מאז לפרסם הרבה מאמרים, ובו הוא מבאר בברירות גודל המכשול והסכנה שהרעיון הציונות מביאה בכנפיה.

ציון הקדוש של מרן הקדושת יו"ט זי"ע

גם הגיעו ונתפרסמו מכתביהם של הגאונים האדירים בעל שבט סופר מפרעשבורג זצ"ל, הגאון בעל לבושי מרדכי ממאד זצ"ל, הגאון רבי אליעזר זוסמאן סופר זצ"ל ועוד הרבה רבנים היושבים על מדון שכתבו דעת תורתם נגד המאמר המלא בכפירה.

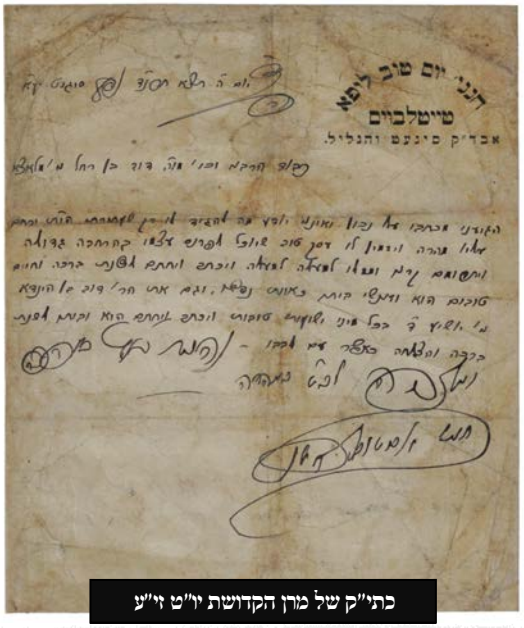
הפריע להופעת עיתונים הציוניים

ההיסטוריקער הידוע הרב יקותיאל יודא גרינוואלד ע"ה מתאר בספרו "טויזענט יאר אידיש לעבן אין אונגארן" את מלחמת החרמה שניהל הקדושת יו"ט נגד הציונים בסיגעט, וכה כותב:

"בסיגעט הופיעו ויצאו לאור כמה עיתונים לימי החול באידיש ובעברית, אמת, לא זמן לאריכות ימים וכו', הערש לייב גאטליב, הבדחן, ניסה את מזלו פעמיים אם העיתונים בעברית, וארבע פעמים עם האידיש'ע 'העברי' ו'השמש', שמות העיתונים בעברית, וכן האחרים 'פאלקס צייטונג', 'ציון', 'אהבת ציון', 'די ווארהייט', מן הענין לציין שמיד אחרי הקאנגרעס הציוני הראשון בבאזעל, הוציא גאטליב עיתון ציוני בסיגעט, אמת שציערו אותו ורדפו אותו, והזיקו לפרנסתו, ובסוף אסרו על בית הדפוס להדפיסו, נסע לווין וד"ר הערצל עזר לו להשיג אישורים בווין.

גאטליב המשיך לנסות את מזלו, אבל לחצי מתנגדיו היו חזקים ביותר, והוצרך לעזוב את עיתונו, ומאז חי והתפרנס מבדחנות וממשחקי קארטין, ובסוף ימיו נתהפך גאטליב לבעל תשובה והעביר את זמנו בתי מדרשים באמירת תהילים, ובעיתון הציוני המגיד מתאונן הבדחן הנ"ל על הרדיפות שנרדף ע"י הסיגעטער רב, שעצר את פעולותיו.

המשך יבוא אי"ה

כתי"ק של מרן הקדושת יו"ט זי"ע

פנימי תנ"כ"ג בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור אצל הגה"צ רבי לייבוש אייכנשטיין שליט"א

אב"ד בערטש בעיר מאנסי יע"א

יום ה' פרשת נח תשפ"ב לפ"ק

אב"ד בערטש שליט"א קידם פני רבינו שליט"א בברכה וד"ש בשלומו
אב"ד בערטש שליט"א הראה לרבינו שליט"א שם כמה כתבי ידות עתיקים יקרי ערך מאוצר גנזיו שקיבל בירושה

אב"ד בערטש: כ'האב געוואלט ווייזן פאר"ן מחותן,[1] דעם רבי'ן, כ'האב דא א כתב יד פון די תשובה אין השיב משה, תשובה ס'.

רבינו: די גרויסע תשובה, ס'איז זייער לאנג דארט.[2]

אב"ד בערטש: יא, דאם איז נאר דריי בלעטער פון די תשובה, א צוואנציגסטל פון די גאנצע תשובה.

און דאם האב איך געוואלט ווייזן דאם איז א כתב יד פון רבי'ן ז"ע, ס'איז געדרוקט אין דברי יואל, ער האט דאם געשיקט קיין קיוויאשד, דעמאלטם איז געווען די מעשה, ער איז געקומען אויף א חתונה פון אורשיווא, און ווען איז ער אריין געקומען צו די חתונה, האט מען געטאנצט בתערובות, ס'איז באקאנט די מעשה, אז ער האט מוחה געווען און איינער האט אים געוואלט שלאגן דארטן און דער רבי ז"ל איז ארוים געשפרינגען פון פעסטער. און דער איז אריין געשלעפט געווארן אין א מיחל, און ער איז צומאלן געווארן ר"ל.

אח"כ הראה כמה כתבי ידות יקרי ערך מזקינו הרה"ק רבי אייזיק"ל מזידיטשויב ז"ל, ומהנה"ק הבני יששכר ז"ל.

ואח"כ הראה אב"ד בערטש: און דאם האב איך שוין אמאל געשיקט צום רבי'ן, דאם איז א ספר (שו"ת רבי עקיבא איגר) וואם האט באלאנגט פאר'ן עצי חיים, איינער האט אים דאם געגעבן א מתנה, ס'שטייט דא אז דער עצי חיים איז געווען א מוהל...

רבינו קרא על דף השער: ער שרייבט דא "הספר הזה מנחה הוא נתונה להרב המאה"ג החריף ובקי מפורסם בנש"ק כש"ת מו"ה ר' חיים צבי טייטלבוים שליט"א מפה סיגוט יע"א, בעת שהיה בצל קורתי בכיבוד מוהל אצל בני אהרן, ב' לס' אחרי קדושים תרס"ג, הק' מרדכי דוד בן פריידא גאלדשטיין".

זעהט אוים אז דאם האט ער געגעבן פארן זיידן א מתנה דעמאלט'ס.

אב"ד בערטש: איך האב עם באקומען פון מיין שווער (הגה"צ רבי ישכר בעריש רובין ז"ל אדמו"ר מקערעספטיר, שהי' דר בבארא פארק, שחל"ח בחדש אלול תשס"א לפ"ק), אבער קודם שטייט דא אז ער איז געווען א מוהל.

רבינו: יא, כ'וויים אז ער איז געווען א מוהל.

אבער אינטערעסאנט, ער שרייבט נישט אז ער איז רב.

אב"ד בערטש: דאם איז נאך געווען פאר ווען ער איז געווען רב, ס'שטייט דאך דער זמן.

רבינו: יא, ס'שטייט דא תרס"ג, ס'איז א חידוש, ער איז שוין געווען מוהל פאר ווען ער איז געווען רב, דאם איז מיר א חידוש. איך האב געוואוסט אז ער איז געווארן א מוהל שפעטער.

אב"ד בערטש: זעהט אוים אז ער האט טאקע געיכול'ט, ער איז געווען א מומחה, ער איז נישט געווען קיין רבי'שער מוהל....

---

1 הגה"צ אב"ד בערטש שליט"א הוא חותנו של הגה"צ רבי יואל שליט"א, רב דביהמ"ד "בית ברוך" בקרית יואל יצ"ו, בן כ"ק רבינו שליט"א

2 והיא תשובה שהשיב הגה"ק היש"מ ז"ל להגה"ק רבי מענדל מלינסק ז"ל לגבי ילד שנולד ספק ממוזר, והרה"ק כותב עשרות נתיבים ועשרות עיקרים הנמשכים על דפים שלמים בתוכבי הספר, בבירורים עמוקים בהלכה זו.

רבינו: יא, ס׳שטייט דא אז דאם איז געווען אהרי קדושים תרס״ג, דער קדושת יו״ט האט נאך געלעבט.

אב״ד בערטש: דער איד האט געלערנט אין סיגוט, און ער האט באקומען דעם ספר פון איינעם בעפאר, אזוי שרייבט ער דא.

רבינו קרא שם מה שנכתב על הדף: ״הם׳ קבלתי מנחה מאת..... ביומא דהושענא רבה דהאי שתא תרנ״ה לפ״ק הק׳ מרדכי דוד גאלדשטיין בן פריידא הלומד בק״ק סיגוט״, לכאורה אלם בחור, און זעהט אויס אלם אינגערמאן האט ער עם אוועק געגעבן פארן זיידן.

אב״ד בערטש: דאם קומט פון מיין שווער׳ס פאטער (כ״ק הגה״צ רבי מאיר יוסף רובין ז״ל הי״ד האדמו״ר מקערעסטיר, חתנו וכ״מ של רבי אברהמעלע ז״ל בנו וכ״מ של הרה״ק רבי ישעי׳לע מקערעסטיר ז״ל), פון וואו דאם קומט אריבער פונעם עצי חיים אהין, האב איך נישט קיין אהנונג.

רבינו: יא, איך זעה דא דעם זיגל מיטן נאמען ״מאיר יוסף רבין – באדראג, קערעסטיר״.

אב״ד בערטש: ס׳שטייט עפעם דא ״קבלתי מ.....״ אבער ס׳שווער אויסצולייענען וואם ער שרייבט, פון ווי ער האט דאס.

רבינו: יא, איך זעה.

אבער וואם קומט אויס, אז נאך פאר וועלט דער זיידע ז״ל איז געווען א רב האט מען אים מכבד געווען צו זיין מוהל, דער ייטב לב איז געווען א מוהל, דער קדושת יו״ט איז נישט געווען, און דער זיידע ז״ל איז יא געווען. כ׳האב געוואוסט ביז היינט אז ער איז געווארן א מוהל וועלט ער איז געווארן רב, דא זעהט אויס ער איז שוין געווען פריער א מוהל.

אין שיקאגא האט געוואוינט א איד ר׳ ליפא טויב, וועלט דער פעטער ז״ל איז געווען אין שיקאגא (בשנת תשי״ב) איז ער איינגעשטאנען ביי דעם ר׳ ליפא טויב, אזוי האב איך געהערט, דער ר׳ ליפא טויב האט שוין געהייסן נאכ׳ן קדושת יו״ט, און ער איז געווען דאם ערשטע קינד ביי וועמען דער זיידע איז געווען מוהל, אזוי האב איך געהאט געהערט, אבער דא זעה איך אז ער איז שוין געווען מוהל פריער, דאם איז מיר א חידוש...

א׳ הנוכחים: ס׳איז געווען מוהל געלט, דער ספר?

רבינו: קען זיין ס׳איז געווען מוהל געלט.[3]

כ׳וועל אייך דערציילן, אין סיגוט איז געווען אזא חברת סנדקאות, ווייל אין סיגוט איז געווען אסאך ארימע לייט, און די חברת סנדקאות איז געווען אז וועלט ס׳האט זיך געמאכט א ברית אין שטאט, האט די חברת סנדקאות צוגעשטעלט דעם ברית, די סעודה, און אויך פאר די יולדת זאל עפעם האבן צו די שמחה, און זיי האבן געהאט די כיבודים, איינער איז געווען סנדק, און איינער איז געווען מוהל, דער מוהל כיבוד איז געווען צוטיילט, איינער איז געווען חיתוך, און איינער איז געווען פריעה, און איינער איז געווען מציצה.[4]

אב״ד בערטש: וואם האט מען געטוהן שבת וועלט מ׳קען נישט צוטיילן?

רבינו: צי שבת איז געווען צוטיילט, דאם וויים איך נישט, כ׳האב נישט געהערט.

אין שו״ע (יו״ד סי׳ רס״ו) שטייט דאך אז שבת טאר מען נישט צוטיילן (לב׳ מוהלים), און דער שאגת אריה (שו״ת סי׳ נ״ט) זאגט דאך אז ס׳איז אסור צו מכבד זיין צוויי אין שבת צוויישן חיתוך און פריעה, אבער מציצה איז אנדערש,[5] וועגן פיקוח נפש.

אבער געוואנטליך אזוי איז געווען, און דער זיידע איז אויך געווען א חבר אין דעם חברת סנדקאות. און אז ס׳איז געווען א ברית האט ער אויך באקומען א כיבוד פון די חברה סנדקאות, אמאל חיתוך, און אמאל פריעה, וויזוי ס׳איז געווען אינגעטיילט, וויי אזוי ס׳האט זיך אויסגעארבעט אזוי איז עם געווען.

א׳ הנוכחים: אפילו ער איז געווען רב?.

רבינו: אודאי, אפילו ער איז א גרויסער רבי געווען. דער זיידע איז געגאנגען מיט א שטריימל ביי יעדן ברית וואם ער

---

3 כ״ק רבינו בעל ברך משה ז״ל הי׳ רגיל להזכיר מ״ש בעצי חיים (פ׳ בלק) בשם הישמח משה (פ׳ עקב) דבשליח בשכר לא אמרינן מצוה בו יותר מבשליחו דהוי כעושה בעצמו עיי״ש דברים נחמדים.

4 עיין בש״ך (יו״ד סי׳ רס״ה סק״ד) שאם אחד מוהל ואחד פורע מברך הפורע, ויש שהביאו ראיה שמותר לכבד עם מצות מילה לשנים מהמדרש (מדרש רבה שיר השירים פרשה א פנ״ה) עשה לך חרבות צורים וגו׳ מי מלן, ר׳ ברכיה אמר משה היה מוהל, ואהרן פורע, ויהושע משקה, וי״א יהושע היה מוהל, ואהרן פורע, ומשה היה משקה, הה״ד (יהושע ה) בעת ההיא אמר ה׳ אל יהושע עשה לך חרבות צורים ושוב מול את בני ישראל שנית, ולמה שנית, מכאן שמלן בראשונה, מיד ויעש לו יהושע חרבות צורים וימל את בני ישראל.

5 עיין שו״ת שאגת אריה (סימן נ״ט) דאוסר באמת בשני מוהלים בשבת, משום מוטב לעבור בחילול אחד מלעבור בשני חילולי שבת, אבל במציצה דהוא משום פקוח נפש וקי״ל דפקוח נפש הותרה בשבת וכל ישראל מצווין במצוה זו שלא לעמוד על דם חברו, ושייך על כל ישראל החוב לפקח נפש איש מישראל, ולא על המוהל לבד ובכה״ג לא שייך למעט בחילול, דהרי אמרינן דהותרה, עיי״ש.

איז געווען סנדק אדער מוהל. ער איז געווען סנדק און מוהל צוזאמען אויך. אבער ער איז אויך געווען מוהל אליינם, און אויך סנדק אליינם.

אב"ד בערטש: וועז ער איז געווען מוהל אליינם איז ער אויך געגאנגען מיט א שטרייַמל?

רבינו: יא, ער איז אויך געגאנגען מיט א שטרייַמל.

*

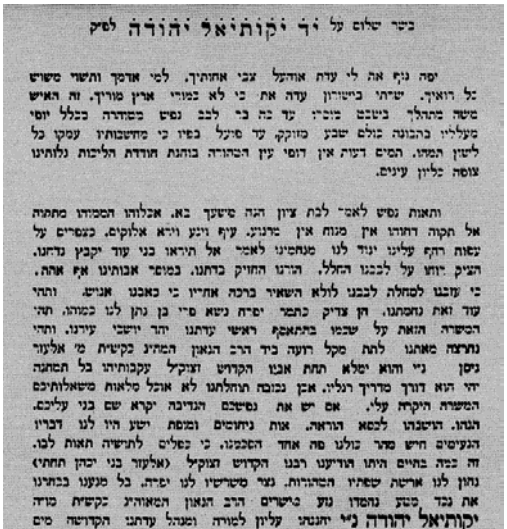
אב"ד בערטש: ווילאנג איז דער ייטב לב געווען רב אין אוהעל?

רבינו: בערך א פינעף–זעקס יאר, ער איז געווארן רב אין תר"א נאכ'ן הסתלקות פונעם ישמה משה, ביז תר"ו–תר"ז, עפעס דארט אין יענע תקופה, מ'האט אים אויסגעווײַזן.

שטייט אינעם כתב וועז זיי נעמען אים אויף, אז זיי נעמען אים אויף זעקס יאר, 'עד כלות שש שנים' אזוי שטייט, במילא אויב ס'איז תר"א ביז תר"ז איז זעקס יאר. כ'האב מורא אז זיי האבן אים נאך פארשיקט פריער... [6]

---

6 בס' אוצרות ייטב לב-מכתבי קודש, נעתק כתב הרבנות שניתן למרן הייטב לב כאשר עלה לשרת בק"ק אוהעל אחרי פטירת זקינו מרן הישמח משה ז"ל:

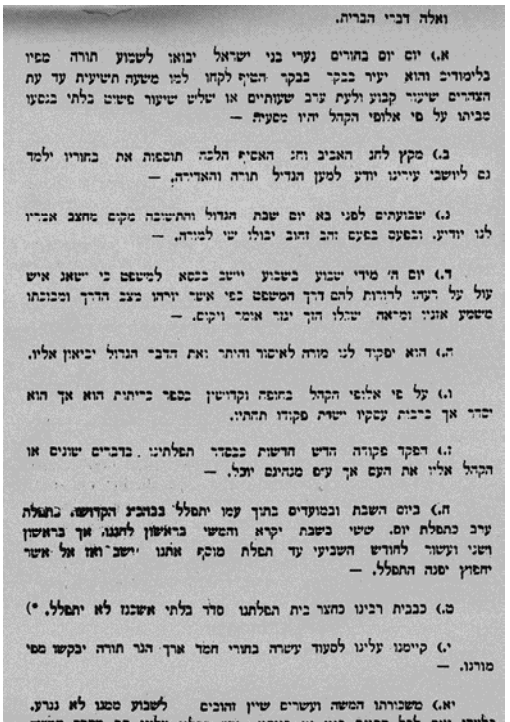
בשר שלום על יד יקותיאל יהודה נסיק

יסה נזיף את לי עדת אהובל צבי אחותיך. לכי אדמך ותשרי משוש על רואיך. ישיתי בישיזון עדה את כי לא במוזי ארץ מוריך. זה האיש משה מהלך בשבם בוכרי עד בה כי לבב נשם משחרה בכלל יומי מעלליו בהבונה בולם שבע כזוקק עד סיכל בציו כי מחשבותיו עמקו כל לשון המתו. המים דעות אין דוסי עין הבהורה בוהנת תוודת הליכות גלותינו צוסה בליון עינים.

ותאות נפש לאמ- לבת ציון הנה משכך בא. אבלותו הממדתו מחמיה אל תקוה דחדתו אין פגוה אין מרגיע. עיף ויגע ויריא אלוקים. כעפרים על עשות רחף עליעו יעוד לנו מנחמינו לאמר אל תיראו בני עוד יקבץ נדחנו. הציק יוחן על לבבנו הללל. הדרנו החזק בדחנו. במוסר אבותינו אף אהה. כי עמבו למחלה לבבנו לולא השאיר ברכה אחריו כי כאבנו אנוש. והוי עוד ואת נחמתנו. הן צדיק כתמר יפרח נשא סיי בן נתן לנו כמהו. תהי הכשירה הזאת על שבמו בתתעקף ראשי עדתנו יהר יושבי עירנו. והיי נוצרצה מאהבו להת מקל רועה ביד הרב הגאון המחיה נקשית מ' אלעזר ניסן ניי והוא ישלא תתת אבנו הקדוש ושוקיל עקבותיהו בל תשחנה יהי הוא דוגך מדריך הלוי. אבן נבוכה תוהלחנו לא אובל סלאות משאלותיכם המשרה היקרה עלי. אם יש את נפשכם הנדיבה יקרא שם בני עליכם. הנהו. הושבתו לבבא הוראה. אות ניחוחים ומפת ישע היו לנו דבריו הנעימים חיש מהר בולנו פה אחד הסכמנו. כי בפלים לתשיה תאות לבו. זה בבה בחיים היתו תודיענו רבנו הקדוש ושוקיל (אלעזר בני יהן תחתיי נתון לנו ארשת שפתיו המהוללות. נצר משרשיו לנו יצמח. כל מגעו בבחינו את נגד מטע נחמדו נע ניטרים הרב הגאון המאוחיי בקשית מוה יקותיאל יהודה ניי יהגהי עליון למוזה ומנהל עדתנו הקדושה מים עמוקים דברי פיהו חיוין אומן יהוה לבבנו. סלים לאלדיי על על לשוננו רוח מ' עליו הוא תעיר אורונו.

ולאחר י"ב סעיפים שהתנו עמו, הוסיפו עוד סעיף א' וז"ל: "איזט נאך שטעהענדע פינף פונקטען צו פארשטעהען נעמליך:, 1) הרב דארף בפני העמוד קיין מוסף דאוועננן - 2) אונטער קיינען פארוואנדט קיין קמיע צו געבען הן בחנם והן במעות - 3) ניעמאנדען קיין קוויטליך אויסצופאלגען - 4) בתוך הדרשה קיינען ניכט מקלל צו זיין או מבזה צו זיין הן בכלל הן בפרט - 5) ניכט לענגער צו דרשנן אלס איין אונד האלב שטונד. ע"י

שהתנו תנאים אלו גילו ראשי הקהילה את התנגדותם הגדולה לדרכי החסידות.

ואלה דברי הברית.

א.) יום יום בחורים נערי בני ישראל יבואו לשטוע תורה מפיו בליטודיב והוא יעיר בבקר בבקר השיף לקחו למי משנה תשיעית עד עת הצדרים שיעיר קבוע ולעת ערב שעותים או שלש שיעור שיעים בלתי בטפנו מביתו על פי אלופי הקהל יהיו מסעיה. —

ב.) מקץ לתג האביב וזה האציף הלכה תוכשות את בחוריו ילמד גם לישובי עיירנו יודע למען הגדיל תורה והאדירה. —

ג.) שבועתים לפני בא יום שבת הגדול ותשיבה מקום מחצב אבריו לנו יודיע. ובשבת בשבת הב וזאב יבולו שי לבוריה. —

ד.) יום ה' מידי שבוע בשבוע ייטב בכפא למשמש כי ישאג איש עול על העדה להודות להם דרך המשמש כפי אשר יורהו בעב הדרך ובבוכתו משמע אזניו ומיאה שבלו הוך יגיד אומר ויקום. —

ה.) הוא יסקיד לנו מורה לאישור והיתר את הדבר הגדול יביאון אליו.

ו.) כל זי אלופי הקהל בחוסה וקדושין בכפר בייתית הוא אך הוא יסדר אך בישות עסקיו ישרת סקודו תחתיו.

ז.) דסקר סקודה הדש הדשות בבפדר הפלתינו בדבריים שונים או הקהל אליו את העם אך עיש מנהיגים יוכל. —

ח.) ביום השבת ובמועדים בתוך עמו יתפלל בבתיב הקדוש, בתפלת ערב כתפלת יום. שיש בשבת יקרא והשני בראשון לתנוא, אך בראשון ושני ועשור לחודש השביעי עד תפלת מוסף אותנו ישב ואז אל אשר יתחון יסנה התפלל. —

ט.) כבבית רבינו כחצר בית התפלתנו סדר בלתי אשבנו לא יתפלל. *)

י.) קיימנו עלינו לסעוד עשרה בתורי חמר ארך הגר תורה יבקשו מפי פורנו. —

יא.) משכורתנו המשה ועשרים שיין והובים לשבוע מפנו לא נגרע. בלעדי זאת לכל החונת בניו או בנותיו יהי קבלנו עלינו תת מספר המשה מאות והובים שיין אמנם בכף המנות מרי רפאל קעסטענבוים עיה לקוסף הקהל יהי —

יב.) הבנשות בלתי מונבלות כמו רחיש עיס קרית יהיו ערכם. —

יג.) נתקבל אצלנו למזל טוב עד כלות שש שנים לרעות צאן עמו עת שמוע ישמע לדבריו הואת התעודים פה. ונם המבואדים בפנקס קרית אחד מהם לא יעדר כי בעבריו על אחת מהנה קץ למשרתו וחדלה משבותיו; יואל אלדי ויהי לנו למשיבית נפשנו. להנהותינו באורח פלולה ושלמו יסי גלותינו ביסיו ובכנו אס; — וואס אים 13 פונקם בזה הלשון אננעפהרם איזט נם המבואדים בפנקס קרוש איזט נאך שטעהענדע פינף פונקטען צו־ 8ע־ישטעהען נעמליך: 1 = הרב דארף בפני העמוד קיין מוסף דאוועננן 2 = אונטער קיינען פארוואנדט קיין קמיע צו נעבען הן בחנם והן במעות 3 = ניעמאנדען קיין קוויטליך אויסצופאלגען 4 = בתוך הדרשה קיינען ניכט מקלל צו זיין או מבזה צו זיין הן בכלל הן בפרט 5 = ניכט לענגער צו דרשנן אלס איין אונד האלב שטונד. *) ויא וועבענשליכע צאהלונג להרב הגאון אביד ני פאננם זיך אן פאן א' ראה דהאי שתא תריא. —

ובספר פאר וכבוד מובא שהתנו עמו ג"כ שלא יקבל אורחים על שבת, וגם בביהמ"ד ישב על מקום מושבו ולא ילך אנא ואנא, ולא יתן שלום לכל איש ולא שום התחברות עם כל איש עובר אורח וחסיד, אבל הוא באחד ומי ישיבנו ונהג עצמו כפי רגילתו, עי"ש עוד.

7 ויש לציין מכתב מהרה"ק המעגלי צדק מדעש אשר כתב לאחיו בענין הרבנות של מרן הייטב לב באוהעל, וז"ל במכתבו: ...ואחר תשעה באב נתקבל במוסכם כולם להרב אב"ד הרב מסטראפקאף (הוא מרן הייטב לב

ער האט אפאך געליטן דארט, מ'האט אים פראבירט שטארק צו באגרעניצן, ער האט נישט געשטארט דאוועננן פארן עמוד, און נישט דאוועננן עקסטער (במנין של חסידים נוסח ספרד כמנהג זקינו מרן הישמח משה ז"ל). [7]

אב"ד בערטש: דער שאמלויער רב (הגאון רבי שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל הי"ד אב"ד שאמלויא ומח"ס לחם שלמה בן רבי יעקב ז"ל חתן הקול ארי' זצ"ל) ביי די הסכמה פון קול ארי' ברענגט אז ער האט געהערט פונעם זיידן אז ווען דער ישמח משה איז נפטר געווארן איז געווארן דער ייטב לב רב, ער האט געפירט טיש, און ער האט געלערנט כתבי האר"י און דער קול ארי' פלעגט גיין צום טיש, אמאל איז געווען א אורח הגון רבי אייזיקל זידיטשויבער דארט אין איהעל איז ער אויך געקומען צום טיש צום ייטב לב, אזוי ברענגט ער דארט, און ער ברענגט אז שפעטער איז ער געפארן צו רבי אייזיקל זידיטשויבער. דער ייטב לב אליין איז געפארן צו אים.[8]

און דער קול ארי' איז אמאל געפארן קיין זידיטשויב, אזוי איז ער געווען דבוק אין צאנז, אבער אמאל איז ער געפארן, האט רבי אייזיקל זידיטשויבער אים געפרעגט צי ער גערעדט דעם שבת, צי ער האט דעמאלסט געקלערט אז ער וועט קומען צו אים....[9]

רבינו: הייסט דאס, אז רבי אייזיקל זידיטשויבער איז געווען ביים טיש פונעם ייטב לב אין אוהעל.

איך האב אמאל געהערט פונעם טאטן ז"ל ער האט דערציילט אזא מעשה, אז דער ייטב לב איז געפארן קיין זידיטשויב אויף שבת, און ער האט זיך נישט וואוסנדיג געמאכט פון אים גאנץ שבת, ס'איז אים געווען א חידוש, נאך שבת זאגט אים דער זידיטשויבער רבי, ס'וועט אייך זיין א חידוש, זאגט ער כ'וועל אייך דערציילן א מעשה, אלם יונגערמאן איז ער (רבי אייזיקל) ארום געפארן, און ער האט געהאט שוין די מקומות וואו ער איז אלם געפארן, און ער פלעגט צו קומען קיין אוהעל אויך, נאך בחייו פונעם ישמח משה, און ער האט געהאט א איד וואס ער איז ביי אים איינגעשטאנען, דער בעל אכסניא, האט געזעהן אויף רבי אייזיקל זידיטשויבער אז ער איז א בר הכי ווען ער איז געווען ביי אים, און ביז צו די סעודה האט זיך דער רבי אייזיקל צוגעגרייט מיט זיינע הכנות, מיט זיין עבודה, ער האט עוסק געווען אין זיינע ענינים, און דער בעל אכסניא האט אים געדולדעט אזוי, אפילו ער איז שפעט אריין געקומען צו די סעודה ביי אים, ער האט זיך געהאט זיינע זאכן, אבער ער האט אים אלעמאל מכבד געווען ער האט אים מחשיב געווען.

איינמאל איז רבי אייזיקל אנגעקומען קיין אוהעל, ער איז געפארן נאך געלט אזוי ווי תמיד, און ער איז איינגעשטאנען ביי דעם איד. זאגט אים דער איד, אנטשולדיגט חשוב'ער גאסט, דאס מאל קען מען נישט זיך אויפהאלטן, מ'מוז מאכן די סעודה פריער. פרעגט אים ר' אייזיקל, וואס איז געשעהן? זאגט אים דער בעל אכסניא, דעם רב'ס אייניקל [הייטב לב] איז געקומען, און דער רב [הישמח משה] האט אים מכבד געווען מיט א דרשה, און ער איז א גוטער מגיד, און איך וויל גיין הערן די דרשה, במילא מוז מען זיך אונטער יאגן. האב איך נישט געהאט קיין ברירה, און כ'האב געמוזט גיין צו די סעודה אומר ועושה. האב איך געהאט הקפדה אויף אייך, אז

ששימש מקודם ברבנות סטראפקוב), אמנם יען וזה ל"ג שנים בשבת נחמו דרש רבינו הקדוש זצוק"ל הדרשה ראשונה פ"ק, וזה נכדו גם כן נתקבל בזמן הזה ודרש בחריפות ומגידות, והעולם נהנים מאוד מדרשותיו, אמנם להיות כי רבים המתפרצים ורצו לבטל את המנין חסידים מחצר בית הכנסת שלא יתפלל הרב עם החסידים רק בבית הכנסת, אז אמר הרב נ"י ביום א' שבאופן זה אינו רוצה בשום אופן להיות רב פ"ק לבטל אשר יסד זקנו זצוק"ל, ואחרי שכל הקהלה גם החסידים הפצירו בו כי אם הוא לא יהיה רב כאן מי יבא אחר המלך אשר צוה רבינו הקדוש זצוק"ל ליקח מפרי בטנו, ותהיה העיר כצאן בלא רועה, וגם כ' לרימונאב וגם הרב דסאנץ הפציר בו מאוד מטעם הנ"ל, אז קבל עליו הרבנות, ומנין החסידים הוא בחצר השני, ועתה נסע הרב לבית, והנה קול רעש מהפוחזים והמוסרים שמסרו בפני הקומידאט על ה' ועל משיחו, השי"ת יהיה בעזרנו ויתמו חטאים מן הארץ, וכל האפיקורסים והמוסרים כרגע יאבדו, ויעשה עמנו נסים לטובה", עיי"ש באריכות.

8 עיי' בס' פאר יצחק (פי"ג אות ו') וז"ל: אמנם אם כי דחה רבינו מהרי"א זידיטשויב ז"ל את אורחיו ממנו כמעט בידים ממש, בכל זאת לתלמידי חכמים היה יחסו אחר לגמרי, כשבא אליו הרה"צ ר' זלמן לייב ט"ב זצ"ל מסיגוט (הגה"ק הייטב לב ז"ל) לפעם הראשונה וראה את קצורו בדבור עם הבאים להתפטר ממנו, חשב בלבו כי גם עמו יתנהג כן, אמר לו רבינו, כתוב אחד אומר והיה טרם יקראו ואני אענה, וכתוב אבתרי עוד הם מדברים ואני אשמע, קשיין אהדדי, אבל הענין הוא כן, מי שבא בבקשה עסקי עוה"ז על שור על חמור על שה ועל שלמה לאיש כזה עוד טרם יקרא ואני אענה, לא כן הדבר כשיבא אלי איש לדרוש אלהים כמו הרב מסיגוט, לו אני אומר, עוד הם מדברים ואני אשמע, ידבר עוד ועוד כחפץ לבו, ואני יש לי פנאי בשבילו לשמוע את דבריו, שהלו פניו של אותו צדיק, או נדברו יראי ה איש אל רעהו ויקשב וישמע, עכ"ל.

9 וז"ל הגה"צ משימלויא זצ"ל: ...וסיפר דכשהי' בבית הוותנו ז"ל באוהעלי ואחר פטירת הישי"מ קבלו לרב את נכדו הגאון הקדוש בעל ייטב לב

זי"ע, והי' הוא רגיל אצלו ולמדו ביחד כתבי האריז"ל, ובליל שב"ק הלך אא"ז אל שלחנו, והי' שם אורח הגון בנש"ק הרב הצדיק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, והי' עם זקיני ביחד בשלחן הייט"ל והיו מספרים זע"ז שונות תורה וחסידות, ואחר זמן רב נתעלה ונתגלה הרב הנ"ל ונעשה רבי גדול, והי' מפורסם בכל קצוי ארץ לאיש אלקי ופועל ישועות, וגם הגה"ק בעל ייט"ל נסע אליו מסיגעט, ואף שאא"ז הי' אז דבוק מאוד אל מרן הד"ח זי"ע, ולא זז ממנו לנסוע לרבי אחר, עכ"ז שכר לו עגלת צב ונסע על שב"ק לזידיטשוב, וכשבא לפניו שאל אותו הרב הקדוש בזה"ל: האט איהר דאס געקלערט דעמאלטס שמע"ב יבא אצלי.. עכ"ל....

וויל איר זאגט א דרשה, דארפט איר מיך שטערן מיין עבודה. כ׳האב אבער נישט געוואלט ס׳זאל אייך שאטן די הקפדה... איז מיט די עגמת נפש האט ער דאס ממתיק געווען. דאס איז געווען אסאך יארן שפעטער.

אב״ד בערטש: מיין טאטע האט מיך דערציילט, ער האט געהערט דער רבי זי״ע (רבינו הדברי יואל ז״ל) האט פארציילט, אמאל איז דער ייטב לב געווען אין זידיטשוב י״א תמוז אויף די יארצייט, און ס׳איז געווען נאכמיטאג א סעודה, ס׳איז געווען רבנים מיט רבי׳ס, און רבי אייזיקל זידיטשויבער איז נישט אריין געקומען צו די סעודה, און דער ייטב לב איז אוועק געפארן בקצת קפידא, היתכן ער האט אינגאנצן די רבנים און איז נישט אריין געקומען. זעהט אויס אז מ׳האט עס איבער דערציילט פאר רבי אייזיקל זידיטשויבער, האט ער אים געשיקט זאגן אז ביום שמת בו רבו פאסט ער, האט ער געטראכט אז קומען צו די סעודה און נישט עסן איז נישט בכבוד, במילא איז ער נישט אריין געקומען, אזוי האט ער זיך פארענטפערט פארן ייטב לב. אזוי האט דער רבי פארציילט פאר מיין טאטן.

רבינו: ווילט איר זאגן אז אפשר איז דאס געווען די מעשה? איך האב געהערט פון טאטן א מעשה מיט א שבת.

אב״ד בערטש: ניין, ס׳איז אן אנדערע מעשה.

רבינו: אזוי האב איך געהערט פון טאטן.

אב״ד בערטש: יא, דאס איז אן אנדערע מעשה.

רבינו: דער קול ארי׳ האט געגעסן קאסט און אוהעל ביי זיין שוועער, ער האט געהייסן רבי משה לייב גינצלער,[10] ער איז געווען אן עושר, ווען מען האט גערעדט דעם שידוך פונעם קול ארי׳ פאר דעם איד, איז ער זיך געקומען באראטן מיטן ישמח משה, אז מ׳טראגט אים אן דעם בחור פאר אן אייידם, און דער ישמח משה האט אים זייער צוגערעדט צום שידוך, עם איז טאקע געווארן דער שידוך, און דער ישמח משה האט נאך געלעבט ווען ער האט התונה געהאט. שפעטער ווען דער ישמח משה איז נפטר געווארן, און מ׳האט אויפגענומען דעם ייטב לב פאר רב אין אוהעל, איז דער קול ארי׳ געקומען צום ייטב לב, און ער האט דעמאלטס געשריבן א תשובה, א באקאנטע תשובה, ס׳איז געדרוקט אין קול ארי׳ (בשו״ת מסי׳ ה׳ עד סי׳ ט׳), א תשובה אויף ברכת המצות, ער האט עם אפגעשריבן אין א קונטרס האט ער עם אריין געטראגן צום ייטב לב ער זאל זעהן וואס ער האט געשריבן. איין נאכט האט זיך זיין שוועער ג׳חלומ׳ט ווי ער זעהט דעם ישמח משה, און דער ישמח משה זאגט אים, זעהסט, איך האב דיך גוט געראטן, דו זאלסט נעמען אברהם לייב מאדער פאר אן אייידם – ער האט אים אזוי גערופן, אינדערהיים האט מען יעדן גערופן מיט דעם נאמען פון וועלעכע שטעטל ער קומט, ער קומט פון מאדע – האט אים דער ישמח משה געזאגט איך בין געווען ביים ייטב לב, און איך האב געזעהן דעם קונטרס וואס דיין איידעם האט געשריבן, ער שרייבט וואוילע חידושים. דעם אנדערן טאג, איז דער שווער אריין געקומען פרעגן דעם קול ארי׳, וואס האסטו געשריבן, און ער זעהט אז זיין שווער וווייסט וואס ער האט געשריבן, ער האט זיך קיינמאל נישט געמישט אין זיין עסק, האט ער אים פארציילט, אז ער האט געזעהן דעם ישמח משה, און ער זאגט אים אזוי, אז ער האט אפגעשריבן א קונטרס, און עס איז געליגען ביים ייטב לב אין שטוב, און דער ישמח משה איז געקומען צום ייטב לב און שטוב, און ער האט עם געזעהן,

ביים קול ארי׳ איז געווען א שטארק חשיבות דער קונטרס, וויל עם האט א הסכמה פונעם ישמח משה, דער ישמח משה איז געקומען מעולם העליון צום ייטב לב אין שטוב, און ער האט דאס דארט געזעהן, ס׳איז געדרוקט אין תשובות קול ארי׳ א לאנגע תשובה.[11]

אב״ד בערטש: א הסכמה שוין לאחר פטירתו.

---

10 הגאון הקול ארי׳ ז״ל נשא בגיל י״ז את הרבנית ע״ה בת הנגיד החסיד רבי משה לייב גינצלער ז״ל מק״ק איהעל, ומגדולי תומכי ואוהדי מרן הגה״ק בעל ישמח משה ז״ל.

ועי׳ בספר תולדות קול ארי׳ (דף טו) שהגה״ק מרן הישמח משה ז״ל נתן לרבי משה לייב ז״ל קמיע עבור עכברים שהזיקו בבית מסחרו וכתב עליו ׳אני משה בן חנה משביע את שר השרצים שילכו מבית חנותו של ר׳ משה ליב ואל יזיקו לו׳ וכן היה שהלכו משם ולא נשאר שם אף אחד עיי״ש הסיפור.

11 עיין בס׳ תולדות קול ארי׳ באריכות, ובמפתחות לשו״ת קול ארי׳ סוף סי׳ ט׳ סיפור כל הענין.

אגב, עיין בס׳ תולדות קול ארי׳ שהגה״ק בעל קול אריה ז״ל היה מתלמידי מרן החת״ס זי״ע ביום חתונתו שהיה בסיון שנת תר״א בק״ק אויהעל, המסדר הקדושין הגה״ק הישמח משה זי״ע שהיה מרא דאתרא, והיה כמה שבועות לפני הסתלקותו לחיי עוה״ב, ובקבלת פנים שהיה לפני החופה היה מנהג המקום שהחתן היה דורש בדבר הלכה, ואמר הישמח משה להחתן הקול אריה שידרוש ויאמר דבר תורה וחידוש מרבו מרן החת״ס זי״ע, הקול אריה ז״ל לא היה מוכן לזה ולא ידע כי כן הוא המנהג לדרוש, אבל ברוב חריפותו מיד פתח ודרש וקישר דברי רבו זי״ע שהיו חרותים על לבו, וכשסיים אמר לו הישמח משה זכות החתם סופר יגן עליך שתיכנס לחופה בשעטומ״צ.

רבינו: יא, דער ישמח משה האט דאך שוין נישט געלעבט.

והמשיך רבינו בענין הנ"ל: רבי אייזיק'ל זידיטשויבער האט געדענקט ווער ס'האט אים א טובה געטוהן, ער האט געדענקט אלעס, ס'איז געווען א איד וואס האט נישט געהאט קיין קינדער, אפשר א צוואנציג יאר פון די חתונה אדער נאך אפשר מער, איז ער געפארן קיין זידיטשויב אז ער דארף א ישועה, איז ער אריין געקומען ער האט זיך גיזעגנט מיט א קוויטל, פרעגט אים דער רבי אייזיקל זידיטשויבער, געדענקט איר אז אמאל איז א יונגערמאן ביי אייך איינגעשטאנען, און ס'איז געווען ווינטער און ער האט נישט געהאט קיין געהערינג בגדים, און איר האט אים זייער געשוינט, האט איר אים געמאכט עפעס א פעלץ אן איר האט אים געגעבן שטיוול, געדענקט איר אזא מעשה? האט ער אים געזאגט דאס לשון פון די תפילה פון פתח אליהו 'לבושין תקנת לון דמניהו פרחין נשמתין לבני נשא', וועט איר געהאלפן ווערן מיט קינדער.

אב"ד בערטש: דער רבי זי"ע האט פארציילט פאר מיין טאטן א מעשה אז דער קדושת יו"ט איז געפארן פון טעטש אויף שבת קיין זידיטשויב, ס'איז געפארן חסידים פון דארט האבן זיי מיטגענומען דעם קדושת יו"ט.

רבינו: די מעשה איז געווען אזוי, א איד אין טעטש איז געווען א זידיטשויבער חסיד, האט ער אים מיטגענומען קיין זידיטשויב, אבער יענער איז געווען אויף א שבת, און נאך שבת איז ער אהיים געפארן, און דער קדושת יו"ט איז גיזעצן ביים טיש פרייטאג צונאכט'ס, און ס'איז אים זייער געפעלן דער טיש, האט ער געטראכט ביי זיך ס'וואלט גוט געווען ווען איך קען ווען בלייבן אויף נאך א שבת, אבער דער בעל בית דער וואס האט אים געברענגט פארט דאך אהיים, נו וואס קען מען טוהן?, ווען ס'איז געקומען צום בענטשן האט דער זידיטשויבער רבי געזאגט, איר בלייבט דאך דא אויף נאך א שבת, איר וועט בענטשן דעם קומענדיגן שבת.

אב"ד בערטש: א גאנצע וואך האט ער אים אריין גערופן.

רבינו: דאס איז געווען זונטאג, ער האט אים אריין גערופן און ער האט אים געפרעגט צי ער האט פארשטאנען די תורה, האט דער קדושת יו"ט געזאגט 'אין לי עסק בנסתרות', האט ער געזאגט היתכן, ס'איז א חלק פון די תורה, און מ'דארף עם קענען, האט אים רבי אייזיקל געזאגט איך וועל מיט אייך לערנען, האט ער געלערנט מיט אים דעם 'עץ חיים', האט דער קדושת יו"ט שפעטער געזאגט אז דאס איז ביי אים געווען ווי א סמיכה.

אב"ד בערטש: מיין טאטע האט דערציילט אז דער רבי זי"ע האט דערציילט אזוי, אז ער האט אים געזאגט אז ער זאל אריין קומען מארגן די זעלבע צייט, און ער האט אזוי יעדן טאג געלערנט מיט אים.

וכיבד את רבינו לברך על היין

והראה אב"ד בערטש לרבינו על הכוס ואמר: דאס האב איך אויך פון מיין שווער.

רבינו: דאס איז אויך פון רבי ישעי'לע קערעסטירער. איך זעה דא (חקוק על הכוס) אז תר"פ האט ער עס באקומען.

אב"ד בערטש: די ווייַן פלאש איז פון רבי ר' מאיר'ל פרעמישלאנער. מיין טאטע'ס מאמע איז געווען אן אייניקל.

רבינו: כ'זעה ס'שטייט אויפגעשריבן דערויף שבת קודש.

א' הנוכחים: ווי אזוי איז עס געבליבן נאך די קריג?

אב"ד בערטש: מ'איז געגאנגען אין געטא און דאס איז געבליבן אין שאנק, מ'האט באגראבן אלע גאלד און זילבער אין די ערד, און די גוים האבן אלעס אויסגעגראבן, און לפלא אז דאס איז געבליבן אין שאנק א גרויסער פלאש, און מ'איז צוריק געקומען האט מען עס געטראפן דארט ליגן.

רבינו: אינטערעסאנט, די באהאלטענע האט מען באגנב'עט, און דאס איז געבליבן אין שאנק.

אין סיגוט דארף אויך צו ליגן באגראבן חפצים, און מ'איז יעצט געווען אין סיגוט, מ'איז ארום געגאנגען מיט אזא כלי, מ'האט נישט געטראפן גארנישט, לכאורה ווייל מ'האט נישט געטראפן דאס ריכטיגע פלאץ וואו מ'האט עס באגראבן.

דער קלויזענבורגער רב האט אויך באגראבן זיינע זאכן, און מ'האט געמאכט אין קלויזענבורג אזא סוער סיסטעם, האבן זיי זיך אנגעשלאגן אין א בונקער, האט די רעגירונג געטראפן די חפצים.

אב"ד בערטש: אין צאנז האט מען אויך געטראפן עפעס עטליכע יאר צוריק.

רבינו: יא, מ'האט געטראפן אבער מ'וויסט נישט וועמענס, אבער דער קלויזענבורגער רב האט יא געטראפן זיינע חפצים, די ירושה חפצים וואס ער האט באקומען פון זיידן (הותנו בזיוו"ר בעל עצי חיים ז"ל).

אבער ער איז שוין נישט געווען געזונט, ער האט שוין נישט געקענט זאגן, וואס ס'איז און פון וועם.

וביקו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיין געזונט, א געזונטן ווינטער, א הצלחה'דיגן ווינטער, מיט אלעם גוטן.

וכיבד את רבינו בברכה על הפירות

אב"ד בערטש: דער רבי זאל טוען זיין וועלן מיר קענען נעמען שיריים, קיין טרויבן קען מען נישט געבן, דער רבי עסט דאך נישט קיין טרויבן, דאס איז במקום טרויבן.

דער חזקוני זאגט די וואך, ויטע כרם, זאגט רש"י, ער האט אריין געלייגט אין די תיבה א צוויייג פון גפנים און פון תאנים, זאגט ער פארוואס האט ער עס אריין געגנומען, זאגט ער דער אויבערשטער האט אים געהייסן נעמען מאכלים פאר אלע בהמות. האט ער אריין געגנומען א מאכל פיל (עלעפאנט) וואס דאס איז חבילי זמורות, האט ער פון דעם געהאט אנצוויען שפעטער, אזוי זאגט דער חזקוני.[12]

רבינו: ס'איז אינטערסאנט, דער פסוק רופט אן נח 'איש האדמה', ויחל נח איש האדמה, קודם איש צדיק תמים, און שפעטער איש האדמה.

נאר איך האב געקלערט, א מענטש ווערט דאך אנגערופן 'אדם', איז דא צוויי טעמים פארוואס, איינס, ווייל ער איז 'עפר מן האדמה', און איין טעם ווען 'אדמה לעליון'. איז אדמה קען זיין א לשון גנאי, און ס'קען זיין אדמה לעליון.[13]

ס'איז אינטערסאנט, דער אוהב ישראל זאגט אין פרשת בראשית, רש"י ברענגט דארט תדשא הארץ דשא, עין פרי עושה פרי, אז ס'זאל זיין עצו ופריו שוה, והארץ שינתה, די ערד האט משנה געווען, וואס איז דער פשט? די ערד האט א יצר הרע? פארוואס האט די ערד משנה געווען? זאגט דער אוהב ישראל א מורא'דיגע בחינה, די ערד האט געוואוסט אז ס'גייט באשאפן ווערן א מענטש, און אז ער וועט חוטא זיין וועט דאך עס זיין א געוואלדיגער פגם, האט די ערד בכוונה משנה געווען, כדי ס'זאל זיין א מליצה ישרה פאר א מענטש וואס וועט זינדיגן, אז מ'וועט זאגן, ער קומט דאך פון די ערד, און די ערד האט שוין משנה געווען, נו וואס פאר תביעה איז דא צו אים. אזוי זאגט דער אוהב ישראל.[14]

דער זיידע ז"ל אין קדושת יו"ט (לחג הסוכות) זאגט אז לויט דעם קומט אוים ווען מ'האט געזינדיגט דארף מען צוקומען צו די מליצה ישרה פון די ערד, און אז מ'טוט תשובה מאהבה דעמאלטם פעלט דאס דאך נישט אוים. זאגט ער סוכות 'באספכם את תבואת הארץ' תחוגו את חג ה', דעמאלטם דארף מען נישט צוקומען צו די ערד, סוכות איז תשובה מאהבה.[15]

איז דער פשט אזוי, דארט איז געווען נח איש האדמה, ער האט געדארפט צוקומען צו די מליצה ישרה פון די ערד. דאס הייסט אז שפעטער האט ער געדארפט צוקומען צו די מליצה ישרה פון די ערד, און בעפאר דעם איז ער געווען א איש צדיק.

אב"ד בערטש: אז נישט איז עם טאקע אזא אינטערסאנטער אויסדרוק, דער לשון איש האדמה.

רבינו: אדער קען זיין, דער דברי יחזקאל זאגט דאך, ביי יעקב איש תם זאגט רש"י כל מי שאינו יודע לרמות נקרא

---

12 וז"ל החזקוני: ויטע כרם - פרש"י הכניס עמו זמורות וייחורי תאנים. לפי שמתקלקלים במים יותר משאר אילנות. ד"א הקב"ה אמר לו מכל מאכל אשר יאכל וחבילי זמורות הן מאכל פילין. ד"א לפי שזרעים של שני אילנות אלו אינן נוהים לזרוע כשאר זרעים של שאר אילנות.

13 מן הענין לציין שכ"ק מרן רבינו בעל הברך משה זי"ע הי' דרכו לספר שביומא דהילולא של מרן הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע ביום כ"ה ניסן היה באצאנו עם זקינו הק' מראצפערט, ובר"ח אייר שלאחריו שלח ק"ז הרש"א ז"ל את נכדו מרן ז"ל להיות אצל דודו בעל הקדושת ציון ז"ל, וערך שם שולחנו לכבוד ראש חודש ומרו ברכו נפשו ואח"כ אמר דברי תורה על מזמור זה, ואחר החורבן הנורא נשרפו ונאבדו גם רוב רובו מהדברי תורה והדרשות שאמר הקדושת ציון במשך כל השנים, ובנו מ"מ כ"ק אדמו"ר מהר"ש מבאבוב ז"ל הטריח לקבץ את שארית תורותיו והדפיס ממנו את הספר הנפלא קדושת ציון.

אז מסר לו כ"ק מרן ז"ל את הד"ת שנשאר בזכרונו, ושמח בו, והדפיסו בהדברי תורה על ראש חודש, ותוכן הדברים הוא, דהנה השם 'אדם' יכולים לפרשו במדריגה גבוהה, בבחינת 'אדמה לעליון', ויכולים לפרשו במדריגה פחותה 'עפר מן האדמה', ולעתיד כשיהיה הזמן של תשלח רוחך ויבראון, כשישלח השי"ת רוח טהרה ממרום, אז ותחדש 'פני' אדמה, דתיבת פני יתפרש מלשון אופן, כמ"ש חז"ל ע' 'פנים' לתורה, וזהו שיתחדש הפשט בתיבת אדמה, שלא יקראו עוד האדם על שם עפר מן האדמה, אלא על שם אדמה לעליון, עכת"ד.

14 עי' בספה"ק אוהב ישראל (פ' בראשית) על הפסוק ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עושה פרי למינו, ופירש"י שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן, אלא ותוצא הארץ וגו' ועץ עושה פרי, ולא העץ פרי, לפיכך כשנתקלל אדם על עונו נפקדה גם היא על חטאה. בהעיר לב י"ל דהנה באמת הארץ לא חטאה כלל ואדרבה עשתה עבדות גדול ומסי"נ בזה, כי הארץ הוא סוד ארץ עליונה השכלית הסתכלה והבינה וראתה בריאת אלהים כל מעשה בראשית ועל כולם השליט את האדם, והכל בידי האדם ותלויין במעשיו אם ילך בדרך הטוב והישר, ואמרה הארץ כיון שהאדם קרוב לחטוא מחמת יצרו הרע, ואז יבא פגם גדול, הרי לא יועיל לו שום תיקון ותשובה ח"ו, אשר לזאת התחכמה ושינתה היא תחלה צייווי הבורא יתברך, כדי שאחר כך כשיחטא האדם ח"ו יהיה לו אמתלא נכונה, והוא מפני ששורש גופו הוא מן האדמה ששינתה מכבר רצון הבורא יתברך, ואם כן אין חטא האדם גדול כל כך, ונמצא שעשתה בזה עבדות גדולה ולשם שמים נתכוונה. וזה שפירש רשיי"ל לפיכך כשנתקלל אדם על חטאו נפקדה גם הארץ על חטאה, כדי להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל ולהקל מעל האדם עונש, מאחר שנלקח גופו מן האדמה אשר חטאה תחלה ונמשך האדם בטבעו אחר שורשו, עכ"ד.

15 ועיי' מ"ש בזה בדברי יואל פ' בלק מהדורא תנינא ובקו' חידו"ת של רביז"ל פ' בלק עמוד רצד ד"ה ובזה.

תם. באמת, יעקב האט דאך געקענט פאפן וועג ס׳האט אויסגעפעלט, וואם הייסט יעקב האט נישט געקענט, יעקב האט געוואוסט, ער האט זיך דאך אן עצה געגעבן מיט לבן׳ן. נאר ער זאגט אזוי, וועל ס׳קען נישט מרמה זיין דער איז נקרא תם, יעקב איז נישט געווען קיין ׳תם׳, ער איז געווען א ׳איש תם׳, ער איז געווען א בעל בית אויפן תם, געוואוסט וועג יא אוך וועג נישט, איש תם, אזוי שטייט אין דברי יחזקאל. ער איז נישט געווען קיין ׳תם׳, נאר ׳איש תם׳, ער האט שולט געווען אויף דעם.[16]

קומט אוים, איש האדמה, די גשמיות פון א מענטש וועלט דאך אנגערופן אדמה, נח איז געווען א ׳איש האדמה׳, ער האט שולט געווען אויפן גשמיות.

מ׳זעהט ראש השנה דערמאנט מען, ״וגם את נח באהבה זכרת״, מ׳זעהט עפעס מ׳דערמאנט אים אין די תפילה, מ׳דערמאנט דארט דעם זכות פון נח.

א׳ הנוכחים: הושענא רבא ביי די הושענות דערמאנט מען אויך דעם זכות פון נח.

רבינו: יא, ׳למען תמים בדורותיו, הנמלט ברוב צדקותיו, מצל משטף בבא מבול מים׳ דארט ביי די פיוטים צום סוף.

כ׳האב אמאל געזאגט, על כן זכרונו בא להרבות זרעו כעפרות תבל וצאצאיו כחול היום. ס׳איז געווען אמאל א מעשה, לעבן סיגוט איז געווען א דארף, און אידן האבן געהאט פרנסה, מ׳האט פארקויפט בראנפן, אזוי האבן אידן געמאכט פרנסה פון דעם, אידן האבן געמאכט בראנפן און גוים האבן געטרינקען, איז געווען דארט דער גלח וואם ס׳האט אים געהרט אז די אידן האבן פרנסה, האט ער ארויס געגעבן א באפעל אז מ׳טאר נישט טרונקען בראנפן, האבן די גוים אויפגעהערט צו טרונקען בראנפן, אז מ׳האט אויפגעהערט צו טרונקען איז די פרנסה אפגעשוואכט געווארן, און אידן פון די געגענט זענען געקומען צום זיידן ז״ל צום ייטב לב, האט דער זיידע דעמאלטם געזאגט, בורא נפשות רבות וחסרונן, גוים ווערן אנגערופן ׳נפשות׳, מ׳זעהט ביי עשו שטייט ואת כל ׳נפשות׳ ביתו, ביי יעקב שטייט שבעים ׳נפש׳. בורא ׳נפשות׳ רבות, דער אויבערשטער באשאפט אסאך גוים. ׳וחסרונן׳, און וואם זיי דארפן האבן. פארוואם האט דער אויבערשטער באשאפן אזויפיל גוים? על כל מה שבראת, פארוואם מ׳האט באשאפן אזויפיל גוים, איז נאר להחיות בהם ׳נפש׳ כל חי, כדי די אידן זאלן האבן פרנסה. אבער אז זיי ווילן נישט געבן פרנסה פאר די אידן פארוואם דארף מען אזויפיל גוים.

16 עי׳ בברך משה פ׳ תולדות (עמ׳ קל״ב ועמ׳ קל״ד) מה שפירש בזה.

האט אויסגעבראכן א מגיפה, א מחלה, ביי די גוים, מ׳איז קראנק געווארן, ס׳איז געווען געפערליך, בקיצור ס׳איז געווארן אן איבערקערעניש, איז געקומען א דאקטער, און דער האט געזאגט, אז ס׳טויג נישט, מ׳איז געווען געווואוינט צו טרינקען און מ׳האט אויפגעהערט צו טרינקען דאם האט געשאדט. בקיצור, מ׳האט צוריק אנגעהויבן צו טרינקען – און כ׳שטעל מיר פאר מיט אן הוספה אויך... – און ס׳איז צוריק געווארן פרנסה פאר אידישע קינדער.

אז ס׳קומט ראש השנה, על כן זכרונו בא לפניך להרבות זרעו כעפרות תבל, די בני נח, און אידן זאלן פון זיי מאכן פרנסה. וואם מ׳פארקויפט אין די גאנצע וועלט, היינט קען מען דאך זיצן דא און פארקויפן פאר די גאנצע וועלט, אלעם אז אידן זאלן האבן פרנסה.

אב״ד בערטש: דער עצי חיים האט אמאל געזעהן רבי ישעי׳לע?

רבינו: יא, פון טאטן ז״ל האב איך געהערט אז ער האט אויך געזעהן רבי ישעי׳לע, ער איז געווען אין באד אין סאבראנין מיטן זיידן, און ער האט געזעהן דעם זיידן גיין שפאצירן אינדרויסן מיט רבי ישעי׳לע, דעמאלטם האט ער אים געזעהן.[17]

אב״ד בערטש: דער טאטע האט אים אויך געזעהן אין קאשוי, אויפן וועג אהיים פון צאנז, איז ער געקומען מיט די באהן ביז קאשוי, דארט האט מען געגומען אן אויטא מ׳האט אויפגעהויבן מיט א בענקל און ארום געטראגן, און ער האט אזוי געשמייכלט צו יעדן איינעם...

מ׳זאגט נאך אז וועג מ׳האט געזאגט פארן בעלזער רב ז״ל רבי ישכר בער אז רבי ישעי׳לע איז נפטר געווארן, האט ער געפרעגט, צו וועמען וועלן די אונגארישע אידן פארן?.

רבינו: פון בעלזער רב זאגט מען נאך, אז ער האט געזאגט אז ער (רבי ישעי׳לע) האט די שליסל פון פרנסה.[18]

אב״ד בערטש: ס׳איז דא וואם זאגן עם נאך פון רבי מרדכי׳לע נאדבורנער, אבער עכ״פ צדיקים האבן אזוי געזאגט.

17 ויש לציין שבס׳ אגרא דצבי (על אגרא דפרקא רמז מ״ה אות ג) מהגה״צ מהרצ״ה מייזליש מווייצען ז״ל כותב בתו״ד שהיה נוכח בשנת תרפ״א בעת שהרה״ק העצי חיים נתכבד בסנדקאות אצל נכדו של הרה״ק מקערעסטיר, וכשהגיע העצי חיים גמר רבי ישעי׳לע לברך ברכהמ״ז על הסעודת ראש חודש שערך לאורחיו, ומיד ציוה להכין סעודה לכבוד האורח הגדול והוא סעד עוה״פ עמהם.

18 כ״ה בספר מופת הדור בשם ספר בתי אבות (דף קנ) משמו של הגה״צ רבי שרגא שמואל שניטצלער ז״ל אבד״ק טשאבע, ששמע זאת מפ״ק של הגה״ק מהרי״ד מבעלוא ז״ל כהי׳ בעיר ראצפערט בשנת תרע״ט.

ונפרד רבינו ממנו בברכה: א גוטע נאכט, זייט געזונט, מ'זאל מיר כסדר הערן בשורות טובות.

אב"ד בערטש: אמן, און א יישר כח פארן באזוך.

וקם הגה"צ אב"ד בערטש שליט"א ללוות את רבינו שליט"א

א' הנוכחים: וועלן דעם רביקס זון ר' יואל (הגה"צ רב דביהכ"ד בית ברוך שליט"א) איז א חתן געווארן דא ביים מחותן (הגה"צ אב"ד בערטש שליט"א) האט ר' יונה עסטרייכער (מנכבדי אנשי שלומינו בוממסב"ג ומגדולי נדבני ועסקני קהלתינו רבות בשנים) מיר געזאגט, אז ער האט א בילד ווי אזוי די צוויי מחותנים (רבינו שליט"א עם אב"ד בערטש שליט"א) ווארטן אינאיינעם אפ דעם רבינ'ן ז"ל ביי די שיף אויפן וועג אהיים פון ארץ ישראל, כ'האב עם געבעטן ביי אים און כ'האב עם למעשה נישט באקומען.

רבינו: יא אוודאי, איך וועל דיר דערציילן, אונז זענען מיר צוזאמען געפארן אין א קאר וועז דער פעטער ז"ל איז אהיים געקומען פון ארץ ישראל מיט די שיף, און מ'איז געשטאנען ביי די טיהר, איז געווען דארט ר' משה באניער"ס קאר (הרה"ח בנש"ק ר' משה טייטלבוים ז"ל בן הגה"צ ר' זלמן לייב טייטלבוים ז"ל מק"ק באניא, ונכד הגה"ק רבי אלי' בצלאל טייטלבוים ז"ל אבד"ק טעטש יצ"ו), ס'איז געווען א אלטער סטעישן וועגאן, און פון הינטן זעמיר אריין געקראכן.

אב"ד בערטש: ס'איז דארט געווען מער, ס'איז געווען פיהר יונגלעך, מיין ברודער ר' אהרן מאיר און דעם רביק'ס ברודער ר' ליפא, די פיהר זענען מיר געווען.

ס'איז געווען א שמועס דארטן אז מ'זאל אריבער גיין, ס'איז געווען אנגעגרייט אן אנדערע קאר.

רבינו: ס'איז געווען אנגעגרייט א שיינע קאר, דער פעטער ז"ל איז ארוים געקומען פון אן אנדערע טיהר, נישט פון וואו מ'האט געקלערט, ביים הויפט עמטליכע טיר דארט האט מען געווארט, און דער פעטער איז ארוים געקומען פון א זייטיגע טיהר, און וועז ער איז ארוים געקומען איז קיינער נישט דארט געווען, ער קומט ארוים אויף די גאס און שטייט אזוי, און זעהט נישט קיינעם, און ר' משה איז געשטאנען דארט מיט זיין קאר, א צובראכענע קאר, קוים קוים, א האלצערנע קאר, ס'האט געקראצט אזוי, ס'איז געווען לויז אלע חלקים, און ס'האט געשאקלט, און ער שטייט דארט, זאגט דער פעטער, אה, ר' משה איז דא, מ'קען דאך פארן מיט ר' משה'ס קאר, און דער פעטער איז אריין אין זיין קאר.

אב"ד בערטש: אונז זענען מיר אריין געשפרינגען אין די קאר, פון הינטן.

רבינו: יא, אונז זענען מיר אריין דארט און מ'איז געפארן, ביז דערווייל האט מען זיך אהנגעהויבן צו כאפן אז דער פעטער איז ארוים פון אן אנדערע טיהר, און ר' יונה איז געקומען צופארן מיט א קעדילעק (רכב יקר ערך, ששכר במיוחד כדי להביא את רביו"ל לוויליאמסבורג להקבלת פנים), און דער פעטער האט נישט געוואלט הערן פון טוישן צו די אנדערע קאר, ר' יונה האט פראבירט אהער פראבירט אהין, ס'האט גארנישט געניצט.

אב"ד בערטש: אונז האבן מיר געציטערט אז מ'וועט אריבער גיין צו א צווייטע קאר וועט מען נישט קענען מיטפארן, מ'וועט בלייבן אינדרויסן.

יעדער רב האט געקענט ארויף נעמען איין יונגל אויפ'ן די שיף.

רבינו: דער פעטער האט געהאלטן אינמיטן דאוענען, וועז אונז זעמיר ארויף אויף די שיף.

א' הנוכחים: דער רבי האט געשמועסט אויפן וועג אהיים קיין וויליאמסבורג?

רבינו: מ'האט עפעס גערעדט, אונז האמיר נישט געהערט, מיין טאטע (רבינו הברך משה ז"ל) איז געזעסן נעבן פעטער, און **אייער טאטע** (כ"ק הגה"צ רבי יצחק אייזיק אייכנשטיין ז"ל אבד"ק קיווויאשד) איז אויך געווען דארט אין די קאר, אפשר נאך איינער, יא דער מוזשאוי'ער רב (הגה"צ רבי מנחם מענדל רובין ז"ל חתן כ"ק הגה"צ רבי חיים מאיר יחיאל הורוויץ ז"ל אבד"ק ריינזשיוו חדב"ע מרן הקדושת יו"ט ז"ל) איז טאקע אויך געווען.

אב"ד בערטש: איך געדענק וועז מ'איז אנגעקומען אויף בעדפארד עוו. האט מען פון פענסטער געזעהן דעם עולם.

רבינו: יא, אן עולם האט אפגעווארט, ס'איז געווען דארט פאליציי, און מ'האט געזינגען וועז דער פעטער ז"ל איז אהנגעקומען. יעדער האט זיך געהידוש'ט, די פאליציי האט זיך געוואונדערט אז דער פעטער איז אריינגעקומען מיט אזא פשוטע קאר.

אלטע זכרונות די אלע זאכן, שוין מער ווי זעכציג יאר, תשי"ט איז דאס געווען.

פיין, כ'וויל נישט אזוי לאנג אויפהאלטן, א גוטע נאכט, מ'זאל זיך זעהן מתוך שמחה.

און כ'וויל טאקע געבן א גרוס פון די אייניקלך, ב"ה זיי זענען חשובע בחורים.

אב"ד בערטש: ר' יואל'ס קינדער?

רבינו: יא, ער האט ב"ה זייער פיינע קינדער.

אב"ד בערטש: ב"ה, דער אייבערשטער זאל העלפן ווייטער, זיי זאלן שטייגן און וואקסן, לתפארת האבות.

יישר כח, א גוטע נאכט.

וליווה את רבינו עד הרחוב ונפרדו לשלום ברוב ידידות

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

דינער השנתי לטובת מוסדותינו הק' בבארא פארק יע"א

מוצש"ק פרשת ויצא תשפ"ב לפ"ק

אונז געפינען מיר די וואך אין די סדרה, יעקב אבינו איז ארויס געגאנגען, ויצא יעקב מבאר שבע ויילך חרנה, די תורה פארציילט אונז וישכב במקום ההוא, ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

דער מדרש זאגט, דער חלום דאס איז געווען א נבואה, 'סלם' זאגט דער מדרש איז בגימטריא 'סיני', די בארג סיני איז מוצב ארצה, ויתיצבו בתחתית ההר, וראשו מגיע השמימה, זאגט דער מדרש, וההר בוער באש עד לב השמים, והנה מלאכי אלקים עולים, דאס איז משה עלה אל האלקים, ויורדים, איז וירד משה מן ההר.

לכאורה דער מדרש טייטשט אויס דעם גאנצן חלום, די גאנצע נבואה, אז יעקב אבינו האט געזעהן מעמד הנבחר, ער האט געזעהן מעמד הר סיני, וואספארא שייכות האט דאס דער מעמד פון מתן תורה אויפן בארג סיני, צו דעם מצב וואו יעקב אבינו איז געשטאנען, וועו ער איז ארויס געגאנגען פון בית אביו און ער איז געגאנגען קיין חרן.

קען זיין אזוי, די גמרא אין קידושין, זאגט די גמרא, שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מ'צאלט נישט קיין שכר מצוה אויף דער וועלט, מ'באצאלט נאר אויף יענער וועלט, דארטן באצאלט מען שכר מצוה, זאגט די גמרא פון וואנעט וויים אך אזוי, זאגט די גמרא, רבי יעקב מעשה חזא, וואס איז געווען די מעשה, הרי שאמר לו אביו, א טאטע האט געזאגט פארן קינד עלה לגג, גיי ארויף אויפן דאך, והבא לי גוזלות, און ברענג מיר פייגעלעך, דער קינד איז ארויף געגאנגען, קודם איז ער דאך מקיים כיבוד אב, און ער האט געברענגט פייגעלעך האט ער דאך מקיים געווען שילוח הקן, אויף ביידע מצוות שטייט אין פסוק א סגולה פון אריכות ימים, למען יאריכון ימיך, און דארט שטייט והארכת ימים. און ס'האט פאסירט אז ער האט מקיים געווען ביידע מצוות, ונפל ומת, און ס'האט פאסירט א גרויסע אומגליק מיט דעם איד, ער איז נעבעך געשטארבן, ער איז אראפ געפאלן און איז געהרג'עט געווארן, איז די קשיא, היכן אריכות ימיו של זה, די תורה זאגט למען יאריכון ימיך, און מ'זעהט עס נישט, אלא מאי איז א סימן אז ס'מיינט ליום שכולו טוב, מ'מיינט אויף יענע וועלט דארטן איז דא אריכות ימים, אויף דער וועלט צאלט מען נישט קיין שכר מצוה, אזוי פארציילט אונז די גמרא, אז רבי יעקב האט אזוי געזאגט.

הייבט די גמרא אן צו פרעגן, אפשר קען זיין, דילמא מהרהר בעבירה הוה, דער מענטש וועו ער איז געגאנגען דארט האט ער געטראכט פון אן עבירה, במילא איז ער נענש געווארן אויף די מחשבה, זאגט די גמרא, מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, אויף א מחשבה שטראפט מען נישט, פרעגט די גמרא, ודילמא מהרהר בעבודה זרה, און דארט שטראפט מען שוין אויף מחשבה אויך. זאגט די גמרא אזוי, אי סלקא דעתך אז שכר מצוה בהאי עלמא איכא, אמאי לא אגין מצוה ער זאל נישט נכשל ווערן אין עבודה זרה, אויב ס'איז דא שכר מצוה אויף דער וועלט דארף די מצוה מגין זיין אז ער זאל נישט צוקומען צו קיין מכשול, אלא מאי אז דו טראכסט אז ער איז נכשל גווארן מיט א מחשבת עבודה זרה, דאס אליינס איז א סימן אז מ'צאלט נישט קיין שכר מצוה אויף דער וועלט, אזוי זאגט די גמרא.

זעהט מען דא פון די גמרא זייער א טיפער רעיון, אז שכר מצוה בהאי עלמא ליכא איז טייטש אז די מצוה איז נישט מגין אז מ'זאל נישט נכשל ווערן אין א עבירה, קומט אויס אויב ס'איז יא דא שכר מצוה אויף דער וועלט, אויף די מצוות וואס מ'צאלט יא שכר מצוה אויף דער וועלט, איז די מצוה מגין אז מ'זאל נישט נכשל ווערן אין קיין עבירה. עס שטייט אין אלע ספרים אז שכר מצוה בהאי עלמא ליכא דאס איז נאר אויף א מצוה וואס מ'איז מחוייב צו טוהן, אבער אויף וואס מ'איז נישט מחוייב צו טוהן אויף דעם צאלט מען שכר מצוה אויף דער וועלט.

האב איך געקלערט אזוי, צו טוהן א מצוה מיט אן התלהבות און מיט א ברען, מיט א פלאם פייער, מ׳איז נישט מחוייב, מ׳איז יוצא ווען מ׳טוט א מצוה סתם, אז מ׳גייט צו קאלטערהייט און מ׳טוט א מצוה האט מען יוצא געווען די מצוה, אבער ווען א איד טוט א מצוה ווי א חסידישער איד טוט א מצוה, מיט א קאך, מיט א ברען, אויף דעם קאך אויף דעם ברען, אויף דעם צאלט מען שכר מצוה אויף דער וועלט, קומט אויס אזוי, אויב מ׳צאלט אויף דעם שכר מצוה אויף דער וועלט, דאס איז מגין אז מ׳זאל נישט נכשל ווערן אין קיין עבירה, אז מ׳טוט א מצוה סתם אזוי, יא מ׳קען זיין א וואילער איד, מ׳איז מקיים לויטן שולחן ערוך האט מען מקיים געווען די מצוה, אבער דאס זאל מציל זיין פון אן עבירה, דאס נישט. טאמער טוט מען א מצוה ווי א חסידישער איד, מיט א קאך און מיט א ברען, מ׳ברענט ווען מ׳איז מקיים א מצוה, אויף דעם צאלט מען שכר אויף דער וועלט, און דאס איז מגין מ׳זאל נישט נכשל ווערן אין קיין עבירה.

שטייט אין נועם אלימלך פרשת שלח, זאגט דער נועם אלימלך, אויף וואס דער אויבערשטער האט געגעבן די תורה באש, די גמרא זאגט די תורה האט מען געגעבן באש, פארוואס האט מען געגעבן די תורה באש, זאגט דער היליגער רבי ר׳ אלימלך, אז דער אויבערשטער האט געגעבן די תורה באש צו ווייזן אז מ׳דארף מקיים זיין א מצוה מיט א פייער, מיט א ברען דארף מען מקיים זיין א מצוה, אזוי דארפן אידן מקיים זיין א מצוה, דערפאר האט דער אויבערשטער געגעבן די תורה באש.

יעקב אבינו איז ארויס געגאנגען פון בית אביו, ער איז געזעצן ביז יעצט דארט בבית אביו, ער איז געזעצן על התורה ועל העבודה, ער האט נישט געהאט קיין נסיונות, ער איז געזעצן און געדינט דעם אויבערשטן. דא אז יעקב אבינו גייט ארויס פון חרן צו בית לבן, א מקום פון אנשי רשע, יעקב אבינו איז געווען אביסל דערשראקן, ווער ווייסט צי ער וועט קענען עומד זיין אין די נסיונות, די טאג טעגליכע נסיונות וואס ער וועט מיטמאכן אין א פרעמדן מקום, ווער ווייסט צי ער וועט קענען עומד זיין, איי ער האט דאך עוסק געווען בתורה און מקיים געווען מצוות, די מצוות דארפן דאך מגין זיין אז ער זאל נישט נכשל ווערן אין קיין עבירה, ער האט אבער געוואוסט אז שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מ׳גיט נישט קיין שכר מצוה, במילא האט ער נישט קיין הגנה, וואס איז זיין שוץ אז ער זאך נישט נכשל ווערן אין קיין עבירה, ויחלום, האט ער געחלומ׳ט, והנה סלם מוצב ארצה, האט ער געזעהן דאס איז די בארג סיני, ויתיצבו בתחתית ההר, וראשו מגיע השמימה, ווי דער מדרש זאגט, אז ס׳איז געווען בוער באש עד לב השמים, ס׳האט געברענט א פייער, דער אויבערשטער האט געגעבן די תורה מיט א פלאם פייער, אראפ צו לערנען, אזוי דארף א איד מקיים זיין א מצוה מיט א פלאם פייער, אזוי האט יעקב אבינו געוואוסט, אז כ׳וועל מקיים זיין מצוות מיט א ברען מיט אן התלהבות אויף דעם איז דא שכר אויף דער וועלט, און אז ס׳איז דא שכר אויף דער וועלט, דאס וועט מיר מגין זיין אז איך זאל נישט נכשל ווערן אין קיין עבירה, ווען כ׳וועל זיין בבית לבן, וואו איך וועל זיך דרייען וועל איך קענען אויסהאלטן און בלייבן אן ערליכער איד.

כ׳האב געקלערט צו זאגן די וועדטער דא, אונז לעבן מיר אין אמעריקא, אונז לעבן מיר אין א וועלט, אמעריקא האט זיך גארנישט וואס צו שעמען פאר לבן׳ס חברותא און די אנשי מקומו ווי אזוי עס האט אויסגעזעהן בימיו אין חרן, ס׳איז גארנישט בעסער, מ׳קען זאגן אז ס׳איז נאך פיל פיל ארגער ווי ס׳איז געווען אין חרן. יעדער איד קומט קיין חרן, יעדער איד דרייט זיך ארום, מ׳דארף ארויס גיין, מ׳גייט ארויס פון ביהמ״ד, מ׳דרייט זיך אויף די אמעריקאנער גאסן, מ׳דארף האבן א געוואלדיגע סייעתא דשמיא, מ׳זאל נישט נכשל ווערן, מ׳זאל זיך קענען האלטן ערליך, יעקב אבינו האט געזאגט מאין יבוא עזרי, פון וואו וועל איך האבן הילף איך זאל קענען עומד זיין בנסיון, ביז ער האט געזעהן דעם חלום אז די תורה ניתנה באש, ער האט געזעהן והחר בוער באש עד לב השמים, א פלאם פייער, אזוי האט דער אויבערשטער געגעבן די תורה, מיט דעם קענען מיר אונז עומד זיין בנסיון, אונז קענען מיר אזוי עומד זיין בנסיון, נאר מיט דעם אז מ׳וייסט אז מ׳איז מקיים א מצוה באש, מיט א פלאם פייער.

דאס זאג איך דא, מ׳לעבט אין אמעריקא, דער יצר הרע איז איבעראל, איך וואוין אין קרית יואל, און איך קען אייך זאגן אז ס׳איז דא א יצר הרע הונדערט פראצענט, ער האט גארנישט איבער געהיפט קרית יואל, און אזוי איז איבעראל, אז מ׳גייט אין אלע אידישע געגנטער אין וויליאמסבורג אין בארא פארק, און מ׳מאכט מיט, אידן מאכן מיט נסיונות איבעראל, ווי אזוי קען מען האבן אן הגנה ס׳זאל באשיצן אויף איד ער זאל קענען בלייבן ערליך, ער זאל בלייבן ערליך, זיין בני בית זאל זיין ערליך, זיינע קינדער זיינע אייניקלעך, נאר מיט דעם אז מ׳וועט מקיים זיין א מצוה מיט א פלאם פייער, קאכן אין א מצוה, מ׳קומט אין ביהמ״ד און מ׳דאוונט, זעצט מען זיך נישט אראפ אזוי סתם אזוי, דער חזן זאל זינגען, דאס גאנצע ביהמ״ד דאוונט מיט א פלאם און מיט א ברען, אויפן קול, מ׳הערט א דאוונען, דאס קול, עס קאכט דאס ביהמ״ד. מ׳איז מקיים א מצוה, מ׳לערנט אויפן קול, מ׳לערנט מ׳איז מקיים אלע תרי״ג מצוות, עס קומט פסח מ׳דארף גיין באקן מצות, מ׳דארף קויפן אן אתרוג, מ׳דארף צינדן חנוכה ליכט, יעדער מצוה וואס א איד טוט, מ׳קאכט און מ׳ברענט אין מצוה, די קאך - אויף דעם איז דא שכר, לכבוד דעם איז צו האפן אז מ׳וועט זיין אליינס ערליך און מ׳וועט האבן ערליכע קינדער.

במילא וויל איך זאגן, כ׳רעד דא צום היימישן עולם, מ׳לעבט אין בארא פארק, ס׳איז זייער א גרויסע שטאט, מ׳גייט דאוועגען אין פארשידענע מקומות, אין פארשידענע בתי מדרשים, איבעראל דאוועגט מען, מ׳בלאזט איבעראל שופר, איבעראל זאגט מען הלל, אבער חסידישע אידן דארפן זיך האלטן צו אונזערע היימישע בתי מדרשים, אונז דאוועגען מיר אין א חסידישער ביהמ״ד מיט א חסידישער ברען, דאס דארף מען זעהן אז עס קומען זיך צוזאם חסידישע יונגעלייט, חסידישע אידן, מ׳דאוועגט אויפן קול מיט א ברען, דאס העלפט, איינער איז מחזק דעם צווייטן, אז איינער דאוועגט קומט ראובן און עס קומט שמעון קומט לוי קומט יהודה, אלע קומען זיך צוזאם חסידישע יונגעלייט, און מ׳קומט און מ׳דאוועגט מיט אן התלהבות מיט א ברען, דאס גיט חיזוק, איינער ברענגט חיזוק פאר׳ן צווייטן, דאס איז נאר אז מ׳האלט זיך צוזאמען אין די היימישע בתי מדרשים, מ׳דאוועגט מ׳לערנט צוזאמען, מ׳קומט אויף שיעורי תורה צוזאמען, איז דאס א גענואלדיגע זאך.

די זעלבע איז מיט חינוך הבנים, מ׳שיקט אריין די קינדער, מ׳איז מחנך די קינדער אין תלמוד תורה, מ׳באקומט אן ערליכער חינוך, זיי ווערן אביסל עלטער, עס קומט אין די יארגאנג ווען מ׳דארף אויסקלויבן א ישיבה, אונזער מוסד האט זייער א פיינע ישיבה, עקסטער פאר די יונגערע בחורים וואס מ׳רופט דאס ישיבה קטנה, זייער פיינע מחנכים מרביצי תורה תלמידי חכמים יראי ה׳ חסידישע אידן, און די זעלבע שפעטער פאר די גרעסערע עלטערע בחורים איז דא א פיינע ישיבה, זייער שיין, בחורי חמד אויפן העכסטן און אויפן שענסטן אופן. איז דא געווארן א מאדע, איך דארף זוכן פאר מיין בחור א ישיבה, מ׳מוז ארויס נעמען פון די ישיבה, פארוואס דארף איך ארויס נעמען מיין בחור און שיקן אין א אנדערע ישיבה?, עס הייבט זיך אן, דער דרך הלימוד, דאס איז איין תירוץ. איך וויל פרעגן דעם איד, דו וויסט וואס היסט דרך הלימוד? דו וויסט מימינו ומשמאלו אין דרך הלימוד, איך זאג ענק ער הייבט נישט אן צו וויסן וואס מיינט דרך הלימוד, ער דארף א אנדערע ישיבה וויל ער דארף דעם דרך הלימוד. דאס מציאות איז אז מ׳נעמט ארויס א בחור פון די ישיבה, מ׳הייבט אן צו שיקן, ווי מ׳רופט עס אזוי, בעלי בתי׳שע ישיבות, דארטן קומען אן בחורים אזוי פון פארשידענע קרייזן, פארשידענע מיינונגען, דער סוף איז יענע ישיבה מ׳זוכט דאך א ישיבה, מ׳האט דאך נישט קיין אחריות פאר דעם בחור, ער זוכט די ישיבה, עס דינט אים ביז צו די אכצן יאר ווען ער קען האבן דעם בחור, דעמאלטס וועט ער זיין א מציון האלט ער אים, ער ווערט אביסל עלטער, ער ווערט אכצן צי אכצן א האלב, ביי ניינצן איז שוין גאר אסאך, קומט שוין שווערער אן, וויייט ער אים אז ער זאל זיך גיין, הייבט ער אן צו גיין זוכן א פרישן מקום, און דאס מציאות אז ער הייבט אן צו קריכן דא, ער הייבט אן צו קריכן דארט, זייער א גרויסער טייל קומען אן קיין ארץ ישראל, אזוי איז דאך די מאדע פון די בעל בתי׳שע ישיבות, ווען ער קומט אן קיין ארץ ישראל, קומט ער אן צו די ליטווישע ישיבות, ווי מ׳האט געזאגט, עס איז קאלט, קאלטע אידישקייט, א דאוועגען איז קאלט, דאס גאנצע התנהגות איז א קאלטע התנהגות.

איך דערמאן זיך א מעשה, דער זיידע ז״ל דער קדושת יו״ט, איז געווען א צייט ווען דער קאשויער רב רבי שאול בראך איז געווען א יונגערמאן, און ער האט זיך געדארפט שטעלן אין מיליטער, ער האט נישט געקענט פריי ווערן, ער האט געהאט פראבלעמען צו פריי ווערן, איז ער געקומען קיין סיגוט, אין סיגוט איז געווען וואו מ׳האט זיך געקענט ארוס דרייען, מ׳האט אונטער געשמירט דעם דאקטער, אבער דעמאלטס איז געווען א מצב וואס מ׳האט נישט געקענט פריי ווערן, איז ער געזינן א שטיק צייט אין סיגוט, האט ער געהאט א שיעור מיטן זיידן מיטן קדושת יו״ט, יעדן אינדערפרי האבן זיי געלערנט, דער רבי שאול בראך דער קאשויער רב איז געקומען פון אויבערלאנד, האט ער אמאל געזאגט פאר׳ן קדושת יו״ט, אז אין די אויבערלענדישע ישיבות לערנט מען בעסער ווי דא, דער קדושת יו״ט האט דאך אויך געפירט א ישיבה, ס׳איז געווען א חסידישע ישיבה, אין די אויבערלענדישע ישיבות זאגט ער אז מ׳לערנט בעסער, האט אים דער זיידע ז״ל דער קדושת יו״ט געזאגט אזוי, א בעל בית׳טע קאכט א זופ, א גוט מאכל, א גוטע בעל בית׳טע לייגט אריין אין דעם א גוטן טעם, זי וויסט וואס מ׳דארף אריין לייגן פארשידענע תבלינים, פארשידענע מאכלים אז ס׳זאל אויסקומען א געשמאקע זופ, איינע וואס איז נישט אזא גוטע בעל בית׳טע וויסט נישט פונקטליך וואס אריין צו לייגן, אבער זי מאכט אויך, מען סערווירט די זופ, טאמער סערווירט מען עס הייס, אפילו אויב ס׳האט נישט די אלע תבלינים, ס׳האט נישט די אלע זאכן וואס פעלן זיך אויס, אבער אז ס׳איז הייס איז עס גאנץ געשמאקן, טאמער סערווירט מען עס קאלט, אז די זופ איז אויסגעקילט, האט מען געקענט אריין לייגן אלע זאכן, אז די זופ איז קאלט האט עס נישט קיין טעם. האט ער געזאגט אזוי, עס קען זיין אז די אשכנז׳ישע ישיבות איז אזוי ווי דו זאגסט אז מ׳לערנט אביסל בעסער, אבער למעשה סערווירט מען עס קאלט, און אז מ׳סערווירט עס קאלט האט עס נישט קיין טעם. זאגט ער ביי די חסידישע ישיבות איז עס ווארעם האט עס א טעם.

דאס איז געזאגט געווארן בימיו, איך זאג עס היינט, יא מ׳סערווירט עס קאלט, נישט נאר מ׳סערווירט קאלט, מ׳ווערט פארפרוירן, דאס גאנצע וואריימקייט וואס מ׳האט זיך איינגעקויפט אין די יונגע יארן, אז מ׳קומט אן אין די פארפרוירענע מקומות, ווערט מען פארפרוירן, מ׳ווערט

אויסגעקילט פון יעדע וואריאנטקייט, פון יעדע זאך לאבט מען אפ, מ׳לאבט אפ פון דעם, מ׳לאבט אפ פון דעם, מ׳וועט פארפרעמדעט.

נאכדעם די יצר הרע איז זייער גרויס, און אז מ׳האט נישט קיין וואריאנטקייט, ס׳איז נישטא קיין חמימות, דער יצר הרע האט וואס צו זאגן, דער יצר הרע וועט שטערקער פון יאר צו יאר, זעהט מען טאקע אז מ׳איז פארפרוירן, מ׳איז קאלט אן קיין וואריאנטקייט, האט מען טאקע נישט מיט וואס לוחם צו זיין קעגן יצר הרע, האט טאקע דער יצר הרע א גרויסע שליטה.

וויל איך מחזק זיין דא די אלע מרביצי תורה, באמת איך רעד יעצט פון די תלמוד תורה, און כ׳רעד פון די בחורים, פאר די וואס זיי לערנען מיט בחורים, חשוב׳ע מרביצי תורה, אמת׳דיגע יראי ה׳, זיי געבן זיך אפ מיט די בחורים אין אלע ענינים, די בחורים וואקסן און זיי שטייגן טאקע, און אין תורה שטייגן זיי אויך, זיי האבן זיך גארנישט וואס צו שעמען מיט די אנדערע ישיבות.

עס איז געווען אן אסיפה בנוגע די ענינים פון די ישיבות, ס׳איז דא מענטשן וואס זאגן כ׳בין א בעל בתי׳שער מענטש, מיט וואס בין איך בעל בתי׳ש, איז אינס פון די זאכן מיט וואס איך בין בעל בתי׳ש, איך נעם ארויס מיין בחור פון די מוסד, דאס זעטיגט מיין בעל בתי׳שקייט, יעצט בין איך א בעל בתי׳שער מענטש וויל איך נעם ארויס מיין בחור פון די ישיבה, און איך שיק אין ישיבה פלוני, דאס איז בעל בתי׳ש. טאמער האט ער נאך א גוטן בחור, ברוך ה׳ ער האט א גוטן בחור, אבער דאס מציאות איז, אז מ׳נעמט ארויס א גוטן בחור פון א כיתה, איינער און א צווייטער, און טאמער נעמט מען שוין ארויס דריי בחורים מאכט מען א לאך אין די כיתה, ס׳ווערט צושאקלט די ישיבה, דאס הייסט ער צוברעכט די ישיבה. נו, מ׳קען אים גארנישט טוהן, ער איז א בעל בית אויף זיין בחור.

אבער כ׳וויל דא זאגן פאר די אלע אידן, די מוסד פילט אן אחריות פאר אלע אידן וואס שיקן אריין זייער קינד אין תלמוד תורה, אמאל איינער האט א בעסערן בחור, איינער האט א מיטעלן בחור, און איינער האט א שוואכן בחור, וועט ס׳האט שטוב מיט קינדער וויסט אז נישט אלע קינדער זענען איניג, די מוסד פילט אן אחריות, א גוטן בחור ארויף צוברענגען לויט זיינע כשרונות, אביסל א שוואכערן דארף מען העלפן, מ׳העלפט אים, מ׳ברענגט אים אויך ארויף, און אמאל דארף מען זיך פלאגן מיט א בחור, מ׳מוטשעט זיך מיט א בחור, ס׳איז אסאך גרינגער פאר׳ן מוסד, דער מוסד קען אויך האבן אזא זוף, אויסזופן די תלמידים, אז ס׳איז דא איינער וואס האט א בחור וואס איז אביסל פראבלעמאטיש, ס׳איז אסאך גרינגער פאר׳ן מוסד צו זאגן, ר׳ איד, נעם ארויס דיין בחור, און זוך דיר א מוסד, אונז דארפן מיר זיך פלאגן מיט דיינס א קינד, דער מוסד טוט עס נישט, אבער אז א איד וואס ער פארשטייט, ער האט א ברירה, ער קען זיך אויסקלויבן, ער קען ארויס נעמען א גוטן בחור און ער שיקט אים אוועק, פארלירט ער דעם זכות פונעם מוסד, אז ווען ער האט א פראבלעם בחור, וועט די מוסד אים אויך זאגן, אנטשולדיגט, דארט וואו דו האסט גשיקט דיין גוטן בחור, דארט זאלסטו שיקן דעם בחור אויך, און דאס איז קלאר ווי דער טאג. און איך וויל זאגן פאר יעדן איד, ווער ס׳האט בחורים זאל ער וויסן ער האט אן אחריות פאר זיך, ער האט אן אחריות פאר׳ן מוסד, דער מוסד האט אן אחריות פאר אלע תלמידים, און דער אויבערשטער זאל העלפן זיי זאלן האבן הצלחה זיי זאלן קענען מחנך זיין אלע קינדער לתורה וליראת שמים.

נו, ס׳איז דאך א מסיבה דא לטובת החזקת המוסדות, דארף מען מחזק זיין די אלע אידן וואס זענען געקומען דא, מחזק זיין די מחזיקי תורה, ס׳איז דא ברוך ה׳ א הערליכע תלמוד תורה, הערליכע ישיבות פאר די יונגערע בחורים און פאר די עלטערע בחורים, בית חינוך לבנות, בית רחל, אויפן שענסטן פארנעם, מ׳גיט זיך אוועק וואס מ׳קען נאר טוהן אלעס אויף צו פארבעסערן די חינוך, אז ס׳זאל אויסוואקסן ערליכע תלמידים, ערליכע תלמידות, לשם ולתפארת ולתהילה, אזוי ווי דער פעטער ז״ל דער מייסד המוסדות האט געוואלט, און אויף דעם דרך וועט דאס וייטער געפירט, במילא פארשטייט יעדער איינער אז ס׳קאסט אסאך געלט, און פאר אלע אידן וואס זיי קומען מחזק זיין, דער אויבערשטער זאל זיי העלפן זיי זאלן געבענטשט ווערן בכל מילי דמיטב.

און כ׳וויל דא מחזק זיין דער מנהל המוסד, הרב החסיד ר׳ אהרן וועלן, מחזק זיין אויף דעם וואס ער שטייט אין שפיץ פון דעם מוסד צענדליגער יארן, דער אויבערשטער זאל אים העלפן ער זאל אים געבן געזונטע כוחות צו קענען וייטער אנגיין, ס׳איז זייער א שוועריע ארבעט, ס׳איז זייער שווער, מ׳דארף אכטונג געבן, און כ׳וויל אים בעטן דא, ער זאל שטיין בראש און אכטונג געבן אויפן מוסד אז ס׳זאל זיין אויפן העכסטן אופן בגשמיות וברוחניות, דער אויבערשטער זאל העלפן מיר זאלן אלע מצליח זיין, יעדער איינער זאל מצליח זיין ביי זיך אין די פריוואטע ענינים, דער אויבערשטער זאל באצאלן פאר די אלע מחזיקי תורה בכפלי כפליים, זיי זאלן געבענטשט ווערן מיט שפע ברכה והצלחה, מיט בני ברוכי מזוני רויחי און חיי ארוכי און נחת פון אלע קינדער, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן אלע זאלן זוכה זיין אקעגן צו גיין דעם גואל צדק במהרה בימינו אמן.

הדרכת השנה

במקהלות
עם קדוש
נזכה
לשמוע
דברי
אלקים
חיים

דִּבְרֵי
חֲכָמִים
כַּדָּרְבוֹנוֹת...
נִתְּנוּ
מֵרוֹעֶה
אֶחָד
(קהלת יב, יא)

להתעורר
להתחזק
ולהתרומם

מפום ממלל רברבן
נשיא מוסדותינו הקדושים
עטרת תפארת ישראל נושא נזר ראשינו

הוד כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבינו הגה"ק שליט"א

דבר ה' וחובת השעה
עלינו ועל דורותינו לשמור את דרך
ה' בחינוך הבנים והבנות דורות ישרים
ומבורכים זרע ברך ה'

**בדרך הסלולה
מאת מרן רבינו
הק' והטהור זיע"א**

בהתאסף כל קהלא קדישא "סאַטמאַר"
ביום הצלת רבינו הק' והטהור זיע"א

קומענדיגן
מיטוואך וישב

כ"א כסלו

WATERFRONT SQUARE
500 Kent Avenue,
Brooklyn NY 11249

בְּנָעֳרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ נֵלֵךְ כִּי חַג ה' לָנוּ

לרומם
דרכי התורה
והיראה בדרך
רבינו הק' זי"ע
|
לרומם
תנובות החזקת
תינוקות של
בית רבן

יום הצלת
רבינו הק'

דינער
כ"א כסלו

וְיִרְוְיוּ

נְדַלְּלוּ ה' אִתִּי

מיטוואך וישב • כ"א כסלו • קענט עוו. קארנער דעווישאן עוו.